

ACTA

České biskupské konference

Ročník 2017

Číslo **12**

VYDALA ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE
PRAHA 1. PROSINCE 2017
(PRO VNITŘNÍ POTŘEBU)

Obsah

I. PAPEŽSKÉ DOKUMENTY

1. Poselství k oslavě Světového dne míru 1. ledna 2017.....6
2. Poselství k CI. Světovému dni migrantů a uprchlíků
18. ledna 2017..... 14
3. Poselství k XXV. Světovému dni nemocných
11. února 2017..... 19
4. Dopis papeže mladým lidem při příležitosti představení
přípravného dokumentu XV. řádného generálního zasedání
biskupské synody.....23
5. Poselství k postní době 2017.....25
6. Poselství k LIV. Světovému dni modliteb
za duchovní povolání 17. května 201730
7. Poselství k LI. Světovému dni sdělovacích prostředků 201734
8. Poselství k 32. Světovému dni mládeže 201738
9. Apoštolský list Svatého otce formou motu proprio „Svatyně
v církvi“, kterým se přenášejí pravomoci o poutních svatyních
na Papežskou radu pro novou evangelizaci 45
10. Poselství k Světovému dni misí 201749
11. Poselství Svatého otce Františka k 1. Světovému dni chudých...54
12. Poselství Svatého otce Františka ke Světovému dni běženců
a uprchlíků 2018..... 61
13. Apoštolský list daný motu proprio
„Maiorem hac dilectionem“ o obětování života.....67
14. Příloha k Apoštolskému listu motu proprio
„Maiorem hac dilectionem“ o obětování života 72
15. Slovník k Apoštolskému listu motu proprio
„Maiorem hac dilectionem“ o obětování Života 78
16. Společné poselství papeže Františka a ekumenického
patriarchy Bartoloměje k oslavě 3. Světového dne modliteb
za péči o stvoření 81
17. Poznámka k apoštolskému listu motu proprio
Magnum principium papeže Františka.....83
18. Apoštolský list papeže Františka motu proprio
Magnum principium, kterým se mění některá ustanovení
v kánonu 838 Kodexu kanonického práva..... 85

19. Komentář sekretáře Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, arcibiskupa Arthura Roche, k apoštolskému listu motu proprio *Magnum principium*, papeže Františka89
20. Nota k apoštolskému listu motu proprio *Magnum principium*, papeže Františka.....92
21. Apoštolský list ve formě motu proprio „*Summa familiae cura*“, kterým se zřizuje Papežský teologický institut Jana Pavla II. pro vědní obory zabývající se manželstvím a rodinou.....99

II. DOKUMENTY STÁTNÍHO SEKRETARIÁTU Vatikánu, Kongregací a Papežských Rad

- 1 Poselství prefekta Dikasteria pro podporu integrálního lidského rozvoje u příležitosti Mezinárodního dne proti zneužívání drog a proti nezákonnému obchodování s nimi 106
2. Okružní list biskupům ohledně chleba a vína pro slavení eucharistie 111
3. Poselství Dikasteria pro službu integrálnímu lidskému rozvoji ke Světovému dni turistiky 114

III. DOKUMENTY A SDĚLENÍ ČBK

1. Homilie při mši sv. u příležitosti 75. výročí lidické tragédie120
2. Pastýřský list biskupů k výročí zjevení Panny Marie ve Fatimě124
3. Kurt kardinál Koch: Dnešní vývoj a výzvy v ekumenické situaci.....127
4. Angelo kardinál Bagnasco: Promluva při zahájení plenárního zasedání CCEE v Minsku..... 145
5. Závěrečné poselství plenárního zasedání CCEE v Minsku 155
6. Výzva České biskupské konference k volbám do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR 157
7. Závěrečná zpráva ze setkání biskupů střední a východní Evropy v Budapešti 159

I.

PAPEŽSKÉ
DOKUMENTY

1. POSELSTVÍ SVATÉHO OTCE FRANTIŠKA K 50. SVĚTOVÉMU DNI MÍRU 1. LEDNA 2017

Nenásilí jako styl mírové politiky

1. Na počátku nového roku odevzdávám svá upřímná mírová přání lidem a národům celého světa, hlavám států a vlád, jakož i zodpovědným za náboženská společenství a za různé složky občanské společnosti. Přeji mír každému muži i každé ženě, chlapcům i děvčatům a prosím za to, aby obraz každého člověka k Boží podobě nám umožnil uznávat jeden druhého jako posvátný dar obdařený nesmírnou důstojností. Respektujme tuto „nejhlubší důstojnost“¹ především v situacích konfliktů a učiňme z aktivního nenásilí svůj životní styl.

Toto je poselství k 50. Světovému dni míru. V tom prvním se blahoslavený Pavel VI. obrátil ke všem národům, nejen ke katolíkům, jasnými slovy: „Konečně se velmi jasně ukázalo, že mír je jedinou opravdovou linií pro lidský pokrok (nikoli směřování ke ctižádostivým nacionalismům, nikoli násilná dobývání, nikoli represe vedoucí k falešnému občanskému řádu).“ Varoval před „nebezpečím uvěřit, že mezinárodní spory nejsou řešitelné cestou rozumu, to znamená jednáními založenými na právu, spravedlnosti a rovnosti, ale jen odstrašujícími a smrtelnými silami.“ Oproti tomu citoval encykliku *Pacem in terris* svého předchůdce Jana XXIII. a zdůrazňoval „význam míru a lásku k míru založenému na pravdě, spravedlnosti, svobodě a lásce.“² Oslovuje nás aktuálnost těchto slov, jež nejsou dnes méně důležitá a méně naléhavá než před padesáti léty.

Při této příležitosti bych rád uvažoval o *nenásilí jako stylu mírové politiky* a prosím Boha, aby nám všem pomáhal čerpat nenásilí z hloubi našich pocitů a osobních hodnot. Kéž láska a nenásilí určují způsob, jímž jednáme jedni s druhými ve svých vztazích mezosobních, společenských i mezinárodních. Když oběti násilí dokážou odolat pokušení

1 Apoštol. exhort. *Evangelii gaudium*, 228.

2 Poselství k 1. Světovému dni míru, 1. ledna 1968.

pomsty, mohou být nejdůvěryhodnějšími strůjci nenásilných procesů při vytváření míru. Od místní každodenní úrovně až po celosvětový řád se může nenásilí stávat stylem charakterizujícím naše rozhodování, naše vztahy, naše jednání i politiku ve všech jejích formách.

Rozbitý svět

2. Zatímco minulé století poznalo devastaci způsobenou dvěma vražednými světovými válkami, zakusilo hrozbu nukleární války a velké množství jiných konfliktů, dnes se bohužel potýkáme se strašnou rozkouskovanou třetí světovou válkou. Není snadné poznat, zda současný svět je násilný více, nebo méně než včera, ani zda moderní komunikační prostředky a mobilita, jež naši epochu charakterizují, zvyšují naše vědomí o násilí nebo nás na něm činí závislejšími.

V každém případě toto „rozkouskované“ násilí uplatňované různými způsoby a na různých úrovních vyvolává obrovská utrpení, jichž jsme si dobře vědomi: války v různých zemích a na různých kontinentech, terorismus, zločinnost a nepředvídatelné ozbrojené útoky, zneužívání migrantů a obětí obchodu s lidmi, ničení životního prostředí. Jaký to má účel? Umožňuje násilí dosáhnout cílů trvalé hodnoty? To vše, čeho dosáhne, nevede to snad k rozpoutání odplaty a ke smrtícím konfliktům, z nichž má prospěch jen několik „válečných pánů?“

Násilí není lékem pro náš rozbitý svět. Odpovídat na násilí násilím vede v nejlepším případě k násilným migracím a k nesmírným utrpením, protože velké množství zdrojů se určuje pro válečné účely a odebírá se z každodenních potřeb mladých, rodin v těžkostech, starých, nemocných a velké většiny obyvatel světa. V horších případech může vést k fyzické i duchovní smrti mnohých, ne-li úplně všech.

Radostná zvěst

3. I Ježíš žil v násilných dobách. Učil, že pravým bitevním polem, kde se střetává násilí s mírem, je lidské srdce: „Z nitra totiž, ze srdce lidí, vycházejí špatné myšlenky“ (Mk 7,21). Tváří v tvář této skutečnosti však Kristovo poselství nabízí radikálně pozitivní odpověď; on neúnavně kázal bezpodmínečnou Boží lásku, která přijímá a odpouští, a učil své žáky milovat nepřátele (srov. Mt 5,44) a nastavit druhou tvář (srov. Mt 5,39). Když těm, kdo obviňovali cizoložnici, zabránil,

aby ji kamenovali (srov. Jan 8,1-11) a když v noci před svou smrtí řekl Petrovi, aby skryl meč do pochvy (srov. Mt 26,52), vytýčil Ježíš cestu nenásilí, po níž šel až do konce, až na kříž, a skrze něj zjednal pokoj a zničil nepřátelství (srov. Ef 2,14-16). Proto ten, kdo přijímá Ježíšovu radostnou zvěst, dokáže rozpoznat násilí, jež v sobě nosí, nechá se uzdravit Božím milosrdenstvím a sám se stává nástrojem smíření, jak k tomu nabádá svatý František z Assisi: „Pokoj, který hlásáte ústy, mějte ještě hojněji ve svých srdcích.“³

Být pravými Ježíšovými učedníky dnes znamená přijmout i jeho výzvu k nenásilí. Ta – jak prohlašoval můj předchůdce Benedikt XVI. – „je realistická, protože chápe, že ve světě je *příliš* násilí, *příliš* nespravedlnosti, a tuto situaci nelze překonat jinak než tím, že se vyvážá láskou *navíc* a dobrem *navíc*. Toto ‚*navíc*‘ pochází od Boha.“⁴ A velmi naléhavě dodává: „Nenásilí není pro křesťany pouhým taktickým chováním, ale způsobem bytí jejich osoby a postojem toho, kdo je *natolik přesvědčen o Boží lásce a o její síle*, že nemá strach čelit zlu pouze zbraněmi lásky a pravdy. Láska k nepříteli utváří jádro ‚křesťanské revoluce‘.“⁵ Evangelní příkaz *milujte své nepřátele* (srov. Lk 6,27) je oprávněně považován za „*magnu chartu křesťanského nenásilí*“; nespočívá v tom, „že se zlu vzdáváme...“, ale v tom, že na zlo odpovídáme dobrem (srov. Řím 12,17-21), a tím rozbíjíme řetěz nespravedlnosti“.⁶

Mocnější než násilí

4. Nenásilí se mnohdy chápe ve smyslu odevzdanosti, neangažovanosti a pasivity, ale ve skutečnosti tomu tak není. Když Matka Tereza přebírala v roce 1979 Nobelovu cenu míru, vyhlásila své jasné poselství o aktivním nenásilí: „V naší rodině nemáme zapotřebí bomb, zbraní a ničení pro přinášení míru, ale pouze potřebujeme být spolu a navzájem se milovat. ... A můžeme přemoci všechno zlo, které je ve světě.“⁷ Vždyť síla zbraní je klamná. Zatímco obchodníci se zbra-

3 „Legenda o třech družích“: *Františkánské prameny*, č. 1469.

4 *Angelus*, 18. února 2007.

5 *Tamtéž*.

6 *Tamtéž*.

7 MATKA TEREZA, *Projev při přebírání Nobelovy ceny*, 11. prosince 1979.

němi dělají svou práci, jsou zde ubozí strůjci míru, kteří jen proto, aby pomohli jednomu člověku, pak dalšímu, dalšímu a dalšímu dávají svůj život.“ Pro tyto strůjce míru je Matka Tereza „symbolem a ikonou našich časů“.⁸ Ke své velké radosti jsem ji v září 2016 prohlásil za svatou. Vyzdvihl jsem její vstřícnost vůči všem, „přijetí a ochranu lidského života, života nenarozeného, opuštěného i vyskartovaného. ... Skláněla se k lidem u konce, kteří byli ponecháni podél cest, aby zemřeli, a uznávala důstojnost, jakou jim Bůh dal. Nechala svému hlasu dolehnout k mocným této země, aby poznávali své viny za zločiny – za zločiny! – chudoby, kterou způsobili oni sami“.⁹ Odpovědí na to bylo její poslání – a v tom zastupuje tisíce a dokonce i miliony lidí – jít obětem naproti s velkodušností a oddaností, dotýkat se každého zraněného těla a uzdravovat každý zlomený život.

Rozhodné a důsledné uplatňování nenásilí přineslo ohromující výsledky. Úspěchy, jichž dosáhli Mahátma Gándhí a Khan Abdul Ghaffar Khan při osvobození Indie a Martin Luther King jr. v boji proti rasové diskriminaci, nebudou nikdy zapomenuty. Zvláště ženy jsou často vůdčími osobnostmi při uplatňování nenásilí, jako například Leymah Gbowee a tisíce liberijských žen, jež organizovaly modlitební a protestní nenásilná setkání (*pray-ins*), čímž dosáhly toho, že se konala jednání na vysoké úrovni o skončení druhé občanské války v Libérii.

Nemůžeme zapomenout ani na epochální desetiletí zakončené pádem komunistických režimů v Evropě. Křesťanská společnost k tomu přispěla naléhavými modlitbami a odvážnými akcemi. Mimořádný vliv měla služba a učitelský úřad svatého Jana Pavla II. Když můj předchůdce v encyklice *Centesimus annus* (1991) uvažoval o událostech roku 1989, zdůraznil, že epochální změna v životě lidí, národů a států se uskutečňuje „nenásilným bojem, který použil pouze zbraní pravdy a spravedlnosti“.¹⁰ Tento proces politického přechodu k míru byl částečně umožněn „nenásilným působením lidí, kteří vždy odmítali podrobit se moci násilí a dokázali postupně nalézt účinné

8 *Meditace* „Cesta míru“, kaple v *Domus Sanctae Marthae*, 19. listopadu 2015.

9 *Homilie* při kanonizaci blahoslavené Matky Terezy z Kalkaty, 4. září 2016.

10 Č. 23.

prostředky k tomu, aby vydali svědectví pravdě.“ A zakončil: „Kéž se lidé naučí nenásilně bojovat za spravedlnost, zřící se ve vnitřních sporech třídního boje a v mezinárodních konfliktech války!“¹¹

Církev se angažovala v nenásilných mírotvorných strategiích v mnoha zemích a podněcovala dokonce i ty nejnásilnější aktéry v úsilí o vytvoření spravedlivého a trvalého míru.

Takové úsilí vynakládané ve prospěch obětí nespravedlnosti a násilí není výlučným dědictvím katolické církve, ale je vlastní mnoha náboženským tradicím, pro něž „soucit a nenásilí jsou podstatné a ukazují cestu života“.¹² Naléhavě prohlašují: „Žádné náboženství není teroristické.“¹³ Násilí je znesvěcením Božího jména.¹⁴ Stále neúnavně opakujeme: „Násilí nikdy nemůže být ospravedlněno Božím jménem. Pouze mír je svatý. Pouze mír je svatý, nikoli válka!“¹⁵

Domácí kořeny nenásilné politiky

5. Pokud lidské srdce je zdrojem, z něhož vychází násilí, potom je třeba jít cestou nenásilí především v nitru rodiny. Je to součást oné radosti z lásky, kterou jsem popsal v březnu 2016 v apoštolské exhortaci *Amoris laetitia*, vydané na závěr dvouleté církevní reflexe o manželství a rodině. Rodina je nezbytným tavicím kotlem, kde se manželé, rodiče a děti i sourozenci učí komunikovat a nezajímavě se starat jedni o druhé a kde neshody anebo dokonce konflikty se nemají překonávat silou, ale dialogem, úctou, hledáním dobra toho druhého, milosrdenstvím a odpuštěním.¹⁶ Z nitra rodiny vychází radost lásky do světa a šíří se do celé společnosti.¹⁷ Etika bratrství a mírového soužití mezi lidmi a mezi národy se ostatně nemůže zakládat na logice strachu, násilí a uzavřenosti, ale na zodpovědnosti, úctě a na upřímném dialogu. V tomto smyslu vznáším svůj apel ve prospěch odzbrojení, jakož i zákazu a zrušení jaderných zbraní; jaderné odstrašování

11 *Tamtéž.*

12 *Projev* při mezináboženské audienci, 3. listopadu 2016.

13 *Projev* na 3. Světovém setkání lidových hnutí, 5. listopadu 2016.

14 *Srov. Projev* na setkání s muslimským šejkem Kavkazu a se zástupci náboženských společenství, Baku, 2. října 2016.

15 *Projev*, Assisi, 20. září 2016.

16 *Srov. postsynod. apoštol. exhort. Amoris laetitia*, 90-130.

17 *Srov. tamtéž*, 133.194.234.

a hrozba jistého vzájemného zničení nemohou zakládat tento druh etiky.¹⁸ Se stejnou naléhavostí naléhavě prosím, aby se zastavilo domácí násilí a zneužívání žen a dětí.

Svatý rok milosrdenství, který skončil v listopadu 2016, byl výzvou, abychom se zahleděli do hloubky svého srdce a nechali tam vstoupit Boží milosrdenství. Svátý rok nám umožnil, abychom si uvědomili, jak početné a různé jsou osoby a sociální skupiny, s nimiž se zachází lhostejně a které jsou oběťmi nespravedlnosti a trpí násilím. Ti všichni jsou součástí naší „rodiny“, jsou to naši bratři a sestry. Proto politiky nenásilí musejí začínat za zdmi domova, aby se pak šířily do celé lidské rodiny. „Příklad svaté Terezie z Lisieux nás vybízí k prožívání malé cesty lásky, abychom nezameškávali příležitosti k laskavému slovu, k úsměvu či k jakémukoli drobnému gestu, které zasévá mír a přátelství. Integrovaná ekologie je tvořena i jednoduchými každodenními gesty, skrze něž prolamujeme logiku násilí, vykořisťování a sobectví.“¹⁹

Moje výzva

6. Vytváření míru prostřednictvím aktivního nenásilí je potřebným prvkem odpovídajícím trvalému úsilí církve omezovat používání síly prostřednictvím mravních norem, skrze její účast na práci mezinárodních institucí a díky kvalifikovanému příspěvku mnoha křesťanů k vypracování legislativy na všech úrovních. Sám Ježíš nám v takzvané horské řeči poskytuje „příručku“ k této strategii. Osm blahoslavenství (srov. Mt 5,3-10) vytyčuje profil osoby, kterou můžeme nazvat blahoslavenou, dobrou a autentickou. Blahoslavení tiší – říká Ježíš – milosrdní, tvůrci pokoje, lidé čistého srdce, ti, kteří hladoví a žízní po spravedlnosti.

To je zároveň program a výzva pro politické a náboženské leadery, pro zodpovědné za mezinárodní instituce, podnikové a mediální řídicí pracovníky celého světa: aplikovat blahoslavenství při vykonávání své zodpovědnosti. Je to výzva k vytváření společnosti, společenství nebo podniku, za něž jsou zodpovědní, ve stylu tvůrců

18 Srov. Poselství u příležitosti Konference o humanitárním dopadu jaderných zbraní, 7. prosince 2014.

19 Enc. *Laudato si'*, 230.

pokoje; znamená to prokazovat milosrdenství odmítáním skartace lidí, škod na životním prostředí a touhy zvítězit za každou cenu. To vyžaduje připravenost „ochotu snášet konflikt, řešit ho a přetvořit ho na spojující článek nového procesu“.²⁰ Konat tímto způsobem znamená volit si solidaritu za svůj styl, aby se vytvářely dějiny a budovalo se sociální přátelství. Aktivní nenásilí představuje způsob, jak dokázat, že jednota je skutečně silnější a plodnější než konflikt. Ve světě je všechno niterně propojené.²¹ Zajisté se může stát, že rozdílnosti budou způsobovat spory; postavme se k nim konstruktivně a nenásilně tak, aby „konflikty, napětí a protiklady mohly dosáhnout mnohotvárné jednoty, jež plodí nový život“ a zachovaly se „cenné možnosti protikladných polarit“.²²

Ujišťuji všechny o tom, že katolická církev bude u každého pokusu o vytváření míru i prostřednictvím aktivního tvůrčího nenásilí. Dne 1. ledna 2017 vzniká nové dikasterium pro službu integrálnímu lidskému rozvoji, které bude církvi pomáhat v tom, aby se stále účinněji zasazovala o „nesmírná dobra, jimiž jsou spravedlnost, mír a starost o stvoření“, a v její péči „zvláště v otázkách týkajících se migrace, lidí potřebných, nemocných a vyloučených, postavených na okraj a obětí ozbrojených konfliktů a přírodních katastrof, vězňů, nezaměstnaných a obětí otroctví a mučení“²³. Každá činnost tímto směrem, jakkoli je skromná, přispívá k vytváření světa svobodného od násilí, což je první krok ke spravedlnosti a míru.

Závěrem

7. Jak už se stalo tradicí, podepisuji toto poselství 8. prosince, o slavnosti Neposkvrněného Početí Panny Marie. Maria je Královnou míru. Při narození jejího Syna andělé chválili Boha a přáli na zemi pokoj mužům a ženám dobré vůle (srov. Lk 2,14). Prosme Pannu Marii, aby byla naší vůdkyní.

20 Apoštol. exhort. *Evangelii gaudium*, 227.

21 Srov. Enc. *Laudato si'*, 16.117.138.

22 Apoštol. exhort. *Evangelii gaudium*, 228.

23 Apoštolský list formou „*Motu proprio*“, jímž se ustavuje dikasterium pro službu integrálnímu lidskému rozvoji, 17. srpna 2016.

„Všichni si přejeme mír. Mnoho lidí ho každodenně buduje malými úkony a mnozí trpí a trpělivě snášejí námahu při mnoha pokusech o jeho vytváření.“²⁴ V roce 2017 se snažme svou modlitbou a svým jednáním o to, abychom se stali lidmi, kteří ze svého srdce, ze svého konání i ze svých slov vyhostili násilí, a abychom vytvářeli společenství nenásilí, která se starají o společný domov. „Nic není nemožné, pokud se obrátíme k Bohu s modlitbou. Všichni mohou být tvůrci pokoje.“²⁵

Ve Vatikánu 8. prosince 2016

FRANTIŠEK

24 *Regina Caeli*, Betlém, 25. května 2014.

25 *Provolání*, Assisi, 20. září 2016.

2.

**POSELSTVÍ
SVATÉHO OTCE FRANTIŠKA
KE SVĚTOVÉMU DNI MIGRANTŮ
A UPRCHLÍKŮ 2017
18. LEDNA 2017**

Mladiství migranti – zranitelní a neslyšení

Drazí bratři a sestry,

„Kdo přijme jedno z takových dětí kvůli mně, mne přijímá; a kdo mne přijme, nepřijímá mne, ale toho, který mě poslal“ (Mk 9,37; srov. Mt 18,5; Lk 9,48; Jan 13,20). Těmito slovy připomínají evangelisté křesťanskému společenství jedno Ježíšovo ponaučení, které je strhující, ale zároveň zavazující. Tento výrok vytyčuje bezpečnou cestu, jež začíná od těch nejmenších v dynamice jejich přijetí, prochází přes Pána a vede až k Bohu. Právě přijetí je tedy nutnou podmínkou, aby se tato cesta stala konkrétní: Bůh se stal jedním z nás, v Ježíšovi se stal dítětem a otevřenost vůči Bohu ve víře, jež živí naději, nachází svůj výraz v láskyplné blízkosti k těm nejmenším a nejslabším. Láska, víra a naděje se všechny začleňují do skutků duchovního i tělesného milosrdenství, které jsme znovu objevovali během nedávného mimořádného svatého roku.

Avšak evangelisté se zabývají i zodpovědností těch, kdo jednájí proti milosrdenství: *„Kdo však jedno z těchto nepatrných, které ve mne věří, svede ke hříchu, pro toho by bylo lépe, aby mu byl pověšen na krk mlýnský kámen a aby byl potopen hluboko do moře“ (Mt 18,6; srov. Mk 9,42; Lk 17,2).* Jak bychom mohli zapomenout na toto přísné napomenutí, když si uvědomíme vykořisťování, jehož se lidé bez zábran dopouštějí ke škodě tolika dívek a chlapců nucených k prostituci nebo používaných pro pornografii, zotročovaných prací mladistvých, verbovaných jako vojáci, vtahovaných do obchodu s drogami anebo

do zločinů jiného druhu, nucených k útěku před konflikty a pronásledováním s rizikem, že se ocitnou sami a opuštění?

Proto mi u příležitosti každoročního Světového dne migrantů a uprchlíků leží na srdci obrácení pozornosti na existenci mladistvých migrantů, zvláště osamocených, a chci povzbudit všechny, aby se postarali o děti – které jsou bezbranné v trojím smyslu: jako mladiství, jako cizinci a jako neozbrojení – pokud jsou z různých důvodů nuceny žít daleko od země svého původu v odloučení od lásky své rodiny.

Migrace dnes není jevem omezeným pouze na některé části naší planety, ale dotýká se všech světadílů a stále více se stává celosvětovou otázkou, jež nabývá dramatických rozměrů. Nejedná se jen o lidi hledající důstojnou práci nebo lepší životní podmínky, ale také o muže, ženy, starce i děti nucené opustit svá obydlí v naději, že se zachrání a jinde najdou mír a bezpečí. Často jsou to právě mladiství, kteří musí v první řadě platit vysokou cenu za emigraci vyvolanou téměř vždy násilím, bídou a stavem životního prostředí; a k těmto faktorům se přidává i globalizace se svými negativními aspekty. Bezohledný běh za rychlým a snadným ziskem s sebou také nese nárůst takových zraňujících úchylek jako je obchod s dětmi, vykořisťování a zneužívání mladistvých a všeobecné nedodržování práv patřících k dětství, jak je stanovuje *Mezinárodní konvence o právech dítěte*.

Díky své mimořádné křehkosti má dětský věk své jedinečné a legitimní požadavky. Především je to právo na zdravé a chráněné rodinné prostředí, kde dítě může vyrůstat pod vedením a příkladem otce a matky; potom je to právo a povinnost získat patřičné vzdělání, zvláště v rodině a také ve škole, kde děti mohou vyrůstat jako osoby a jako strůjci budoucnosti své i svého národa. Ve skutečnosti platí, že v mnoha oblastech světa jsou čtení, psaní a elementární počty ještě privilegiem mála z nich. Všichni malí rovněž mají právo hrát si, věnovat se zábavným činnostem, mají prostě právo být dětmi.

Mezi migranty tvoří děti tu nejzranitelnější skupinu, protože při svém vstupu do života jsou neviditelné a neslyšené; kvůli nejisté situaci nevlastní dokumenty a jsou skrývány před očima světa; nepřítomnost dospělých a někoho, kdo by je doprovázel, brání tomu, aby se pozvedl jejich hlas a aby byl slyšet. Tak mladiství migranti snadno končí na nejnižším stupni degradace člověka, kde nezákonnost a násilí jako

požár spalují budoucnost mnoha nevinných, zatímco síť zneužívání mladistvých se dá jen těžko rozbít.

Jak lze na tuto skutečnost reagovat?

Především je třeba si uvědomit, že jev migrace není vyňat z dějin spásy a je dokonce jejich součástí. Je s ním spojeno Boží přikázání: „*Hostu nebudeš škodit ani ho utlačovat, neboť i vy jste byli hosty v egyptské zemi*“ (Ex 22,20); „*Milujte tedy hosta, neboť jste byli hosty v egyptské zemi*“ (Dt 10,19). Tento jev vytváří *znamení časů*, znamení, které hovoří o díle Boží prozřetelnosti v dějinách a v lidské společnosti se zřetelem na univerzální společenství. Aniž by církev popírala problémy a často i dramata a tragédie spojené s migrací, jakož i těžkosti s důstojným přijímáním těchto lidí, povzbuzuje nás, abychom v tomto jevu rozpoznávali Boží záměr a byli si jisti, že nikdo není cizincem v křesťanském společenství, které zahrnuje „*všechny národy, kmeny, plemena a jazyky*“ (Zj 7,9). Každý je cenný; lidé jsou důležitější než věci a hodnota každé instituce se poměřuje způsobem, jakým zachází se životem a důstojností lidské bytosti, především ocitne-li se v situaci zranitelnosti, jako je tomu v případě mladistvých migrantů.

Kromě toho je třeba se zaměřovat na *ochranu*, na *integraci* a na *trvalá řešení*.

Jde především o přijetí všech možných opatření, která by zaručila mladistvým migrantům *ochranu* a *obranu*, neboť „tito chlapci a děvčata často končí na ulicích, ponecháni sami sobě, a stávají se kořistí bezostyšných vykořisťovatelů, kteří je mnohdy promění v oběť fyzického, morálního a sexuálního násilí“ (Benedikt XVI., *Poselství ke Světovému dni migrantů a uprchlíků 2008*).

Ostatně demarkační čára mezi migrací a obchodem s lidmi je často velmi subtilní. Existuje mnoho faktorů, které přispívají ke zranitelnosti migrantů, zvláště mladistvých: krajní nouze a nedostatek prostředků k přežití, k nimž se přidávají nereálná očekávání vzbuzovaná sdělovacími prostředky; nízká úroveň gramotnosti; neznalost zákonů, kultury a často i jazyka hostitelských zemí. To vše je činí psychicky i fyzicky závislémi. Avšak nejsilnější popud k vykořisťování a zneužívání přichází z poptávky. Pokud se nenajde způsob, jak důrazněji a účinněji zasáhnout proti těm, kdo jich využívají, nikdy se neodstraní mnohé formy otroctví, jehož obětí se mladiství stávají.

Je proto potřebné, aby imigranti právě pro dobro svých dětí stále těsněji spolupracovali s přijímajícími komunitami. S nesmírnou vděčností sledujeme církevní i občanské organizace a instituce, které s velkým nasazením dávají k dispozici čas i prostředky pro ochranu nezletilých před různými formami zneužívání. Je důležité, aby se navazovala stále účinnější a vydatnější spolupráce založená nejen na výměně informací, ale také na posílení sítí schopných zajistit rychlý a pronikavý zásah. Nesmí se podceňovat to, že mimořádná síla církevních společenství se ukazuje především tam, kde je jednota modlitby a bratrské pospolitosti.

Za druhé je třeba pracovat na *integraci* migrujících dětí a mládeže. Jsou plně závislí na společenství dospělých a nedostatek finančních zdrojů se často stává překážkou pro osvojení vhodných politik pro přijetí, asistenci a začlenění. V důsledku toho, místo aby se upřednostňovalo sociální začlenění mladistvých migrantů nebo se stanovily programy jejich bezpečné a asistované repatriace, nastupuje pouze snaha zabránit jim ve vstupu, což napomáhá jejich opětovnému pádu do ilegálních sítí; anebo jsou posíláni do zemí původu bez ujištění se o tom, že je to v souladu s jejich skutečným „vyšším zájmem“.

Situace mladistvých migrantů je ještě horší, pokud není jejich postavení regulérní anebo když jsou najati k organizovanému zločinu. Tehdy často končí v centrech zadržení. Nezřídka bývají uvězněni, a protože nemají peníze na zaplacení kauce nebo na cestu zpět, mohou být delší dobu zadržováni a vystavováni zneužívání a násilí různého druhu. V těchto případech se právo států řídit migrační proudy a ochraňovat obecné národní dobro musí spojovat s povinností řešit a uspořádat postavení mladistvých migrantů při plném respektu k jejich důstojnosti a při snaze vycházet vstříc jejich požadavkům, jsou-li sami, ale také požadavkům jejich rodičů pro dobro celého rodinného společenství.

Zásadním krokem pak zůstává přijetí vhodných národních postupů a plánů na spolupráci, koordinovaných mezi zeměmi původu a přijímajícími zeměmi, s ohledem na odstraňování příčin nucené emigrace mladistvých.

Za třetí se na všechny obracím s upřímnou výzvou hledat a přijímat *trvalá řešení*. Protože se jedná o komplexní jev, je třeba otázku mladistvých migrantů řešit u jejího kořene. K příčinám tohoto

problému patří války, znásilňování lidských práv, korupce, chudoba, nerovnosti a katastrofální stav životního prostředí. Děti jsou těmi prvními, kdo tím trpí, a často prožívají tělesná muka a násilnosti, které jsou doprovázeny i duševními a psychickými bolestmi, a téměř vždy v nich zanechávají nesmazatelná znamení.

Proto je absolutně nutné v zemích původu migrantů čelit příčinám vyvolávajícím migraci. Prvním krokem potřebným k tomuto je snaha celého mezinárodního společenství o uhašení konfliktů a násilností, jež nutí lidi k útěku. Dále se tu nabízí dlouhodobá vize, která by byla schopná plánovat programy vhodné pro oblasti zasažené nejvážnějšími nespravedlnostmi a nestabilitou, aby všem byl zaručen přístup k autentickému rozvoji, který dbá o dobro chlapců a děvčat jakožto nadějí pro lidstvo.

A nakonec chci adresovat své slovo vám, kdo kráčíte po boku dětí a mladých na cestách emigrace: oni potřebují vaši cennou pomoc a potřebuje vás také církev, která vás podporuje ve vaší velkorysé službě, jakou poskytujete. Neumdlévejte v odvážném vydávání dobrého svědectví o evangeliu, jež vás vyzývá, abyste poznávali a přijímali Pána Ježíše přítomného v těch nejmenších a nejzranitelnějších.

Svěřuji všechny mladistvé migranty, jejich rodiny a jejich společenství, i vás, kdo jim stojíte nablízku, pod ochranu Svaté nazaretské rodiny, aby bděla nad každým a doprovázela ho na cestě. Ke své modlitbě připojuji i své apoštolské požehnání.

Ve Vatikánu 8. září 2016,
slavnost Narození blahoslavené Panny Marie

FRANTIŠEK

3.

**POSELSTVÍ
SVATÉHO OTCE FRANTIŠKA
K 25. SVĚTOVÉMU DNI NEMOCNÝCH
11. ÚNORA 2017**

*Úžas nad tím, co Bůh koná:
„Veliké věci mi učinil ten, který je mocný...“ (Lk 1,49)*

„Drazí bratři a sestry,“

dne 11. února budeme slavit v celé církvi a zvláště v Lurdech 25. Světový den nemocných na téma: *Úžas nad tím, co Bůh koná: «Veliké věci mi učinil ten, který je mocný...» (Lk 1,49)*. Tento den, ustanovený mým předchůdcem svatým Janem Pavlem II. v roce 1992 a poprvé slavený 11. února 1993 právě v Lurdech, poskytuje příležitost, abychom věnovali zvláštní pozornost nemocným anebo všeobecněji lidem trpícím. A zároveň vyzývá ty, kdo se pro ně obětují, počínaje rodinnými příslušníky až po zdravotnické pracovníky i dobrovolníky, aby vzdávali díky za povolání obdržené od Pána doprovázet nemocné bratry. Toto výročí rovněž obnovuje v církvi duchovní energii ke stále lepšímu vykonávání oné základní součásti jejího poslání, jež zahrnuje službu těm posledním, nemocným, trpícím, lidem vyloučeným a postaveným na okraj (srov. JAN PAVEL II., motu proprio *Dolentium hominum*, 11. února 1985,1). Chvilé modliteb, slavení Eucharistie, pomazání nemocných, sdílení s nemocnými a prohloubení bioetických a teologicko-pastoračních témat, o nichž se bude během těchto dní v Lurdech hovořit, zajisté poskytnou nový a důležitý příspěvek pro takovou službu.

Již nyní duchovně zaujímám místo u jeskyně Massabielle vedle obrazu Neposkvrněné Panny, na níž *ten, který je mocný, učinil velké věci* pro spásu lidstva. Přeji si vyjádřit svou duchovní blízkost Vám všem, bratři a sestry, kteří prožíváte utrpení, i vašim rodinám; stejně tak vyslovuji své ocenění všem těm, kdo v různých rolích a ve všech

zdravotních zařízeních rozestých po celém světě odborně, zodpovědně a oddaně pracují pro vaši úlevu, pečují o vás a o vaši každodenní pohodu. Toužím povzbudit všechny nemocné, trpící, lékaře, ošetřovatele, rodinné příslušníky i dobrovolníky k tomu, aby v Panně Marii, *Uzdravení nemocných*, kontemplovali Boží něhu ke každé lidské bytosti a vzor odevzdanosti do Boží vůle; a aby ve víře, živené Slovem a svátostmi, vždy nacházeli sílu milovat Boha a bratry i při prožívání nemoci.

Stejně jako svatá Bernadetta jsme před Mariiným zrakem. Pokorná dívka z Lurd vypravuje, že Panna, již nazývá „Krásná Paní“, na ni hleděla tak, jako se hledí na člověka. Tato prostá slova popisují plnost vztahu. Bernadetta, chudá, negramotná a nemocná, cítí, že Maria na ni hledí jako na člověka. Krásná Paní s ní hovoří s velkou úctou, bez blahosklonnosti. To nám připomíná, že každý nemocný je a stále zůstává lidskou bytostí a tak je třeba s ním jednat. Nemocní a lidé postižení, třebas i závažně, mají svou nezczitelnou důstojnost a své poslání v životě a nikdy se nestávají pouhými objekty; i když se někdy mohou jevit pouze jako pasivní, ve skutečnosti tomu tak nikdy není.

Po svém pobytu u jeskyně Bernadetta díky modlitbě proměňuje svou křehkost v podporu ostatních a díky lásce se stává schopnou obohacovat své bližní a především dává svůj život za spásu lidstva. Prosba Krásné Paní, aby se Bernadetta modlila za hříšníky, nám připomíná, že nemocní a trpící v sobě nenosí jen přání uzdravit se, ale také chtějí křesťansky prožívat svůj život, a docházejí až k tomu, že ho darují jako autentičtí Kristovi učedníci misionáři. Maria dává Bernadettě povolání, aby sloužila nemocným, a zve ji, aby se stala Sestrou lásky, což je povolání, jež ona naplňuje v tak velké míře, že se stává vzorem, na který může být odkázán každý zdravotnický pracovník. Prosme tedy Neposkvrněné Početí o milost, abychom stále dokázali nacházet vztah k nemocnému jako k člověku, který zajisté potřebuje pomoc, někdy i v těch nejzákladnějších věcech, ale nese v sobě dar, jenž má být sdílen s druhými.

Pohled Panny Marie, *Potěšení zarmoucených*, osvěcuje tvář církve v jejím každodenním nasazení pro potřebné a trpící. Cenné plody této církevní starostlivosti o svět utrpení a nemoci jsou důvodem díky Pánu Ježíšovi, který se s námi solidarizoval svou poslušností Otcově vůli až po smrt na kříži, aby lidstvo bylo spaseno. Solidarita Krista,

Božího Syna narozeného z Panny Marie, je výrazem milosrdné Boží všemohoucnosti, jež se projevuje v našem životě – především je-li křehký, zraněný, pokořený, vyloučený a trpící – a rozlévá v něm sílu naděje, která nám umožňuje povstat a podporuje nás.

Takové bohatství lidskosti a víry nesmí vyjít nazmar, ale spíše nám má pomáhat vyrovnávat se s našimi lidskými slabostmi a zároveň s výzvami přítomnými ve zdravotnickém a technologickém prostředí. U příležitosti Světového dne nemocných můžeme nacházet nový rozmach k tomu, abychom přispívali k šíření kultury respektující život, zdraví a životní prostředí, a nový impulz, abychom bojovali za úctu k integritě a důstojnosti lidí také díky poctivému přístupu k bioetickým otázkám, k ochraně slabších a k péči o životní prostředí.

U příležitosti 25. Světového dne nemocných obnovuji svou blízkost v modlitbě a povzbuzuji lékaře, ošetřovatele, dobrovolníky i všechny zasvěcené muže a ženy angažované ve službě lidem nemocným a znevýhodněným; církevní i občanské instituce pracující v tomto prostředí; i rodiny, které se s láskou starají o své nemocné příbuzné. Všem přeji, aby stále byli radostným znamením Boží přítomnosti a lásky napodobováním zářivého svědectví tolika Božích přátel a přítelkyň, mezi nimiž připomínám svatého Jana z Boha a svatého Kamila de Lellis, patrony nemocnic a zdravotnických pracovníků, a svatou Matku Terezu z Kalkaty, misionářku Boží něhy.

Bratři a sestry, vy všichni, nemocní, zdravotní pracovníci a dobrovolníci, pozvedněme společně svou modlitbu k Panně Marii, aby její mateřská přímluva podporovala a doprovázela naši víru a od Krista, jejího Syna, aby nám získávala naději na cestě uzdravení a zdraví, pocit bratrství a zodpovědnosti, nasazení pro integrální lidský rozvoj a radostnou vděčnost pokaždé, když jsme užasli nad její vděčností a jejím milosrdenstvím.

Ó, Maria, naše Matko,
která každého z nás v Kristu přijímáš jako svého syna,
pomáhej důvěryplnému očekávání našeho srdce,
podporuj nás v našich nemocech a utrpeních,
veď nás ke Kristu, svému Synu a našemu bratru,
a pomáhej nám odevzdávat se Otci, který koná velké věci.

Všechny vás ujišťuji svou trvalou vzpomínkou v modlitbě a ze srdce vám uděluji apoštolské požehnání.

Vatikán 8. prosince 2016, slavnost Neposkvrněného Početí

FRANTIŠEK

4. DOPIS PAPEŽE MLADÝM LIDEM PŘI PŘÍLEŽITOSTI PŘEDSTAVENÍ PŘÍPRAVNÉHO DOKUMENTU XV. ŘÁDNÉHO GENERÁLNÍHO ZASEDÁNÍ BISKUPSKÉ SYNODY

Milí mladí přátelé,

těší mě, že vám mohu oznámit, že v říjnu 2018 se bude konat biskupská synoda s tématem „Mladí lidé, víra a rozlišování povolání“. Chtěl jsem, abyste vy byli v centru pozornosti, protože vás nosím ve svém srdci. Právě dnes je představen přípravný dokument, který svěřuji také vám jako „kompas“ na celou tuto cestu.

Na mysl mi přicházejí slova, kterými se Hospodin obrátil k Abrámovi: „Vyjdi ze své země, ze svého příbuzenstva a ze svého otcovského domu do země, kterou ti ukážu“ (*Gn 12,1*). Tato slova jsou dnes určena také vám: Jsou to slova Otce, který vás vybízí „vyjít“ a vrhnout se vstříc nepoznané budoucnosti, nicméně nositelce jistých naplnění, vstříc setkání, ke kterému vás doprovází on sám. Zvu vás k naslouchání Božímu hlasu, který se ozývá ve vašich srdcích prostřednictvím vanutí Ducha Svatého.

Když Hospodin řekl Abrámovi „odejdi“, co tím zamýšlel? Zcela jistě neměl utéci od svých nejbližších nebo ze světa. Šlo o silné pozvání, povolání, aby všechno opustil a vydal se do nové země. Jakou jinou zemi si dnes pro nás můžeme představit než spravedlivější a více bratrskou společnost, po které hluboce toužíte a kterou chcete budovat až na skutečný konec světa?

Dnes bohužel má příkaz „odejdi“ také jiný význam. Totiž viny, nespravedlnosti a války. Mnozí mladí lidé jsou podrobeni vydírání, násilí a nucení utíkat ze své rodné země. Jejich křik vystupuje k Bohu jako volání zotročeného Izraele pod útlakem faraóna (srov. *Ex 2,23*).

Chci vám také připomenout slova, která jednou řekl Ježíš svým učedníkům, když se ho ptali: „Rabbi [...], kde bydlíš?“ Odpověděl: „Pojďte a uvidíte“ (*Jan 1,38-39*). I k vám se Ježíš obrací svým

pohledem a vybízí vás, abyste přišli do jeho blízkosti. Milí mladí přátelé, už jste zachytili ten pohled? Už jste slyšeli ten hlas? Setkali jste se s tou výzvou vydat se na cestu? Jsem si jistý, třebaže je ve světě tolik rámusu a zmatku, že toto neustálé povolání nepřestává zaznívat ve vašem nitru, aby je otevřelo plné radosti. To bude možné jen v takovém měřítku, v jakém budete schopni nastoupit proces rozlišování za pomoci odborných průvodců, abyste objevili Boží záměr s vaším životem. I kdyby byla vaše cesta provázena nejistotou a pádem, Bůh, bohatý na milosrdenství, vám podá ruku, aby vás zvednul ze země.

V Krakově, když jsem zahajoval poslední Světové dny mládeže, jsem se vás vícekrát ptal, jestli se „Věci mohou změnit?“ A vy jste společným bouřlivým křikem odpovídali „Ano“. Onen křik se rodí ve vašem srdci, které nesnáší nespravedlnost a nemůže se přizpůsobit „kultuře odpadků“ ani ustoupit globalizaci indifference. Naslouchejte tomu křiku, který vychází z vašeho nitra! Bůh vás povzbuzuje vydat se tam, kam on vás zve i tehdy, když si jako prorok Jeremiáš uvědomujete nezkušenost svého mládí: „Neboj se jich [...], neboť já jsem s tebou, abych tě vysvobodil“ (*Jer* 1,8).

Lepší svět se buduje také díky vám, díky vaší touze po změně a vaší velkorysosti. Nemějte strach poslouchat Ducha, který vám vnuká odvažné volby, neváhejte, když svědomí od vás chce, abyste následovali Mistra. Také církev je připravená naslouchat vám, vašemu hlasu, vaší vnímavosti, vaší víře; dokonce i vašim pochybnostem a kritice. Ať je váš křik slyšet, ať zaznívá ve společenstvích a dolehne k pastýřům. Svátý Benedikt doporučoval opatům, aby se před každým důležitým rozhodnutím radili také s mladými lidmi, protože „často právě tomu nejmladšímu zjevuje Bůh to nejlepší řešení“ (*Řehole svatého Benedikta* III,3).

Také já a moji bratři biskupové se během synodního procesu chceme stát ještě více „spolupracovníky vaší radosti“ (*2Kor* 1,24). Svěřuji vás Marii z Nazaretu, mladé ženě jako jste vy, ke které Bůh obrátil svůj láskyplný pohled, aby vás vzala za ruku a vedla vás k radosti onoho „Zde jsem“, plného a velkorysého (srov. *Lk* 1,38).

S otcovskou láskou

FRANTIŠEK
Vatikán 13. ledna 2017

5.

POSELSTVÍ SVATÉHO OTCE FRANTIŠKA K POSTNÍ DOBĚ 2017

Slovo Boží je dar. Druhý člověk je dar

Drazí bratři a sestry,

postní doba je novým začátkem a cestou, která vede k bezpečnému cíli: k velikonočnímu zmrtvýchvstání a ke Kristovu vítězství nad smrtí. Toto období se vždy na nás obrací s naléhavou výzvou k obrácení; křesťan je povolán k tomu, aby se vrátil k Bohu „*celým srdcem*“ (Joel 2,12), neuspokojoval se průměrným životem, ale aby ve svém přátelství s Pánem rostl. Ježíš je věrným přítelem, který nás nikdy neopustí, a přestože hřešíme, trpělivě očekává, že se k němu vrátíme. Tímto očekáváním projevuje svou vůli k odpuštění (srov. *Homilie při mši sv.*, 8. ledna 2016).

Půst je příznivou dobou pro to, aby se zintenzivnil duchovní život prostřednictvím posvátných prostředků, které nám církev nabízí: půst, modlitba a almužna. V základě toho všeho spočívá Boží slovo, k jehož vytrvalejšímu poslechu a meditaci jsme v tomto období zváni. Zvláště bych se chtěl pozastavit u podobenství o boháči a Lazarovi (srov. Lk 16,19-21). Nechme se inspirovat touto tak významnou pasáží, jež nám poskytuje klíč k pochopení toho, co máme konat, abychom dosáhli pravého štěstí a věčného života, a povzbuzuje nás k upřímné konverzi.

1. Druhý člověk je darem

Podobenství začíná tím, že představuje dvě hlavní osoby, avšak pouze chudáš je popsán podrobněji: nachází se v zoufalé situaci a nemá sílu se z ní dostat; leží u boháčových dveří a jí drobtý, které spadnou z jeho stolu, po celém těle má rány a přicházejí psi, aby mu je lízali (srov. v. 20-21). Je to pochmurný obraz poníženého a pokořeného člověka.

Scéna vyzní ještě dramatictější, když vezmeme v úvahu, že chudšas se jmenuje Lazar; jméno plné příslibů, jež doslova znamená „*Bůh pomáhá*“. Nejedná se tedy o anonymní osobu, ale má přesné rysy a představuje se jako jedinec, s nímž se pojí jeho osobní historie. Zatímco pro boháče je jakoby neviditelný, nám se stává blízký a získává svou tvář. A jako takový je darem a neocenitelným bohatstvím. Je to bytost, která je chtěná, milovaná a na niž Bůh pamatuje, i když ve své konkrétní situaci je jako lidský odpadek (srov. *Homilie při mši sv.*, 8. ledna 2016).

Lazar nás učí, že *druhý člověk je darem*. Správný vztah s lidmi spočívá v tom, že s vděčností uznáváme jejich hodnotu. Ani chudšas u boháčových dveří není obtížnou překážkou, ale představuje pro nás apel k obrácení a ke změně života. První výzvu, kterou nám toto podobenství předkládá, je otevřít dveře svého srdce druhému člověku, protože každý člověk je darem, ať už je to náš soused nebo neznámý chudák. Postní doba představuje příhodný čas pro to, abychom otevřeli dveře každému potřebnému a poznali v něm nebo v ní Kristovu tvář. Každý z nás potkává na své cestě někoho takového. Každý život, jenž nám jde naproti, je darem a zaslouží si přijetí, úctu a lásku. Boží slovo nám pomáhá otevřít oči, abychom přijímali život a milovali ho, především když je slabý. Abychom však mohli takto jednat, je potřebné vzít vážně i to, co nám evangelium odhaluje o onom boháčovi.

2. Hřích nás oslepuje

Podobenství je nesmlouvavé ve způsobu, jímž ukazuje rozporuplnou situaci, ve které se nachází boháč (srov. v. 19). Na rozdíl od Lazara je to osoba beze jména a je označen pouze jako „boháč“. Jeho hojnost se odráží v šatech, jaké si obléká, a v jejich v přehnaném přepychu. Šarlat byl totiž velice ceněný, více než stříbro nebo zlato, a proto byl vyhrazen božstvím (srov. Jer 10,9) a králům (srov. Sdc 8,26). Kment byl zvláštní lněné plátno, které dodávalo oděvu téměř posvátný charakter. Bohatství tohoto člověka je přehnané i proto, že je navyklý každodenně se předvádět: „Každý den pořádal skvělou hostinu“ (v. 19). V něm se dramaticky ukazuje porušenost způsobená hříchem, která se uskutečňuje ve třech následujících výrazech: v lásce k penězům, v marnosti a v pýše (srov. *Homilie při mši sv.*, 20. září 2013).

Apoštol Pavel říká, že „kořenem všeho zla je láska k penězům“ (1 Tim 6,10). Ta je hlavním motivem korupce a zdrojem závisti, hádek a podezírání. Peníze nás nakonec mohou ovládat a stát se tyranským idolem (srov. apoštol. exhortace *Evangelii gaudium*,55). Místo toho, aby se nám peníze staly nástrojem služby pro konání dobra a vytváření solidarity s druhými, mohou nás i celý svět zotročovat logikou sobectví, jež nenechává prostor lásce a je překážkou pro mír.

Podobenství nám také ukazuje, že boháčova nenasytnost ho vede k marnivosti. Jeho osobnost se realizuje v okázalosti a v tom, že předvádí druhým, co si může dovolit. Okázalost však zakrývá vnitřní prázdnotu. Jeho život je uvězněn ve vnějškovosti a v té nej povrchnější a nejméně pomíjející existenční dimenzi (srov. *tamtéž*,62).

Nejvyšším stupněm morálního úpadku je pýcha. Bohatý člověk se obléká, jako by byl králem, předstíraně se chová, jako by byl nějakým bohem, a zapomíná, že je obyčejným smrtelníkem. Pro člověka zkaženého láskou k bohatství neexistuje nic jiného než jeho „já“, a proto lidé kolem něj jsou mimo jeho zorný úhel. Připoutanost k penězům plodí určitý druh slepoty: boháč nevidí hladového chudáka, posetého ranami a vyčerpaného svým ponížením.

Když se díváme na tuto postavu, chápeme, proč evangelium tak ostře odsuzuje lásku k penězům: „Nikdo nemůže sloužit dvěma páňům. Buď jednoho bude zanedbávat, a druhého milovat, anebo se bude prvního držet, a druhým pohrdne. Nemůžete sloužit Bohu i mamonu“ (Mt 6,24).

3. Slovo je darem

Evangelium o boháči a chudém Lazarovi nám pomáhá, abychom se dobře připravili na blížící se Velikonoce. Liturgie Popeleční středy nás vyzývá, abychom prožili podobnou zkušenost, jakou velice dramatickým způsobem prožívá i ten boháč. Když nám kněz označuje čelo popelem, opakuje slova: „Pamatuj, že jsi prach a v prach se navrátíš“. Boháč i chudák umírají a hlavní část podobenství se odehrává na onom světě. Obě postavy najednou objevují, že „nic jsme si přece na svět nepřinesli a nic si z něho také nemůžeme odnést“ (1 Tim 6,7).

I náš pohled se upírá k onomu světu, kde boháč vede dlouhý rozhovor s Abrahamem, jehož nazývá „otcem“ (Lk 16,24.27), a tak projevuje svou příslušnost k Božímu lidu. Tento detail ukazuje jeho život v ještě větší rozporuplnosti, protože až dosud nebylo řečeno nic o jeho vztahu s Bohem. Ve skutečnosti neměl Bůh v jeho životě žádné místo a jediným bohem si byl on sám sobě.

Až uprostřed muk onoho světa poznává boháč Lazara a přál by si, aby trochou vody zmírnil jeho bolesti. Skutky, jaké požaduje od Lazara, jsou podobné těm, které měl sám boháč vykonat, ale nikdy je nevykonal. Abraham mu tedy objasňuje: „Ty ses měl dobře už zaživa, Lazar naproti tomu špatně. A nyní se tu on raduje a ty zakoušíš muka“ (v. 25). Na onom světě se znovu nastoluje určitá rovnost a bolesti života se vyvažují dobrem.

Podobenství přináší svým pokračováním poselství všem křesťanům. Boháč, jehož bratři ještě žijí, prosí Abrahama, aby k nim poslal Lazara s napomenutím; ale Abraham mu odpovídá: „Mají Mojžíše a Proroky, ať je uposlechnou“ (v. 29). A na boháčovu námitku reaguje: „Jestliže neposlouchají Mojžíše a Proroky, nedají se přesvědčit, ani kdyby někdo vstal z mrtvých“ (v. 31).

Tím vystupuje na povrch boháčův pravý problém: kořenem jeho zla je to, že *nenaslouchal Božímu slovu*; to ho dovedlo až tam, že už nemiloval Boha, a tedy pohrdal bližním. Boží slovo je živou silou, schopnou vyvolávat v srdcích lidí konverzi a znovu je nasměřovat na Boha. Zavírat své srdce před darem Boha, který hovoří, má za následek, že se srdce uzavírá daru, jímž je bratr.

Drazí bratři a sestry, postní doba je příhodným časem pro to, abychom se obnovili setkáním s živým Kristem ve slově, ve svátostech a v bližním. Kéž Pán – který během čtyřiceti dní na poušti překonal pokušitelovy nástrahy – nám ukáže cestu, po níž máme jít. Kéž nás vede Duch Svátý, abychom šli po cestě obrácení a znovu objevovali dar Božího slova, abychom byli očištěni od hříchu, který nás oslepuje, a sloužili Kristu přítomnému v potřebných bratřích. Povzbuzují všechny věřící, aby vyjádřili tuto duchovní obnovu i svou účastí na postních aktivitách, které v různých částech světa pořádá mnoho církevních organizací s cílem posilovat kulturu setkání v jediné lidské rodině. Modleme se jedni za druhé, abychom skrze svou účast na

Kristově vítězství dokázali otevírat svoje dveře slabému a chudému.
Pak budeme moci v plnosti prožívat velikonoční radost a svědčit o ní.

Ve Vatikánu 18. října 2016,
svátek sv. Lukáše, evangelisty

FRANTIŠEK

6.

**POSELSTVÍ
SVATÉHO OTCE FRANTIŠKA
K 54. SVĚTOVÉMU DNI
MODLITEB ZA POVOLÁNÍ
17. KVĚTNA 2017**

Dne 7. května 2017, o 4. velikonoční neděli, se slaví 54. Světový den modliteb za povolání.

Zveřejňujeme poselství, které Svatý otec u této příležitosti zasílá biskupům, kněžím, zasvěceným osobám a věřícím laikům z celého světa.

Duchem vedeni k misii

Drazí bratři a sestry,

v minulých letech jsme měli možnost uvažovat o dvou aspektech týkajících se křesťanského povolání: o výzvě „vycházet ze sebe“, abychom začali naslouchat Pánovu hlasu, a o důležitosti církevního společenství jakožto přednostního prostředí, kde se povolání od Boha rodí, posiluje se a vyjadřuje.

Nyní, u příležitosti 54. Světového dne modliteb za povolání, bych se chtěl zastavit u *misijního rozměru křesťanského povolání*. Ten, kdo se nechal přitáhnout Božím hlasem a začal následovat Ježíše, velmi rychle v sobě objeví neodolatelnou touhu přinášet radostnou zvěst bratřím prostřednictvím evangelizace a služby v lásce. Všichni křesťané jsou povoláni k tomu, aby byli misionáři evangelia! Vždyť učedník nedostává dar Boží lásky pro svou soukromou útěchu. Není volán k tomu, aby přinášel sám sebe nebo se staral o firemní zájmy. Prostě se ho dotkla a proměnila ho radost z toho, že se cítí být Bohem milovaný, a tento prožitek si nemůže nechávat jen pro sebe: „Radost

evangelia, která naplňuje život společenství učedníků, je radostí misijní“ (apoštol. exhort. *Evangelii gaudium*,21).

Misijní nasazení tedy není jakýmsi přídatkem ke křesťanskému životu, jakoby nějaká ozdoba, ale naopak, nachází se v srdci samotné víry; vztah s Pánem v sobě zahrnuje to, že jsme posláni do světa jako proroci jeho slova a jako svědkové jeho lásky.

I když zakoušíme svou velkou křehkost a často v sobě cítíme malomyslnost, musíme pozvedat hlavu k Bohu, aniž by nás dusil pocit naší nehodnosti anebo bychom upadali do pesimismu, který z nás dělá pasivní diváky unaveného a rutinního života. Není tu místo pro strach. Bůh sám očistí naše „nečisté rty“ a učiní nás vhodnými pro své poslání: „Tvá vina je smazána, tvůj hřích je odpuštěn. Tu jsem uslyšel hlas Páně, jenž říkal: ‚Koho pošlu? Kdo za nás půjde?‘ A já jsem řekl: ‚Tady jsem, pošli mne!‘“ (*Iz 6,6-8*).

Každý misijní učedník slyší ve svém srdci Boží hlas, který ho zve, aby „procházel“ mezi lidmi jako Ježíš, „prokazoval dobrodiní a všechny uzdravoval“ (srov. *Sk 10,38*). Už jsem připomněl, že v síle svého křtu je každý křesťan „christoforos“, to znamená „ten, kdo nese Krista“ svým bratřím (srov. *Katecheze*, 30. ledna 2016). To platí zvláště pro ty, kdo jsou povoláni ke zvláštnímu zasvěcení, i pro kněze, kteří velkoryse odpověděli „*tady jsem, pošli mne*“. Jsou povoláni, aby s novým misijním nadšením vycházeli z posvátného chrámového okruhu a umožňovali Boží něžnosti rozlévat se pro dobro lidí (srov. *Homilie při missa chrismatis*, 24. března 2016). Církev potřebuje takové kněze, kteří jsou důvěryhodní a vyrovnaní, protože našli pravý poklad, a s radostí touží po tom, aby ho dali poznat všem! (srov. *Mt 13,44*).

Hovoříme-li o křesťanském poslání, otázek zajisté není málo: *Co to znamená být misionářem evangelia? Kdo nám dává sílu a odvahu k hlásání? Jakou evangelní logikou se naše poslání inspiruje?* Na tyto otázky můžeme odpovědět rozjímáním o *třech evangelních výjevech*: o počátku Ježíšova působení v nazaretské synagoze (srov. *Lk 4,16-30*); o jeho cestě jako Zmrtvýchvstalého s učedníky do Emauz (srov. *Lk 24,13-35*); a konečně o podoběnsství o semeni (srov. *Mk 4,26-27*).

Ježíš je pomazán Duchem a poslán. Být misijním učedníkem znamená zúčastnit se aktivně na Kristově poslání, které sám Ježíš popisuje v nazaretské synagoze: „Duch Páně je nade mnou, proto mě pomazal, poslal mě, abych přinesl chudým radostnou zvěst, abych

vyhlásil zajatým propuštění a slepým navrácení zraku, abych propustil zdeptané na svobodu, abych vyhlásil milostivé léto Páně“ (*Lk 4,18-19*). Takové je i naše poslání: být pomazáni Duchem, jít k bratřím a hlásat jim Slovo, a tak se pro ně stávat nástrojem spásy.

Ježíš se k nám připojuje na naší cestě. Před otázkami, jež se vynořují z lidského srdce, a před výzvami, jež vyplývají ze skutečného života, můžeme zakoušet pocit zmatku a vnímat nedostatek síly a naděje. Je zde riziko, že křesťanské poslání se bude jevit jako pouhá neuskutečnitelná utopie anebo jako něco, co přesahuje naše síly. Když však hledíme na zmrtvýchvstalého Ježíše, který kráčí vedle emauzských učedníků (srov. *Lk 24,13-15*), naše důvěra může pookrát; v tomto evangelním výjevu vidíme opravdovou „liturgii cesty“, která předchází liturgii Slova a lámání Chleba a říká nám, že Ježíš je vedle nás na každém našem kroku! Ti dva učedníci jsou zranění skandálem kříže a vracejí se domů s pocitem porážky; nesou si v srdci nenaplněnou naději a neuskutečněný sen. Smutek v nich zaujal místo evangelní radosti. Co udělá Ježíš? Neposuzuje je, jde s nimi jejich cestou a místo toho, aby vztyčil zeď, otevírá nový průlom. Pomalu proměňuje jejich zklamání, nechává jejich srdci vzplanout a otevírá jim oči hlásáním Slova a lámáním Chleba. Stejně tak ani křesťan nenese svůj misijní úkol sám, ale i uprostřed únavy a nepochopení zakouší, „že Ježíš jde s ním, mluví s ním, dýchá s ním, pracuje s ním. Cítí, že živý Ježíš je s ním uprostřed misijního úsilí“ (apoštol. exhort. *Evangelii gaudium*,266).

Ježíš nechává semeni vzklíčit. A konečně je třeba se z evangelia naučit způsobu hlásání. Nezřídka se totiž i při nejlepších úmyslech může stát, že vyhovíme určitému svému bažení po moci, proselytismu a netolerantním fanatismu. Evangelium nás však vyzývá, abychom odmítali zbožňování úspěchu a moci, přehnanou starost o struktury a jakousi dychtivost, která je spíše v souladu s duchem dobývání než služby. Semeno Království, i když je malé, neviditelné a často bezvýznamné, roste v tichosti díky neustálému Božímu působení: „Boží království je podobné člověku, který zaseje do země semeno; ať spí, nebo je vzhůru, ve dne i v noci semeno klíčí a roste, on ani neví jak“ (*Mk 4,26-27*). Především v tom je naše důvěra: Bůh překonává naše očekávání, překvapuje nás svou velkorysostí a nechává vyrůstat plodům naší práce přesahujícím propočty lidské efektivity.

S touto evangelní důvěrou se otevíráme tichému působení Ducha, jež je základem pro misii. Nikdy nebude moci existovat pastorece povolání ani křesťanská misie bez ustavičné kontemplativní modlitby. V tomto smyslu je třeba posilovat křesťanský život nasloucháním Božím slovu a především péčí o osobní vztah s Pánem při eucharistické adoraci, jež je přednostním „místem“ pro setkání s Bohem.

Toužím upřímně všechny povzbudit k niternému přátelství s Pánem především proto, abychom si shůry vyprošovali nová povolání ke kněžství a k zasvěcenému životu. Boží lid potřebuje, aby byl veden pastýři, kteří tráví svůj život službou evangeliu. Proto prosím farní společenství, sdružení i početné modlitební skupiny v církvi: proti pokušení malomyslnosti se i nadále modlete k Pánu, aby posílal dělníky na svou žeh a aby nám dával kněze zamilované do evangelia, schopné stávat se pro bratry jejich bližními, a tak být živým znamením milosrdné Boží lásky.

Drazí bratři a sestry, i dnes můžeme znovu nacházet elán pro hlásání a především mladým můžeme nabízet, aby následovali Krista. Tváří v tvář rozšířenému pocitu víry unavené nebo omezené jen na „plnění povinností“ touží naši mladí po objevování stále nového kouzla Kristovy osobnosti; chtějí, aby jim jeho slova a gesta kladla otázky a provokovala je, a konečně, aby díky němu mohli snít o životě naplněném lidským a radostným, který se vydává v lásce.

Nejsvětější Panna Maria, Matka našeho Spasitele, měla odvahu se oddat tomuto Božím snu a vložit svou mladost a své nadšení do jeho rukou. Kéž na její přímluvu získáme stejnou otevřenost srdce, připravenost odpovědět na Pánovo volání svým „tady jsem“ a radost vydat se jako ona na cestu (srov. *Lk 1,39*), abychom jej hlásali celému světu.

Ve Vatikánu 27. listopadu 2016,
o první neděli adventní

FRANTIŠEK

7.

POSELSTVÍ SVATÉHO OTCE FRANTIŠKA K 51. MEZINÁRODNÍMU DNI SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ

*„Neboj se, protože já jsem s tebou“ (Iz 43,5)
Sdělovat naději a důvěru v naší době*

(28. května 2017, slavnost Nanebevstoupení Páně)

Díky technologickému rozvoji je přístup k prostředkům komunikace tak rozšířený, že mnoho subjektů má možnost sdílet zprávy okamžitě a do detailů je předávat dál. Tyto zprávy mohou být dobré i špatné, pravdivé, nebo lživé. Již naši staří Otcové ve víře připodobňovali lidskou mysl k mlýnskému kolu, které se pod proudem vody nedá zastavit. Mlynář má ovšem možnost rozhodnout, zda bude mlít zrna, nebo semena plevle. Lidská mysl je neustále činná a nemůže přestat „mlít“ to, co k ní přichází (*srov. Kassián Římský, Dopis Leonziovi Igumenovi*).

Přál bych si, aby se toto poselství dostalo ke všem a povzbudilo ty, kteří, ať už pro profesní účely, nebo v osobních vztazích, každodenně „semílají“ tolik informací, aby nabídli voňavý a dobrý chléb těm, kteří se sytí plody jejich komunikace. Všechny bych pak chtěl vybidnout ke konstruktivní komunikaci, která odmítáním předsudků o druhých bude upřednostňovat kulturu setkání, díky níž se lze naučit pohledu na skutečnost s uvědomělou důvěrou.

Domnívám se, že je potřebné přerušit začarovaný kruh obav a napřímit spirálu strachu, navyklost soustředit pozornost na „špatné zprávy“ (jako války, terorismus, skandály a jakákoli selhání v lidských osudech). Jistě mi nejde o podporu dezinformací, ve kterých by bylo opomíjeno drama utrpení, ani o uchylování se k naivnímu optimismu, zůstávajícímu netečným k pohoršení působenému zlem. Naopak bych chtěl, abychom se všichni snažili překonat onen pocit špatné nálady a rezignace, která nás často zachvátí a uvrhne do apatie, zapřičiňující

obavy nebo vytvářející dojem, že zlu se nelze postavit. Navíc v systému komunikace, ve kterém jako logické platí, že dobrá zpráva nestojí za to, a tudíž to není zpráva, kde je zjednodušováno drama bolesti a tajemství zla, může svědomí snadno otupět a sklouznout do zoufalství.

Rád bych tedy přispěl k hledání otevřeného a tvořivého komunikačního stylu, který nikdy nepřenechá hlavní roli zlu, ale bude předkládat možná řešení a probouzet v lidech cílevědomý a odpovědný přístup ke sdělovaným zprávám. Všechny pak chci vyzvat, aby mužům a ženám současnosti nabízeli poselství charakterizovaná logikou „dobré zprávy“.

Dobrá zpráva

Lidský život není pouhým sterilním sledem událostí, ale je dějinami, dějinami směřujícími k tomu, aby byly vyprávěny prostřednictvím zvoleného interpretačního klíče, díky kterému je možné vybrat a shrnout jejich hlavní údaje. Skutečnost sama v sobě nemá jednoznačný význam. Vše je závislé na úhlu pohledu, pod kterým je zkoumána, na „brýlích“, kterými se rozhodneme na ni pohlížet; výměnou čoček se pak i tato skutečnost jeví odlišně. Odkud tedy máme vyjít, abychom skutečnost četli těmi správnými „brýlemi“?

Pro nás křesťany nemohou být jiné vhodnější brýle pro rozluštění skutečnosti než dobrá zpráva, počínaje na výsost Dobrou zprávou, kterou je: „Evangelium Ježíše Krista, Syna Božího“ (*Mk 1,1*). Těmito slovy začíná evangelista Marek své vyprávění: ohlášením „dobré zvěsti“, která má co do činění s Ježíšem Kristem, ale víc než samotná informace o Ježíši je to „dobrá zpráva, kterou je sám Ježíš“. Při pročitání stránek evangelia vskutku poznáme, že nadpis díla odpovídá svému obsahu a především že tímto obsahem je samotná Ježíšova postava.

A toto dobré poselství, kterým je samotný Ježíš, není dobrým proto, že v něm chybí utrpení, ale proto, že i utrpení je zde prožíváno v širší souvislosti, totiž jako nedílná součást jeho lásky k Otci a k lidstvu. V Kristu se Bůh stal solidárním s každou lidskou situací, v něm nám zjevil, že nejsme sami, protože máme Otce, který nemůže nikdy zapomenout na své syny a dcery. „*Neboj se, protože já jsem s tebou*“ (*Iz 43,5*). Je to útěšné slovo Boha, který se stále spojuje s dějinami svého lidu. Ve svém milovaném Synu ono Boží ujištění – „jsem s tebou“

– na sebe bere celou naši slabost natolik, že zemře naší smrtí. V něm se i temnota a smrt stávají místem společenství se Světlem a Životem. Tak se rodí naděje přístupná každému právě tam, kde život zakouší hořkost pádu a selhání. Je to naděje, která neklame, protože Boží láska je vylita do našich srdcí (*srov. Řím 5,5*), podobně jako rostlina vyrůstá ze semene padlého do země a dává tak vzejít novému životu. V tomto světle se každé nové drama, které se odehrává v dějinách světa, stává i scénou pro možnou dobrou zprávu, a to od chvíle, kdy láska stále znovu dokáže najít cestu k blízkosti a probudit srdce schopná soucitu, tváře, které se neodvrátí, ruce ochotné budovat.

Důvěra v semínko království

Ježíš, aby uvedl své učedníky a zástupy do tohoto evangelního pojetí a aby jim dal správné brýle, díky kterým se lze přiblížit k logice lásky umírající i vstávající z mrtvých, předkládá jim podobenství, ve kterých je Boží království často přirovnáváno k semínku, které uvolní svou sílu právě v okamžiku, kdy v zemi umírá (*srov. Mk 4,1-34*). Uchylovat se k obrazům a metaforám, prostřednictvím kterých se sděluje pokorná moc království, nikterak nezmenšuje jeho důležitost a naléhavost, naopak je to tajemná forma, která posluchači ponechává „prostor“ pro svobodu, aby ji mohl přijmout a sdělit i sám sobě. Kromě toho je to privilegovaný způsob, jak vyjádřit nezměrnou důležitost velikonočního tajemství, způsob, který umožní, aby to byly více než pojmy obrazy, které budou sdělovat onu paradoxní krásu nového života v Kristu, v němž ani nepřátelské reakce kříž nemají, ale uskutečňují Boží spásu. V té je slabost silnější než každá lidská moc, a selhání u každé věci předehtou jejího ještě většího naplnění v lásce. Právě tak dozrává a prohlubuje se naděje Božího království „podobného člověku, který zaseje do země semeno; ať spí, nebo je vzhůru, ve dne i v noci, semeno klíčí a roste“ (*Mk 4,26-27*).

Boží království je už mezi námi jako semínko ukryté před povrchním pohledem; jeho růst se odehrává ve skrytosti. Ten, kdo díky Duchu Svatému má jasné oči, dokáže vidět, jak klíčí, a o radost z tohoto království se nenechá připravit všudypřítomným plevem.

Obzory Ducha

Naděje opřená o dobrou zprávu, kterou je Ježíš, pozvedá náš zrak a puďi nás k jeho kontemplaci v liturgickém kontextu svátku Nanebevstoupení. Zatímco se zdá, že Pán se od nás vzdaluje, ve skutečnosti se rozšiřují obzory naděje. Vskutku, každý muž a každá žena v Kristu, který pozvedá naše lidství až k nebi, může mít plnou svobodu ke „vstupu do svatyně Ježíšovou krví, cestou novou a živou, kterou nám otevřel skrze oponu, to znamená skrze své tělo“ (*Žid 10,19-20*). „Až na nás sestoupí Duch Svatý“, můžeme být „svědky“ a sdělovateli nového vykoupeného lidství „až na konec země“ (*srov. Sk 1,7-8*).

Důvěra v semínko Božího království a v logiku Velikonoc nemůže než formovat také náš způsob komunikace. Taková důvěra, která nás uschopňuje k jednání – prostřednictvím forem, kterými se odehrává dnešní komunikace – s přesvědčením, že je možné rozeznat a ozřejmovat dobrou zprávu, která je přítomná ve skutečnosti dějin a ve tváři každého člověka.

Ten, kdo se s důvěrou nechá vést Duchem Svatým, stává se schopným rozpoznávat v každé události to, co se odehrává mezi Bohem a lidstvem tím, že najednou, podobně jako on, chápe, že v dramatickém scénáři tohoto světa se odvíjí zápletka dějin spásy. Nit, kterou se tyto posvátné dějiny vytyčují, je naděje a jejím tkalcem není nikdo jiný než Duch Utěšitel. Naděje je tou nejpokornější ctností, protože zůstává ukrytá v životních záhybech, ale podobá se kvasu, který proniká celým těstem. My ji živíme opakovanou četbou Dobré zprávy, onoho evangelia, které bylo „opakovaně vytištěno“ v tolika vydáních životů svatých, mužů a žen, kteří se stali ikonami Boží lásky. I dnes v nás Duch zasévá touhu po království prostřednictvím tolika živých „kanálů“, lidí, kteří se v dramatu dějin nechávají vést Dobrou zprávou a jsou jako světla ve tmě tohoto světa, která osvěcují trasu a otevírají nové cesty důvěry a naděje.

Vatikán 24. ledna 2017

FRANTIŠEK

8. POSELSTVÍ SVATÉHO OTCE FRANTIŠKA K 32. SVĚTOVÉMU DNI MLÁDEŽE 2017

„Veliké věci mi učinil ten, který je mocný“ (Lk 1,49).

Drazí mladí,

znovu se vydáváme na cestu po úžasném setkání v Krakově, kde jsme oslavili 31. světový den mládeže a Jubileum mladých v rámci Svatého roku milosrdenství. Nechali jsme se vést svatým Janem Pavlem II. a svatou Faustinou Kowalskou, apoštolky Božího milosrdenství, abychom našli konkrétní odpovědi na výzvy naší doby. Prožili jsme silnou zkušenost bratrství a radosti, byli jsme znamením naděje pro svět. Různé vlajky a jazyky nebyly důvodem ke střetům a rozdělení, nýbrž příležitostmi, abychom otevřeli brány našeho srdce a stavěli mosty.

Na konci Světového dne mládeže (SDM) v Krakově jsem označil příští cíl našeho putování, které nás – s pomocí Boží – dovede do Panamy v roce 2019. Na této cestě nás bude doprovázet Panna Maria, kterou všechna pokolení blahoslaví (srov. Lk 1,48). Následující etapa naší cesty je spojena s předcházející, zaměřenou na blahoslavenství, pobízí nás však jít dál. Přeji si, abyste vy, mladí lidé, kráčeli nejen se *vzpomínkou* na minulost, ale také s *odvahou* v přítomnosti a s *nadějí* do budoucnosti. Tyto postoje, vždy přítomné u mladé dívky z Nazareta, nacházíme jasně vyjádřené v mottech vybraných pro příští tři SDM. Tento rok (2017) se budeme zamýšlet nad Mariinou vírou, když v *Magnificat* řekla: „*Veliké věci mi učinil ten, který je mocný*“ (Lk 1,49). Motto pro příští rok (2018) „*Neboj se, Maria, neboť jsi našla milost u Boha*“ (Lk 1,30) nás povede k meditaci nad láskou plnou odhodlání, se kterou Panna Maria přijala andělovo zvěstování. SDM 2019 bude inspirován slovy: „*Jsem služebnice Páně: at' se mi stane podle tvého slova!*“ (Lk 1,38), což byla Mariina nadějeplná odpověď andělovi.

V říjnu 2018 bude církev slavit biskupskou synodu na téma: *Mladí lidé, víra a rozlišování povolání*. Budeme se ptát na to, jak vy, mladí,

prožíváte zkušenost víry uprostřed výzev naší doby. Také se budeme zabývat otázkou, jak v životě dozrávat a rozlišovat povolání v širokém smyslu, tedy k manželství, v laickém a profesním prostředí, či k zasvěcenému životu a ke kněžství. Přeji si, aby mezi cestou, která povede na Světový den mládeže v Panamě, a cestou synody byla veliká souhra.

Naše doba nepotřebuje „pohovkovou mládež“

Podle Lukášova evangelia Maria poté, co přijala andělovo zvěstování a odpověděla svým „ano“ na volání stát se matkou Spasitele, vstane a spěchá navštívit svou sestřenicí Alžbětu, která je v šestém měsíci těhotenství (srov. *Lk 1,36.39*). Maria je velmi mladá. To, co jí bylo zvěstováno, je nesmírným darem, ale nese s sebou také velikou výzvu. Pán ji ujistil svou přítomností a pomocí, ale stále tu je řada věcí, které v její mysli a srdci nejsou jasné. Avšak Maria se nezavírá doma, nenechá se ochromit strachem ani pýchou. Maria není ten typ člověka, který proto, aby se cítil dobře, potřebuje dobrou pohovku, ve které se bude cítit pohodlně a bezpečně. Není to „pohovková dívka“ (srov. *Promluva papeže Františka při vigílii SDM, Krakov, 30. 7. 2016*). Potřebuje-li její sestřenice, která je již starší, pomoc, neotálí a ihned se vydává na cestu.

Cesta do domu Alžběty je daleká: nějakých 150 km. Ale dívka z Nazareta, podněcována Duchem Svatým, se před překážkami neztaví. Bezpochyby jí dny cesty pomohly přemýšlet o úžasné události, na které se podílela. To samé zažíváme my, když se vydáváme na pouť; během cesty si uvědomujeme životní události, můžeme pronikat do jejich významu a prohlubovat své povolání, které se odhaluje při setkání s Bohem a ve službě druhým.

Veliké věci mi učinil ten, který je mocný

Setkání mezi oběma ženami, mladší a starší, je plné přítomnosti Duha Svatého a plné radosti a úžasu (srov. *Lk 1,40–45*). Obě matky, stejně jako synové, které nosí ve svém lůně, téměř tančí radostí. Alžběta, na kterou udělá dojem Mariina víra, zvolá: „Blahoslavená, která jsi uvěřila, že se splní to, co ti bylo řečeno od Pána“ (*Lk 1,45*). Ano, jeden z největších darů, který Panna přijala, je víra. Věřit v Boha je

nedocenitelný dar. Vyžaduje však, abychom ho také přijali. Kvůli tomu Alžběta blahoslaví Marii. Ona zas odpoví zpěvem *Magnificat* (srov. *Lk* 1,46–55), kde nalezneme slova: „Veliké věci mi učinil ten, který je mocný“ (*Lk* 1,49).

Mariina modlitba je revoluční. Je to zpěv mladé ženy plné víry, vědomé si svých omezení, ale důvěřující v Boží milosrdenství. Tato pokorná a odvážná žena vzdává Bohu díky, protože shlédl na její poníženost a uskutečnil dílo spásy ve svém lidu, mezi chudými a pokornými. Víra je srdcem celého Mariina příběhu. Její chvalozpěv nám pomáhá chápat, že Boží milosrdenství je motorem dějin jak každého z nás, tak lidstva jako celku.

Když se Bůh dotkne srdce mladého chlapce nebo dívky, jsou nadjednou schopni velkolepých věcí. „Veliké věci“, jež učinil v Mariině životě ten, který je mocný, k nám mluví o cestě našeho života: že to není bezcílné bloumání, nýbrž putování, které i se všemi svými nejistotami a trápeními nachází své naplnění v Bohu (srov. *Promluva před modlitbou Anděl Páně*, 15. 8. 2015). Řeknete mi: „Otče, ale já jsem tak omezený, jsem hříšník. Co můžu dělat?“ Když nás Pán volá, nemyslí na to, čím jsme nebo co jsme udělali. Naopak, ve chvíli volání má před sebou to, co bychom mohli udělat, všechnu lásku, kterou jsme schopni nabídnout. Jako mladá Marie můžete svůj život proměnit v nástroj na zlepšení světa. Ježíš vás volá, abyste zanechali svoji stopu v životě, stopu, která poznamená dějiny, vaše dějiny i dějiny mnohých (srov. *Promluva papeže Františka při vigilií SDM*, Krakov, 30. 7. 2016).

Být mladý neznamená být odtržen od minulosti

Maria je starší dospívající dívka, jako mnozí z vás. V *Magnificat* však zpívá chvalozpěv o svém národě a jeho dějinách. To nám ukazuje, že být mladý neznamená být odtržen od minulosti. Naše osobní dějiny jsou součástí dlouhého sledu událostí, společné cesty, která nás po staletí předcházela. Jako Marie patříme do nějakého národa. Dějiny nám ukazují, že i když církev plave po rozbouřeném moři, Boží ruka ji vede a umožňuje jí překonat obtížné chvíle. Pravá zkušenost církve není jako nějaký *flashmob*, na kterém se sejdeme, udělá se *představení* a pak si jde každý svou cestou. Církev v sobě nese dlouhou tradici, která se předává z generace na generaci a která se zároveň obohacuje

zkušeností každého jednotlivce. Také vaše historie má své místo v dějinách církve.

Připomínání minulého slouží k tomu, abychom přijali nová díla, která chce Bůh uskutečňovat v nás a naším prostřednictvím. Pomáhá nám, abychom se stali jeho nástroji, spolupracovníky na jeho plánech spásy. Také vy mladí, když ve svých životech rozpoznáte milosrdné a všemohoucí skutky Boží, můžete uskutečnit veliké věci a převzít velikou zodpovědnost.

Rád bych vám položil několik otázek: *Jak „uchovávejte“ ve své paměti události, zkušenosti svého života? Co děláte se skutky a obrazy uloženými ve vašich vzpomínkách?* Někteří z vás, zranění životními okolnostmi, by rádi „zresetovali“ svou minulost, využili právo na zapomnění. Rád bych vám však připomněl, že není světce bez minulosti ani hříšníka bez budoucnosti. Perla se rodí tam, kde se zranila ústřice. Ježíš může svou láskou uzdravit naše srdce a proměnit naše zranění v pravé perly. Jak říkával svatý Pavel, Pán ukazuje svou sílu na naší slabosti (srov. 2. Kor 12,9).

Ale naše vzpomínky se nemají hromadit jako v paměti hard disku. Všechno nelze skladovat ve virtuálním úložišti. Musíme se učit proměňovat události z minulosti v dynamickou zkušenost, nad kterou se můžeme zamyslet a vzít si z ní ponaučení a smysl pro naši přítomnost i budoucnost. Objevit červenou nit Boží lásky, která spojuje celou naši existenci, je úkolem obtížným, ale potřebným.

Mnozí říkají, že vy mladí lidé jste zapomnětliví a povrchní. Rozhodně nesouhlasím. Je však třeba uznat, že v dnešní době musíme znovu získat schopnost reflexe vlastního života a její promítnutí do budoucnosti. Můžeme mít v životě mnoho vzpomínek, ale kolik z nich je skutečně součástí naší paměti, má význam pro naše srdce a dává smysl naší existenci? Tváře mladých se na „sociálních sítích“ objevují na spoustě fotografií, které poukazují na více či méně reálné události, nevíme však, kolik z toho je skutečný „příběh“, zkušenost, kterou můžeme vyprávět, která má cíl a smysl. Televizní pořady jsou plné takzvaných „reality show“, ale to nejsou reálné příběhy, jsou to pouze minuty, co běží před kamerou, v nichž postavy prožívají den bez nějakého záměru. Nenechte se oklamat tímto falešným obrazem skutečnosti. Buďte hlavními postavami svých dějin, rozhodněte si svou budoucnost.

Jak být spojeni a následovat Mariin příklad

O Marii se říká, že všechny věci uchovávala a rozmýšlela o nich ve svém srdci (srov. *Lk 2,19.51*). Tato prostá dívka z Nazareta nás svým příkladem učí uchovávat v paměti životní události, znovu poskládat dohromady a spojit jednotlivé fragmenty, které takto mohou vytvářet mozaiku. Jak se můžeme v tomto smyslu konkrétně cvičit? Dám vám pár návrhů.

Na konci každého dne se můžeme na pár minut zastavit a připomenout si pěkné chvíle, výzvy, to, co nám vyšlo, a také to, co dopadlo špatně. Tak můžeme před Bohem i před sebou samými vyjádřit své pocity vděčnosti, pokání a důvěry. Také si je můžete, chcete-li, poznamenat do poznámkového bloku, jakéhosi duchovního deníku. To znamená modlit se v životě, životem a za život. To vám rozhodně pomůže lépe chápat veliká díla, která Pán činí pro každého z vás. Jak říkával svatý Augustin, Boha můžeme nalézt v rozlehlých končinách naší paměti (srov. *Vyznání*, Kniha X., 8,12).

Když čteme *Magnificat*, uvědomujeme si, jakou znalost Božího slova Maria měla. Každý verš tohoto chvalozpěvu má svoji paralelu ve Starém zákoně. Mladá Ježíšova matka dobře znala modlitby svého lidu. Jistě ji je naučili její rodiče a prarodiče. Jak důležité je předávání víry z jedné generace na druhou! V modlitbách, které nás naučili naši předkové, v duchovním životě prožívaném v kultuře prostých lidí, kterou známe jako *lidovou zbožnost*, je ukrytý poklad. Maria přejímá dědictví víry svého lidu a z něj skládá zpěv, který je naprosto jejím a zároveň je hymnem celé církve, která jej zpívá s ní. Abyste také vy, mladí lidé, mohli zpívat svůj vlastní *Magnificat* a učinit ze svého života dar pro celé lidstvo, je podstatné, abyste byli spojeni s historickou tradicí a modlitbou těch, kteří nás předešli. Proto je důležité dobře znát Bibli, Boží slovo, číst jej každý den a konfrontovat jej s vaším životem, vykládat každodenní události ve světle toho, co vám Pán říká v Písmu svatém. V modlitbě a v rozjímavém čtení Bible (tzv. *Lectio divina*) Ježíš učiní, že vaše srdce bude hořet, a osvítlí vaše kroky i v nejtěžších chvílích vašeho života (srov. *Lk 24,13–35*).

Maria nás učí žít v eucharistickém postoji, tedy vzdávat díky, rozvíjet chválu a nezůstávat uzavřeni v problémech a obtížích. V dynamice života budou zítra dnešní prosby důvodem k díkůvzdání. Tak

bude vaše účast na mši svaté a slavení svátosti smíření zároveň vrcholem i výchozím bodem; váš život se bude obnovovat každý den skrze odpuštění a proměnění se v trvalou chválu Všemohoucího. „Důvěřujte paměti Boha: [...] jeho paměť je něžné srdce, které se raduje, když definitivně maže každou stopu naší špatnosti“ (*Homilie při mši svaté na závěr SDM*, Krakov, 31. 7. 2016).

Viděli jsme, že *Magnificat* vytryskl z Mariina srdce ve chvíli, kdy se setkala se svojí starší sestřenicí Alžbětou. Ta svou vírou, bystrým pohledem a svými slovy pomáhá Panně Marii lépe pochopit velikost Božího jednání v ní, poslání, které jí On svěřil. A co vy? Uvědomujete si, jakým neobyčejným zdrojem bohatství je setkání mezi mladými a starými? Jakou důležitost přikládáte vašim prarodičům? Celkem pochopitelně toužíte „vzlétnout“, nesete si ve svém srdci mnoho snů. Avšak potřebujete moudrost a pohled starších. Než nastavíte svá křídla větru, je nutné, abyste objevili své kořeny a vyslechli si svědectví těch, kteří vás předešli. Poznávání minulých událostí a schopnost k nim zaujmout stanovisko je jediná možnost, jak vytvářet budoucnost, která bude mít smysl (srov. *Amoris Laetitia*, 191,193). Vy mladí máte sílu; staří paměť a moudrost. Jako Marie vůči Alžbětě obraťte svůj zrak ke starším, ke svým prarodičům. Budou vám vyprávět věci, které uchvátí vaši mysl a dojmou vaše srdce.

Kreativní věrnost k vytváření nových časů

Je pravda, že jste mladí a že je pro vás právě proto obtížné uznat důležitou hodnotu tradice. Mějte dobře na paměti, že to neznamená být tradicionalisty. Ne. Když Maria v evangeliu říká, že „veliké věci mi učinil ten, který je mocný“ (*Lk* 1,49), naráží na to, že „veliké věci“ neskončily, nýbrž i nadále se dějí v přítomnosti. Nejedná se o nějakou vzdálenou minulost. Schopnost připomínat si minulost neznamená stát se nostalgickými nebo lpět na určitém historickém období, nýbrž dokázat rozpoznat vlastní kořeny, abychom se vždy mohli vrátit k tomu zásadnímu a pustit se s kreativní věrností do budování nových časů. Bylo by vážným problémem – a nikomu by to neprospělo – podporovat ochromenou paměť, která nutí dělat stejné věci stále stejně. Je velkým Božím darem vidět, že mnozí z vás, se svými nejistotami, sny a otázkami, čelí těm, kteří si myslí, že věci nemohou být jinak.

Společnost, která si cení pouze přítomnosti, má tendenci znehodnocovat to, co je dědictvím minulosti, jako například instituci manželství, zasvěceného života nebo kněžského poslání. Ty se nakonec považují za již překonané formy, bez jakéhokoli smyslu. Lidé si myslí, že je lepší žít v situaci nazvané jako „otevřená“ a chovat se v životě jako v nějaké *reality show*, bez cíle a směru. Nenechte se oklamat. Bůh přišel, aby všemi směry rozšiřoval obzory našeho života. On nám pomáhá dávat správnou hodnotu minulosti a plánovat šťastnou budoucnost. To je však možné, jedině pokud zažijeme autentické zkušenosti lásky, které nám pomáhají objevovat Pánovo povolání a přitakat k němu. A to je také jediná věc, která nás činí skutečně šťastnými.

Drazí mladí, svěřuji mateřské přímělkě Blahoslavené Panny Marie naše putování do Panamy, stejně tak jako přípravy příští biskupské synody. Zvu vás, abyste si připomněli dvě důležitá výročí, která připadají na rok 2017: tři sta let od objevení sochy Panny Marie z *Aparecidy* v Brazílii a sto let od zjevení ve Fatimě v Portugalsku, kam, dá-li Bůh, pojedu na pout' v následujícím měsíci květnu. Svatý Martin de Porres, jeden z patronů Latinské Ameriky a SDM 2019, míval ve své pokorné každodenní službě zvyk přinášet nejkrásnější květiny Marii jako znamení své synovské lásky. Stejně jako on rozvíjejte i vy blízký a přátelský vztah s Pannou Marií, svěřujte jí své radosti, obavy a starosti. Ujišťuji vás, že nebudete litovat.

Kéž se mladá dívka z Nazareta, která po celém světě přijala tisíce tváří a jmen, aby se přiblížila svým dětem, přimlouvá za každého jednoho z nás a pomáhá nám hlásat veliké skutky, které Pán uskutečňuje skrze nás.

Ve Vatikánu 27. února 2017,
v den památky sv. Gabriela od Bolestné Matky Boží

FRANTIŠEK

9. APOŠTOLSKÝ LIST SVATÉHO OTCE FORMOU MOTU PROPRIO „SVATYNĚ V CÍRKVI“, KTERÝM SE PŘENÁŠEJÍ PRAVOMOCI O POUTNÍCH SVATYNÍCH NA PAPEŽSKOU RADU PRO NOVOU EVANGELIZACI

1. Poutní svatyně má v církvi „velký symbolický význam“¹, a stát se poutníky je opravdovým vyznáním víry. Kontemplací posvátného vyobrazení se vskutku potvrzuje naděje silněji vnímat Boží blízkost, naděje, která otevírá srdce důvěře, že budou přijaty a vyslyšeny naše nejhlubší touhy². Lidová zbožnost, která je „autentickým vyjádřením spontánní misijní činnosti Božího lidu“³, nachází ve svatyni privilegované místo, na kterém lze projevit krásnou tradici modlitby, zbožnosti a odevzdání se Božímu milosrdenství, které jsou součástí života každého národa. Už od prvních staletí byla pouť chápána nejvíce jako putování na místa, na kterých žil Ježíš Kristus, kde hlásal tajemství Otcovy lásky, a především kde se nacházelo hmatatelné znamení jeho vzkříšení: prázdný hrob. Později se poutníci vydávali na cesty vedoucí k místům, na kterých se podle různých tradic nacházely hroby apoštolů. Konečně, během staletí se poutě rozšířily také na místa, dnes ve většině, na kterých se lidová zbožnost rukou dotýkala tajemné přítomnosti Matky Boží, svatých a blahoslavených⁴.

2. Poutní svatyně přetrvávají až do našich dnů ve všech částech světa jako osobitá znamení prosté a pokorné víry věřících, nacházejících na těchto posvátných místech základní rozměr svého přesvědčení. Zde

1 Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, *Direktář o lidové zbožnosti a liturgii. Principy a orientace* (2002), 263.

2 Srov. V. generální konference latinsko-amerického episkopátu a Karibiku, *Documento di Aparecida*, 29. června 2007, 259.

3 Apoštolská exhortace *Evangelii gaudium*, 122.

4 Srov. Papežská rada pro pastorační migrancí a lidí mimo domov, *Il pellegrinaggio nel grande Giubileo del 2000* (25. dubna 1998), 12–17.

hlubokým způsobem zakoušejí Boží blízkost, něžnost Panny Marie a společenství svatých: zkušenost opravdové spirituality, kterou nelze podceňovat, snižovat působení Ducha Svatého a života milosti. Mnohá poutní místa byla dokonce vnímána jako součást života lidí, rodin a společenství, protože utvářela identitu celých generací, a to natolik, že měla vliv na dějiny některých národů.

Velký příliv poutníků, pokorná a jednoduchá modlitba Božího lidu, střídaná s liturgickými oslavami, tolik milostí, jak jejich obdržení dosvědčují mnozí poutníci, a přírodní krása těchto míst potvrzují, jak poutní svatyně, v rozličnosti svých forem, představují nezastupitelnou možnost evangelizace v naší době.

3. Tato místa, i přes krizi víry, která současný svět postihuje, jsou stále vnímána jako posvátná místa, na která přicházejí poutníci, aby se v často překotném životě současnosti zastavili, ponořili do ticha a kontemplace. Skrytá touha probouzí v mnohých touhu po Bohu; poutní místa mohou být skutečným útočištěm, na kterém můžeme nalézt sebe sama a objevit potřebnou sílu k vlastnímu obrácení. Na poutním místě si konečně mohou věřící vyprosít pomoc pro svůj všední život ve farnosti a v křesťanském společenství. Toto prolínání poutě na poutní místo a každodenního života je skutečnou pomocí pro pastorači, protože jí napomáhá oživit závazek evangelizace díky přesvědčivějšímu svědectví. Takže vydat se na poutní místo a účastnit se na projevu spirituality, kterou představuje, je už samo o sobě činem evangelizace, který si zaslouží ocenění pro svoji silnou pastorační hodnotu⁵.

4. Pro svoji samotnou povahu je poutní svatyně posvátným prostorem, na kterém hlásání Božího slova, slavení svátostí, především smíření a eucharistie, a svědectví lásky vyjadřují velký úkol církve vůči evangelizaci; kvůli tomu je označeno jako ryzí místo evangelizace, kde se od první zvěsti až po vysluhování svatých tajemství ukazuje mocné působení, pomocí něhož jedná Boží milosrdenství v životě lidí.

5

Srov. Apoštolská exhortace *Evangelii gaudium*, 124, 126.

Prostřednictvím spirituality, vlastní každému poutnímu místu, jsou poutníci uváděni do „pedagogiky evangelizace“⁶ ke stále odpovědnějšímu závazku, ať co se týká jejich křesťanské formace, nebo v nezbytném svědectví lásky, které z něho pramení. Kromě toho poutní svatyně nemálo přispívá ke katechetickému nasazení křesťanského společenství tím, že způsobem odpovídajícím době předává poselství, které stálo na počátku jeho založení; obohacuje život věřících, protože jim poskytuje důvody ke zralějšímu a uvědomělejšímu nasazení se pro víru (srov. *ITes 1,3*). Na poutním místě se konečně otevírají brány nemocným, lidem postiženým, a především chudým, vyčleněným na okraj společnosti, uprchlíkům a migrantům.

5. Ve světle těchto úvah je zřejmé, že poutní svatyně mají svůj úkol v nové evangelizaci dnešní společnosti a že církve je povolána pastoračně zhodnotit záchvěvy srdce, které se projevují v poutích do svatyní a na místa zbožnosti.

Z toho důvodu, ve snaze podpořit rozvoj pastorace, která se rozvíjí v poutních svatyních církve, jsem se rozhodl přenést pravomoci, které podle čl. 97 apoštolské konstituce *Pastor Bonus* dosud přináležely Kongregaci pro kněze, na Papežskou radu pro novou evangelizaci, a podobně i ty zahrnuté v čl. 151 téže konstituce, které se týkají cest z důvodu zbožnosti, avšak bez újmy kompetencí oprávněných církevních autorit a těch, které na základě zvláštních zákonů, pokud jde o stanovené poutní svatyně, přináleží dalším úřadům.

V návaznosti na to stanovuji, že pro budoucnost bude úkolem Papežské rady pro novou evangelizaci:

- a) ustavení mezinárodních poutních svatyní a schválení příslušných stanov, ve smyslu kánonů 1232–1233 CIC;
- b) studium a zavedení opatření, které usnadní evangelizační úkol poutních svatyní, a péče o lidovou zbožnost na nich;
- c) podpora ucelené pastorace v poutních svatyních jako hnacích centrech nové evangelizace;

6 Pavel VI., Apoštolská exhortace *Evangelii nuntiandi*, 48.

7 Srov. Papežská rada pro pastorační migrantů a lidí mimo domov, *Il Santuario, memoria, presenza e profezia del Dio vivente* (8. května 1999), 10.

- d) podpora národních a mezinárodních setkání pro rozvoj společného díla obnovy pastorace lidové zbožnosti a putování na místa zbožnosti;
- e) podpora zvláštní formace pracovníků poutních svatyní a míst zbožnosti;
- f) bdělost, aby na zmíněných místech byla poutníkům nabízena ucelená a podporovaná duchovní a církevní asistence, která napomůže k většímu osobnímu užítku z těchto zkušeností;
- g) kulturní a umělecké ohodnocení poutních svatyní podle *via pulchritudinis*, jakožto zvláštního způsobu evangelizace církve.

Nařizuji, aby toto všechno, co jsem rozhodl tímto apoštolským listem formou *Motu Proprio*, bylo zachovááno v každé své části, i přes jakoukoli protikladnou skutečnost, která by byla hodna zvláštní zmínky, a stanovuji, aby bylo vyhlášeno ve vydání každodenního *L'Osservatore Romano*, a vstoupí to v platnost patnáct dní po zveřejnění; následně to bude zahrnuto do *Acta Apostolicae Sedis*.

Dáno ve Vatikánu 11. února 2017,
v den památky naší Paní Lurdské, ve čtvrtém roce pontifikátu

FRANTIŠEK

POSELSTVÍ SVATÉHO OTCE FRANTIŠKA KE SVĚTOVÉMU DNI MISIÍ 2017

MISIE SE NACHÁZÍ V SRDCI KŘESŤANSKÉ VÍRY

Drazí bratři a sestry,

i letos nás Světový den misii shromažďuje okolo osoby Ježíše, „prvního a největšího hlasatele evangelia“ (Pavel VI., apoštol. exhort. *Evangelii nuntiandi*, 7), který nás neustále posílá, abychom hlásali evangelium lásky Boha Otce v síle Ducha Svatého. Tento den nás vyzývá, abychom znovu uvažovali o misii v srdci křesťanské víry. Církev je totiž svou přirozeností misijní; kdyby tomu tak nebylo, nebyla by již Kristovou církví, ale jedním ze sdružení mezi mnoha jinými, a brzy by došlo k vyprázdňení jejího cíle a k jejímu zmizení. Jsme proto vyzýváni, abychom si kladli některé otázky, jež se týkají samotné naší křesťanské identity a naší zodpovědnosti jako věřících ve světě zmateném tolika iluzemi, zraněném velikými zklamáními a drásaném početnými bratrovražednými válkami, které nespravedlivě postihují hlavně nevinné. Jaký je základ misie? Jaké je srdce misie? Jaké jsou životodárné výrazy misie?

Misie a proměňující moc evangelia Krista, který je Cesta, Pravda a Život

1. Církevní misie, jež je určena všem lidem dobré vůle, se zakládá na proměňující moci evangelia. Evangelium je radostnou zvěstí, která v sobě nese nakažlivou radost, neboť obsahuje a nabízí nový život: život vzkříšeného Krista, který odevzdává svého oživujícího Ducha a stává se pro nás Cestou, Pravdou a Životem (srov. Jan 14,6). Je Cestou, která nás zve, abychom ho s odvahou a důvěrou následovali. Při následování Ježíše jako své Cesty zakoušíme Pravdu a dostáváme Život, jenž znamená plné společenství s Bohem Otcem v síle Ducha

Svatého, osvobozuje nás od každé formy sobectví a je zdrojem tvůrčí lásky.

2. Bůh Otec chce takovouto existenciální proměnu svých synů a dcer; proměnu, jež se vyjadřuje jako uctívání v duchu a v pravdě (srov. Jan 4,23-24) na cestě oživované Duchem Svatým při následování Syna Ježíše ke slávě Boha Otce. „Boží slávou je živý člověk“ (Ireneus, *Adversus haereses* IV,20,7). Tímto způsobem se hlásání evangelia stává živým a účinným slovem, které uskutečňuje to, co hlásá (srov. Iz 55,10-11), tedy Ježíše Krista, jenž se neustále vtěluje do každé situace člověka (srov. Jan 1,14).

Misie a Kristův *kairos*

3. Církevní misie tedy není šířením náboženské ideologie ani návrhem nějaké ušlechtilé etiky. Mnohá hnutí ve světě dokážou produkovat vznešené ideály nebo pozoruhodná etická vyjádření. Skrze poslání církve Ježíš Kristus i nadále evangelizuje a působí, a proto její misie představuje *kairos*, příhodný čas pro spásu v dějinách. Skrze hlásání evangelia se Ježíš stále znovu stává naším současníkem, aby ten, kdo ho s vírou a láskou přijímá, zakoušel proměňující sílu Ducha Krista zmrtvýchvstalého, jenž oplodňuje vše lidské a stvořené jako déšť zemi. „Jeho vzkříšení není událost patřící minulosti; obsahuje životní sílu, která pronikla svět. Kde se zdá, že vše je mrtvé, tam se znovu objevují zárodky vzkříšení. Je to síla, která nemá obdoby“ (apoštol. exhort. *Evangelii gaudium*,276).

4. Stále si připomínáme, že „na počátku křesťanského života není určité etické rozhodnutí nebo nějaká velká idea, nýbrž setkání s událostí, s Osobou, která otevírá před životem nový obzor a dává mu rozhodující zaměření (Benedikt XVI., enc. *Deus caritas est*,1). Evangelium je Osoba, která se trvale nabízí a stále vyzývá každého, kdo ji přijme s pokornou a činorodou vírou, aby se podílel na jeho životě skrze účinnou účast na jeho velikonočním tajemství smrti a zmrtvýchvstání. Prostřednictvím křtu se tak evangelium stává zdrojem nového života, osvobozeného od panství hříchu, osvětleného a proměněného Duchem Svatým; skrze biřmování se stává posilujícím

pomazáním, jež díky témuž Duchu ukazuje nové cesty a strategie pro svědectví a blízkost; a skrze eucharistii se stává pokrmem nového člověka a „lékem pro nesmrtelnost“ (Ignác z Antiochie, *Epistula ad Ephesios*,20,2).

5. Svět má zásadní potřebu evangelia Ježíše Krista. On prostřednictvím církve nadále vykonává své poslání Dobrého Samaritána tím, že léčí krvácející rány lidstva, a poslání Dobrého Pastýře tím, že bez ustání hledá toho, kdo se ztratil na křivolakých a bezcílných cestách. Díky Bohu nechybějí významné zkušenosti, jež svědčí o proměňující síle evangelia. Mám na mysli gesto onoho studenta z lidu, Dinka, který za cenu vlastního života ochraňuje studenta z kmene Nuer odsouzeného k zabití. Mám na mysli eucharistickou slavnost v Kitgumu v severní Ugandě, tehdy prolévající krev kvůli zuřivosti skupiny povstalců, při níž misionář nechal lidem opakovat Ježíšova slova na kříži „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“ jako výraz zoufalého výkřiku bratří a sester ukřižovaného Pána. Toto slavení bylo pro lidi zdrojem velké útěchy a odvahy. A můžeme připomenout tolik bezpočetných svědectví o tom, jak evangelium pomáhá překonávat uzavřenost, konflikty, rasismus i tribalismus a všude a mezi všemi přispívá ke smíření, bratrství a sdílení.

Misie povzbuzuje spiritualitu trvalého vycházení, putování a exilu

6. Církevní misie je oživována spiritualitou trvalého vycházení. Jde o to „vykročit z vlastního pohodlí a mít odvalu vydat se do všech periférií, které potřebují světlo evangelia“ (apoštol. Exhort. *Evangelii gaudium*,20). Církevní misie povzbuzuje postoj trvalého putování různými pouštěmi života, různými zkušenostmi hladu a žízně po pravdě a spravedlnosti. Církevní misie inspiruje zkušenost trvalého exilu, aby člověk žíznící po nekonečnu mohl pocítit svou situaci exulanta směřujícího do trvalé vlasti po cestě, jež se rozprostírá mezi oním „už“ a „ještě ne“ nebeského království.

7. Misie říká církvi, že ona není sama o sobě cílem, ale že je pokorným nástrojem zprostředkujícím Království. Církev, která se vztahuje sama k sobě, která má zalíbení v pozemských úspěších, není církvi

Kristovou, není jeho ukřižovaným a oslaveným tělem. Máme dávat přednost „církvi otlučené, zraněné a špinavé proto, že vyšla do ulic, než církvi, která je nemocná svou uzavřeností a pohodlností, s níž lne ke svým jistotám“ (tamtéž,49).

Mladí – naděje pro misii

8. Mladí jsou pro misii nadějí. Ježíšova osoba a radostná zvěst, kterou On hlásá, i nadále fascinuje mnohé mladé. Ti hledají cesty, na nichž by mohli naplnit odvahu a touhu svých srdcí sloužit lidstvu. „Existuje mnoho mladých lidí, kteří nabízejí svou solidární pomoc tváří v tvář utrpení ve světě a věnují se různým aktivitám či voluntariátu. ... Je krásné, že mladí jsou ‚poutníky víry‘, šťastní, že přinášejí Ježíše do všech ulic, na náměstí a do každého koutu země“ (tamtéž,106). Příští řádné všeobecné zasedání Biskupské synody, která se bude slavit v roce 2018 na téma „Mladí, víra a jak rozpoznávat povolání“, se nabízí jako prozřetelnostní příležitost pro vtažení mladých do společné misijní zodpovědnosti, která má zapotřebí jejich bohaté představivosti a tvořivosti.

Služba Papežských misijních děl

9. Papežská misijní díla jsou cenným nástrojem pro to, aby se v každém křesťanském společenství probouzela touha vycházet ze svých vlastních hranic a z vlastních jistot a aby se získával rozmach pro hlásání evangelia všem. Díky každodenně žité hluboké misijní spiritualitě a trvalému úsilí o misijní formaci a vzdělávání jsou děti, mladí, dospělí, rodiny, kněží, řeholníci, řeholnice a biskupové zainteresovaní v tom, aby v každém rostlo misijní srdce. Světový den misii organizovaný Dílem pro šíření víry je vhodnou příležitostí pro to, aby misijní srdce křesťanských společenství vycházelo vstříc naléhavým a rozsáhlým potřebám evangelizace svou modlitbou, svědectvím života i společenstvím majetku.

Konat misie s Pannou Marií, Matkou evangelizace

10. Bratři a sestry, konejme misii tak, že se budeme inspirovat Pannou Marií, Matkou evangelizace. Ona, vedena Duchem, přijala Slovo

života do hloubky své pokorné víry. Kéž nám Panna pomáhá vyslovovat naše „ano“ při naléhavé potřebě hlásání Ježíšovy radostné zvěsti v naší době; kéž nám vyzíská nové nadšení lidí probuzených pro to, aby všem přinášeli evangelium života, jež vítězí nad smrtí; kéž se za nás přimlouvá, abychom získali svatou smělost při hledání nových cest pro to, aby se dar spásy dostal ke všem.

Ve Vatikánu 4. června 2017,
slavnost Seslání Ducha Svatého

FRANTIŠEK

11. POSELSTVÍ SVATÉHO OTCE FRANTIŠKA K 1. SVĚTOVÉMU DNI CHUDÝCH

Nemilujme slovy, ale skutky

Uveřejňujeme poselství Svatého otce Františka k 1. Světovému dni chudých, který se bude slavít o 33. neděli v liturgickém mezidobí, letos 19. listopadu 2017, na téma „Nemilujme slovy, ale skutky“.

1. „Děti, nemilujme jen slovem a jazykem, ale činem, doopravdy“ (1 Jan 3,18). Tato slova apoštola Jana vyjadřují příkaz, který žádný křesťan nemůže přehlížet. Závažnost, s jakou „milovaný učedník“ odevzdává Ježíšův příkaz až do našich dní, se ještě více zdůrazňuje kvůli rozporu mezi prázdnými slovy, jež často bývají na našich rtech, a konkrétními skutky, jimiž se máme poměřovat. Láska nedovoluje žádné alibi; kdo má v úmyslu milovat tak, jako miloval Ježíš, musí se řídit jeho příkladem, a to především tehdy, když jsme voláni k lásce k chudým. Způsob, jakým miloval Boží Syn, je ostatně dobře známý a Jan ho jasně připomíná ve svých listech. Spočívá ve dvou nosných pilířích: Bůh miloval jako první (srov. 1 Jan 4,10.19); a miloval tak, že dal sebe sama celého, včetně svého života (srov. 1 Jan 3,16).

Takováto láska nemůže zůstat bez odpovědi. I když byla darována jednostranně, aniž by za to cokoli vyžadovala, přesto zapaluje srdce natolik, že každý, i navzdory svým omezením a hříčům, se cítí být veden k jejímu opětování. To je možné tehdy, pokud Boží milost a jeho milosrdná láska je podle možností přijímána do našeho srdce tak, aby přiměla naši vůli i naše city k lásce k samotnému Bohu i k bližnímu. Milosrdenství, které takřečeně tryská ze Srdce Trojice, může tímto způsobem dospět k tomu, že rozpohybuje náš život a bude vzbuzovat soucit a skutky milosrdenství k bratřím a sestrám, kteří se nacházejí ve stavu nouze.

2. „Tento ponížený volal a Hospodin slyšel“ (Žalm 34,7). Církev od-
vždy chápala důležitost takového výkřiku. Svědectví o tom máme již
od prvních stránek Skutků apoštolů, kde Petr požaduje, aby se vybralo
sedm mužů „plných Ducha a moudrosti“ (6,3), kteří na sebe vezmou
službu chudým a péči o ně. To je nepochybně jedno z prvních zname-
ní, jímž se křesťanské společenství představilo na scéně světa: služba
těm nejchudším. Tohle vše bylo možné díky pochopení, že život Ježí-
šových učedníků se má vyznačovat takovým bratrstvím a solidaritou,
jaké odpovídají hlavní nauce Mistra, který vyhlásil chudé za blahosla-
vené a za dědice nebeského království (srov. Mt 5,3).

„Prodávali všechnen svůj majetek a dělili ho mezi všechny, jak kdo
potřeboval“ (Sk 2,45). Toto vyjádření jasně ukazuje živou starost prv-
ních křesťanů. Evangelista Lukáš, autor posvátných textů, který více
než ostatní dává prostor milosrdenství, nedělá žádné řečnické cvičení,
když popisuje praxi sdílení v prvním společenství. Právě naopak, když
o tom vypráví, chce hovořit k věřícím všech generací, a tedy i k nám,
aby nás podpořil ve svědectví a podnítil nás k činnosti ve prospěch
těch nejpotřebnějších. Totéž učení s obdobným přesvědčením předává
apoštol Jakub, který ve svém listě používá silné a pronikavé výra-
zy: „Poslyšte, moji milovaní bratři! Což nevyvolil Bůh právě chudé
v očích světa, aby byli skrze víru bohatí a dědici Království, které slí-
bil těm, kdo ho milují? Vy však jste chudásem pohrdli. Nezneužívají
právě bohatí své moci proti vám? Netahají vás po soudech? ... Co po-
může, moji bratři, říká-li někdo, že má víru, ale nemá skutky? Může
ho taková víra spasit? Když bratr nebo sestra nebudou mít do čeho se
obléci a budou mít nedostatek denní obživy, a někdo z vás jim řekne:
,Tak s Pánem Bohem! Zahřejte se a najezte se!‘ – ale nedáte jim, co
potřebují pro své tělo, co je jim to platné? Stejně tak je tomu i s vírou:
když se neprojevuje skutky, je sama o sobě mrtvá“ (2,5-6.14-17).

3. Existují však chvíle, kdy křesťané nenaslouchali této výzvě až do
hloubky a nechali se nakazit světskou mentalitou. Duch Svátý je však
neopomněl upamatovat na to, že mají zaměřit svůj pohled na to pod-
statné. Nechal, aby se narodili muži a ženy, kteří různým způsobem
nabízeli svůj život pro službu chudým. Kolik kapitol v dějinách těchto
dvou tisíc let bylo napsáno křesťany, kteří se vši jednoduchostí i poko-
rou a s velkorysou fantazií lásky sloužili svým nejchudším bratřím!

Mezi všemi vyniká příklad svatého Františka z Assisi, jehož během staletí následovali mnozí svatí muži a ženy. On se neuspokojil s tím, že objímal malomocné a dával jim almužnu, ale rozhodl se, že půjde do Gubbia, aby s nimi žil. On sám viděl v tomto setkání zvrát ve své konverzi: „Když jsem byl ve hříchů, pohled na malomocné se mi zdál být příliš hořký, ale sám Pán mě přivedl mezi ně a prokázal mi na nich milosrdenství. Když jsem se od nich vzdálil, to, co se mi zdálo hořké, se proměnilo ve sladkost na duši i na těle“ (Test 1-3: FF 110). Toto svědectví je důkazem o proměňující síle lásky a křesťanského způsobu života.

Nemysleme si, že chudí jsou pouhými příjemci dobrovolnické služby vykonávané jednou za týden, a tím méně adresáti nějakých improvizovaných skutků dobré vůle, abychom si uklidnili své svědomí. Tyto zkušenosti jsou sice hodnotné a užitečné, aby nás učinili vnímavými k potřebám tolika bratří a k nespravedlnostem, jež jsou často jejich příčinou, ale měly by vést ke skutečnému setkání s chudými a vytvořit místo pro sdílení, jež se stane způsobem života. V lásce, která se stává sdílením, nacházejí modlitba, cesta učedníka i konverze potvrzení své evangelní autentičnosti. Z tohoto způsobu života vychází radost a pokoj v duši, protože se rukou dotýkáme Kristova těla. Chceme-li se s Kristem skutečně setkat, je třeba, abychom se dotýkali jeho těla v bolavém těle chudých jako potvrzení svátostného přijímání eucharistie. Kristovo tělo lámané při posvátné liturgii se nám dává, abychom ho znovu nacházeli díky lásce sdílené s těmi nejslabšími bratry a sestrami. Jako stále aktuální znějí slova svatého biskupa Jana Zlatoústého: „Když chcete vzdávat čest Kristovu tělu, nepřehlížejte ho, když je nahé; nevzdávejte v hedvábných paramentech čest Kristu eucharistickému, zatímco před chrámem si nevšímáte jiného Krista, jenž je sužován chladem a temnotou“ (Hom. in Matthaeum, 50,3: PG 58).

Jsmo tedy povoláni k tomu, abychom vztahovali své ruce k chudým, setkávali se s nimi, dívali se jim do očí, objímali je a dávali jim pocítit vroucnost lásky, která rozbíjí kruh samoty. Jejich ruka vztažená k nám je rovněž výzvou, abychom vycházeli ze svých jistot a ze svého pohodlí a uznávali hodnotu, jakou představuje samotná chudoba.

4. Nezapomínejme na to, že pro Kristovy učedníky je chudoba především povoláním k následování chudého Ježíše. Je to cesta, po níž

jdeme za ním a spolu s ním, cesta, která vede k blaženosti Nebeského království (srov. Mt 5,3; Lk 6,20). Chudoba znamená mít pokorné srdce, které dokáže přijmout svou situaci omezeného a hříšného stvoření, abychom překonali pokušení všemocnosti, jež vytváří iluzi o naší nesmrtelnosti. Chudoba je postoj srdce, který brání považovat peníze, kariéru a luxus za životní cíl a za podmínku ke štěstí. Chudoba spíše vytváří předpoklad pro svobodné přijetí osobní a společenské zodpovědnosti, i navzdory vlastním omezením, a důvěřuje v Boží blízkost a v podporu jeho milosti. Takto chápaná chudoba je měřítkem, které umožňuje hodnotit správné používání hmotných statků a zároveň prožívat své vztahy a city nesobecky a bez postoje přivlastňování (srov. Katechismus katolické církve, č. 25-45).

Vezměme si proto za svůj příklad svatého Františka, ryziho svědka chudoby. Právě proto, že on měl oči upřené na Krista, dokázal ho poznávat a sloužit mu v chudých. Pokud si tedy přejeme přinášet svůj účinný příspěvek pro dějinnou změnu a způsobovat skutečný rozvoj, je třeba, abychom naslouchali výkřiku chudých a nasazovali se pro jejich povznesení ze situace odsunutí na okraj společnosti. Chudým, kteří žijí v našich městech a našich společenstvích, zároveň připomínám, že nemají ztrácet vědomí evangelní chudoby, kterou nosí jako pečeť svého života.

5. Známe velkou těžkost, která se ukazuje v dnešním světě, jak jasně chudobu identifikovat. A ona přesto na nás každodenně křičí ve svých tisícerých tvářích poznamenaných bolestí, vyčleněním na okraj, bezprávím, násilím, mučením, vězněním, válkou, omezováním svobody a důstojnosti, nevědomostí a analfabetismem, krizovou zdravotnickou situací, nedostatkem práce, obchodováním s lidmi a otroctvím, vyhnanstvím, bídou a násilnou migrací. Chudoba má tvář žen, mužů i dětí vykořisťovaných mrzkými zájmy, deptaných zvrácenou logikou moci a peněz. Tento nemilosrdný seznam, který nebude nikdy kompletní, jsme nuceni tvořit tváří v tvář chudobě jako plodu sociální nespravedlnosti, morální bída, nenasytnosti některých a všeobecně rozšířené nevšímavosti!

V našich dnech bohužel stále více vychází na povrch nestoudné bohatství hromaděné v rukou malého počtu privilegovaných, často doprovázené nelegálností a vykořisťováním urážejícím lidskou

důstojnost, a zároveň nás pobuřuje šíření chudoby ve velkých okruzích společnosti po celém světě. Před takovýmto obrazem nemůžeme zůstat nečinní a tím méně rezignovat. Na chudobu, která potlačuje iniciativního ducha mnoha mladých a brání jim najít si práci; na chudobu, která umrtvuje smysl pro zodpovědnost a dává přednost delegování a hledání protekce; na chudobu, která otravuje studny spoluúčasti, omezuje prostor pro profesionalitu, a tak pokořuje zásluhy toho, kdo pracuje a vyrábí; na to vše je třeba odpovídat novým viděním života a společnosti.

Všichni tito chudí – jak s oblibou říkal blahoslavený Pavel VI. – patří k církvi díky „evangelnímu právu“ (promluva při otevření 2. zasedání Druhého vatikánského koncilu, 29. září 1963) a zavazují nás, abychom se pro ně přednostně rozhodli. Požehnané jsou tedy ruce, které se otevírají pro přijetí chudých a pro jejich podporu: jsou to ruce, jež přinášejí naději. Požehnané jsou ruce, které překonávají každou kulturní, náboženskou a národnostní bariéru a vlévají do ran lidstva olej útěchy. Požehnané jsou ruce, které se otevírají, aniž by za to něco požadovaly, bez různých „jestliže“, „ale“ a „snad“: jsou to ruce, které nechávají na bratry sestupovat Boží požehnání.

6. Na konci Svatého roku milosrdenství jsem nabídl církvi Světový den chudých proto, aby se křesťanská společnost po celém světě stávala stále konkrétnějším znamením Kristovy lásky k těm posledním a nejpotřebnějším. Přeji si, aby se k ostatním světovým dnům založeným mými předchůdci, které se již staly tradicí v životě našich společností, připojil i tento a v jejich celku je doplnil o kompletující, výhradně evangelní prvek, jímž je Ježíšova láska k chudým.

Vyzývám celou církev i muže a ženy dobré vůle, aby v tento den upřeli svůj pohled na ty, kdo k nim vztahují své ruce, kdo volají o pomoc a vyžadují naši solidaritu. Jsou to naši bratři a sestry, stvoření a milování jediným Nebeským Otcem. Tento den má za cíl stimulovat v první řadě věřící, aby reagovali na kulturu skartace a mrhání a vzali si za svou kulturu setkání. Zároveň je to výzva určená všem, bez ohledu na jejich náboženskou příslušnost, aby byli otevřeni pro sdílení s chudými a pro jakoukoli formu solidarity s nimi na znamení konkrétního bratrství. Bůh stvořil nebe a zemi pro všechny, ale lidé

bohužel vystavěli hranice, zdi a ploty, a tak se zpronevěřili původnímu daru určenému pro celé lidstvo bez výjimky.

7. Přeji si, aby se křesťanská společenství během týdne předcházejícího Světovému dni chudých – letos to bude 19. listopadu, o 33. neděli v liturgickém mezidobí – angažovala pro vytváření mnoha příležitostí k setkáním přátelství, solidarity a konkrétní pomoci. Chudé i dobrovolníky pak mohou pozvat ke společné účasti na nedělní eucharistii, aby se slavnost našeho Pána Ježíše Krista Krále vesmíru, slavená v následující neděli, ukázala jako ještě autentičtější. Kristovo kralování se totiž projevuje ve svém plném významu právě na Golgotě, když Nevinný je přibit na kříž a jako chudý, nahý a zbavený všeho vtěluje a zjevuje plnost Boží lásky. Jeho úplná odevzdanost Otci vyjadřuje jeho naprostou chudobu, ale zároveň ukazuje moc Lásky, jež ho v den Velikonoc vzkřísí k novému životu.

Pokud v naší čtvrti žijí chudí, kteří hledají ochranu a pomoc, přiblížme se v tuto neděli k nim; bude to příhodný okamžik pro setkání s Bohem, kterého hledáme. Přijměme je podle nauky Písma (srov. Gen 18,3-5; Žid 13,2) jako privilegované hosty u našeho stolu; mohou se stát učiteli, kteří nás naučí žít naši víru důsledněji. Svou důvěrou a připraveností k přijetí pomoci nám střídým a často radostným způsobem ukážou, jak přesvědčivé je žít z toho podstatného a odevzdávat se Otcově Prozřetelnosti.

8. V základě mnoha konkrétních iniciativ, které se budou moci během tohoto dne uskutečnit, ať je vždy modlitba. Nezapomínejme na to, že Otčenáš je modlitba chudých. Prosba o chleba totiž vyjadřuje naši odevzdanost Bohu při prvotních potřebách našeho života. To, co nás Ježíš touto modlitbou naučil, vyjadřuje a shrnuje výkřik těch, kdo trpí kvůli životním obtížím a nedostatku toho potřebného. Učedníkům, kteří Ježíše žádají, aby je naučil modlit se, On odpověděl slovy chudých, kteří se obracejí k jedinému Otci, v němž se všichni poznávají jako bratři. Otčenáš je modlitba, která se vyjadřuje v množném čísle: chléb, o nějž prosíme, je „náš“, a to vyžaduje jeho sdílení, spoluúčast a společnou zodpovědnost. V této modlitbě všichni poznáváme potřebu překonávat každou formu sobectví, abychom měli přístup k radosti ze vzájemného přijetí.

9. Žádám spolubratry biskupy, kněze a jáhny – jejichž vlastním povoláním a posláním je podporovat chudé – zasvěcené osoby, sdružení, hnutí a rozsáhlý svět dobrovolníků, aby se nasadili pro to, aby se tímto Světovým dnem chudých zavedla tradice, která konkrétně přispěje k evangelizaci dnešního světa.

Kéž tento nový Světový den se stane silným apelem na naše svědomí věřících, abychom byli stále přesvědčenější, že sdílení s chudými nám umožní chápat evangelium v jeho stále větší hloubce. Chudí nejsou problémem, ale jsou zdrojem, z něhož máme čerpat, abychom přijímali a žili podstatu evangelia.

Ve Vatikánu 13. června 2017,
památka svatého Antonína z Padovy

FRANTIŠEK

12.

**POSELSTVÍ
SVATÉHO OTCE FRANTIŠKA
KE SVĚTOVÉMU DNI
MIGRANTŮ A UPRCHLÍKŮ
14. LEDNA 2018**

*Přijímat, chránit, podporovat
a začleňovat migranty a uprchlíky*

Drazí bratři a sestry,

„S cizincem, který bude s vámi přebývat, musíte jednat jako s jedním z vás. Budeš ho milovat jako sebe samého, neboť i vy jste byli cizinci v egyptské zemi: Já jsem Hospodin, váš Bůh.“ (3 Moj. 19,34)

Během prvních let svého pontifikátu jsem opakovaně vyjadřoval zvláštní starost o smutnou situaci tolika migrantů a uprchlíků, kteří utíkají před válkami, pronásledováními, před přírodními katastrofami a chudobou. Nepochybně se jedná o „znamení časů“, která jsem se snažil číst s prosbou o světlo Ducha Svatého, počínaje mou návštěvou ostrova Lampedusa 8. července 2013. Ustanovením nového Dikasteria pro službu integrálnímu lidskému rozvoji jsem chtěl, aby jedno zvláštní oddělení, na čas (*ad tempus*) podřízené přímo mému bezprostřednímu vedení, vyjadřovalo starost církve o migranty, vysídlence, uprchlíky a oběti obchodu s lidmi. Každý cizinec, který tluče na naše dveře, je pro nás příležitostí k setkání s Ježíšem Kristem, který se sám ztotožnil s přijímaným nebo odmítaným cizincem v každé době (srov. Mt 25,35.43). Pán svěřuje mateřské lásce církve každou lidskou bytost, nucenou opustit svoji vlast při hledání lepší budoucnosti.¹ Tato starostlivost musí být vyjadřována konkrétně v každé etapě migrační zkušenosti: od vydání se na cestu až k příjezdu a návratu. Jde o velkou odpovědnost, o kterou se církev chce dělit se všemi věřícími a také s muži i ženami dobré vůle, kteří jsou povoláni s velkorysostí, horli-

1 Srov. Pius XII., Apoštolská konstituce *Exsul familia*, Tit. I, I.

vostí, moudrostí a prozíravostí odpovědět podle vlastních možností na početné výzvy, kladené současnými migracemi.

V souvislosti s tím chci znovu říci, že „naše společná odpověď by mohla vycházet ze čtyř sloves, opírajících se o principy nauky církve: přijímat, chránit, podporovat a začleňovat“.²

Vzhledem k současné situaci termín *přijímat* znamená především nabízet migrantům a uprchlíkům širší možnosti bezpečného a legálního vstupu do cílových zemí. Proto by bylo žádoucí zjednodušit a zrychlit proces vydávání humanitárních vstupních víz a víz kvůli sjednocení rodin. Zároveň bych si přál, aby země ve větším počtu přijaly za své programy soukromého a společného *spenzorování* a otevřely humanitární koridory pro nejvíce zranitelné uprchlíky. Kromě toho by bylo vhodné postarat se o časově omezená speciální víza pro osoby, které utíkají z válečných konfliktů do sousedních zemí. Vhodným řešením nejsou kolektivní a svévolné deportace migrantů a uprchlíků, zvláště pokud mají být vráceni do zemí, které nemohou zaručit respektování důstojnosti a základních lidských práv.³ Znovu chci zdůraznit, že je důležité nabízet migrantům a uprchlíkům vhodné a důstojné prvotní ubytování. Zdá se, že „programy rozšířeného přijetí, které už v různých oblastech fungují, vskutku usnadňují osobní setkání, umožňují lepší kvalitu poskytovaných služeb a nabízejí větší záruky úspěšného procesu“⁴. Zásada ústředního postavení lidské osoby, vážně zdůrazněná mým milovaným předchůdcem Benediktem XVI.⁵, nás zavazuje předřazovat vždycky osobní bezpečnost bezpečnosti národní. V návaznosti na to je potřeba vhodně formovat zaměstnání odpovědné za hraniční kontroly. Situace migrantů, žadatelů o azyl a uprchlíků vyžaduje, aby jim byla zajištěna osobní bezpečnost a přístup k základním službám. Ve jménu základní důstojnosti každého člověka je potřebné usilovat o to, aby jako alternativa k detenčním

2 Promluva k účastníkům mezinárodního fóra „Migrace a mír“, 21. února 2017.

3 Srov. Intervence stálého pozorovatele Svatého stolce na 103. zasedání Rady IOM (Mezinárodní organizace pro migraci), 26. listopadu 2013.

4 Promluva k účastníkům mezinárodního fóra „Migrace a mír“, 21. února 2017.

5 Srov. Benedikt XVI., encyklika *Caritas in Veritate*, 47.

táborům byla upřednostňována jiná řešení pro ty, kteří vstupují na národní území bez povolení.⁶

Druhý výraz, *chránit*, se soustřeďuje na celou řadu aktivit zaměřených na obranu práv a důstojnosti migrantů a uprchlíků, nezávisle na jejich *migračním statutu (status migratorio)*⁷. Tato ochrana začíná už v jejich vlasti a spočívá v nabídce jistých a ověřených informací ještě před jejich odchodem a také v záchraně před praktikami ilegálního náboru.⁸ Tato pomoc by, nakolik je to možné, měla pokračovat v cílové zemi a zajistit migrantům vhodnou konzulární péči, právo mít neustále v držení doklady osobní totožnosti, rovný přístup ke spravedlnosti, možnost otevřít si bankovní účty a minimální zajištění životních potřeb. Jsou-li vhodně uznané a oceněné schopnosti a odbornosti migrantů, žadatelů o azyl a uprchlíků, mohou představovat skutečné zdroje pro společenství, která je přijímají.⁹ Proto si přeji, aby při respektu k jejich důstojnosti, jim byla umožněna svoboda pohybu v přijímající zemi, dána možnost pracovat a přístup k telekomunikačním prostředkům. Pro ty, kteří se rozhodnou vrátit se do vlasti, podtrhuji příležitost rozvíjet programy pracovního a sociálního znovu začlenění. Mezinárodní úmluva o právech dítěte předkládá univerzální právní základnu zaměřenou na ochranu nezletilých migrantů. Bude nutné vyhnout se jakékoli formě detence vůči nim z důvodu jejich migračního *statutu*, přičemž jim má být zajištěn řádný přístup k základnímu i střednímu vzdělání. Zároveň je nutné garantovat jim řádný pobyt až do dovršení dospělosti i možnost pokračovat ve studiích. Pro nezletilé bez doprovodu nebo oddělené od jejich rodin je důležité postarat se o programy dočasného opatrovnictví nebo péče.¹⁰ Při respektu k všeobecnému právu na národní příslušnost, ať je toto

6 Srov. Intervence stálého pozorovatele Svatého stolce na XX. zasedání Rady pro lidská práva, 22. června 2012.

7 Srov. Benedikt XVI., encyklika *Caritas in Veritate*, 62.

8 Srov. Papežská rada pro pastorační migrantů a itinerantů, instrukce *Erga migrantes caritas Christi*, 6.

9 Srov. Benedikt XVI., promluva k účastníkům VI. světového kongresu pro pastorační migrantů a uprchlíků, 9. listopadu 2009.

10 Srov., Benedikt XVI., Poselství ke Světovému dni migrantů a uprchlíků (2010), stálý pozorovatel Svatého stolce na XXVI. řádném zasedání Rady pro lidská práva o lidských právech migrantů, 13. června 2014.

právo uznáno a náležitě přiznáno všem chlapcům a dívkám v okamžiku jejich narození. Bezdomovectví, ve kterém se někdy migranti a uprchlíci ocitají, lze snadno zabránit prostřednictvím „zákonodárství o občanství, které odpovídá základním zásadám mezinárodního práva“¹¹. Migrační *statut* by neměl omezovat přístup k národní zdravotní asistenci a k důchodovým systémům stejně jako přenesení jejich příspěvků v případě repatriace.

Podporovat znamená podstatně se nasazovat, aby všichni migranti a uprchlíci a také společenství, která je přijímají, se mohli rozvíjet ve všech lidských dimenzích podle vůle Stvořitele.¹² Z nich zvláště má být uznána správná hodnota náboženského rozměru tím, že všem cizincům, přítomným na daném území, bude zajištěna svoboda náboženského vyznání a praxe. Mnozí migranti a uprchlíci mají odbornosti, které ať jsou vhodně uznány a zhodnoceny. Od chvíle, kdy je „lidská práce pro svoji povahu zaměřena na sjednocení lidí“¹³, vybízím k hojnému úsilí, aby bylo podporováno sociálně-pracovní zapojení migrantů a uprchlíků, se zajištěním možnosti pracovat, učit se jazyku i uvědomělému občanství a se zajištěním informací v jejich původních jazycích pro všechny – včetně žadatelů o azyl. V případě nezletilých migrantů má být jejich zapojení do pracovních aktivit provázeno prevencí před zneužíváním a ohrožením jejich normálního růstu. Benedikt XVI. v roce 2006 upozorňoval, že rodina má být v migračním kontextu „místem a zdrojem životní kultury a činitelem pro osvojení si hodnot“¹⁴. Její celistvost má být vždycky podporována napomáháním rodinnému shledání, se včleněním prarodičů, sourozenců, synovců a neteří, aniž by se to podmiňovalo ekonomickými požadavky. Invalidním migrantům, žadatelům o azyl a uprchlíkům ať je zajištěna větší pozornost a pomoc. I přes všechna záslužná úsilí až dosud vynaložená ze strany mnoha zemí prostřednictvím mezinárodní spolupráce a humanitární pomoci, si velmi přeji, aby při rozdě-

11 Papežská rada pro pastoraaci migrantů a itinerantů a Papežská rada Cor Unum, Přijímat Krista v uprchlících a v lidech násilně odvlčených, 2013, 70.

12 Srov. Pavel VI., encyklika *Populorum progressio*, 14.

13 Jan Pavel II., encyklika *Centesimus annus*, 27.

14 Srov., Benedikt XVI., Poselství ke Světovému dni migrantů a uprchlíků 2007.

lování takové pomoci byly brány v úvahu potřeby (například lékařská a sociální péče nebo vzdělání) rozvojových zemí, které přijímají vlny uprchlíků a migrantů, a zároveň aby mezi adresáty pomoci byla zařazena místní společenství, nacházející se v materiálním nedostatku a zranitelnosti.¹⁵

Poslední výraz *začleňování* je zamýšlen v rovině příležitostí mezikulturního obohacení, příležitostí poskytnutých přítomností migrantů a uprchlíků. Integrace není „asimilace, vedoucí k potlačení nebo zapomnění vlastní kulturní identity. Kontakt s druhým vede spíše k objevení jeho „tajemství“, otevření se mu a přijetí jeho platných hodnot, což přispěje k většímu vzájemnému poznání. Je to dlouhodobý proces, který vede k utváření společností a kultur, aby byly stále více odleskem rozmanitosti lidem daných Božích darů“¹⁶. Takový proces může být urychlen nabídkou občanství, osvobozeného od ekonomických a jazykových nároků i procesů, zvláštního režimu pro migranty, kteří by se díky němu mohli těšit z dlouhého pobytu v zemi. Znova trvám na nezbytnosti každým způsobem upřednostňovat kulturu setkání, rozšiřováním možností interkulturní výměny, zachycením a šířením správných praktik integrace a rozvojem programů zaměřených na přípravu místních komunit na procesy začleňování. Rád bych upozornil na zvláštní případy cizinců nucených opustit kvůli humanitární krizi zemi, do které byli přijati. Těmto lidem je potřeba zajistit vhodnou asistenci pro repatriaci a programy pro pracovní a znovu začlenění ve své vlasti. Církev je v souladu se svou pastorační tradicí připravená pomoci jako první při uskutečňování všech iniciativ výše předložených, ovšem pro dosažení požadovaných výsledků je nezbytná pomoc politiků a občanské společnosti, každého podle jeho vlastní odpovědnosti.

Během summitu OSN v New Yorku 19. září 2016 vyjádřili světoví představitelé vůli zasadit se za migranty a uprchlíky, za záchranu jejich životů a za obranu jejich práv, a sdílet tuto odpovědnost na

15 Srov. Papežská rada pro pastorační migrantů a itinerantů a Papežská rada Cor Unum, Přijímat Krista v uprchlících a v lidech násilně odvlčených, 2013, 30-31.

16 Jan Pavel II., Poselství ke Světovému dni migrantů a uprchlíků 2005, 24. listopadu 2004.

globální rovině. Za tímto účelem se země zavázaly připravit a schválit do konce roku 2018 dvě globální dohody (*Global Compacts*), věnované jednak uprchlíkům a jednak migrantům.

Drazí bratři a sestry, ve světle těchto započatých procesů představují následující měsíce privilegovanou příležitost k předložení a podpoře zcela konkrétních akcí, pro které jsem chtěl komentovat (časovat) čtyři slovesa. Zvu vás tedy, abyste využili každé příležitosti a sdíleli toto poselství se všemi politickými a sociálními představiteli, kteří jsou zapojeni – nebo mají zájem se podílet – v procesu, který povede ke schválení oněch dvou globálních dohod.

Dnes, 15. srpna, si připomínáme slavnost Nanebevzetí Panny Marie. Boží Matka, která přímo na sobě zakusila tvrdost vyhnanství (srov. Mt 2,13-15), láskyplně doprovázela svého Syna po cestě na Kalvárii, a nyní se věčně účastní slávy. Její mateřské přímlově svěřujeme naděje všech migrantů a uprchlíků na světě a touhy společenství, která je přijímají, abychom se všichni, v souladu s vrcholným Božím přikázáním, učili milovat bližního, cizince, jako sebe samotné.

Vatikán, 15. srpna 2017,
slavnost Nanebevzetí blahosladené Panny Marie

FRANTIŠEK

13.

**APOŠTOLSKÝ LIST
DANÝ *MOTU PROPRIO*
„MAIOREM HAC DILECTIONEM“
O OBĚTOVÁNÍ ŽIVOTA**

*„Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo za své přátele
položí svůj život.“ (Jan 15, 13)*

Jsou hodni zvláštního zřetele a cti ti křesťané, kteří zblízka následovali Pána Ježíše a jeho učení a kteří ochotně a dobrovolně obětovali svůj život pro druhé a v tomto rozhodnutí setrvali až do své smrti.

Je jisté, že hrdinské obětování života, inspirované a nesené láskou, je vyjádřením opravdového, úplného a příkladného následování Krista, a proto si zaslouží obdiv, který společenství věřících obvykle vyhrazuje těm, kteří dobrovolně přijali mučednictví krve nebo kteří žili křesťanské ctnosti v heroickém stupni.

Poté, co Kongregace pro svatořečení na plenárním zasedání dne 27. září 2016 pečlivě prozkoumala, zda si tito křesťané zaslouhují blahorečení, a vydala kladné stanovisko, ustanovují, aby byly dodržovány následující předpisy:

ČLÁNEK 1

Obětování života (*vitae oblatio*) je nová skutková podstata procesu blahorečení a svatořečení, odlišná od skutkové podstaty mučednictví (*super martyrio*) a heroických ctností (*super heroicis virtutum*).

ČLÁNEK 2

Obětování života, aby bylo platné a účinné pro blahorečení služebníka Božího, musí splňovat následující kritéria:

a) svobodné a dobrovolné obětování života a hrdinské přijetí jisté smrti z lásky (*propter caritatem*) a v krátkém časovém úseku;

- b) spojitost mezi obětováním života a předčasnou smrtí;
- c) život křesťanských ctností, alespoň v běžném stupni, a to před obětováním života i po něm, až do smrti;
- d) existence pověsti svatosti a znamení (*fama sanctitatis et signorum*), aspoň po smrti;
- e) pro blahorečení je nezbytný zázrak, který se stal po smrti služebníka Božího a na jeho přímluvu.

ČLÁNEK 3

Proces diecézního či eparchiálního šetření a příslušná *Positio* se řídí Apoštolskou konstitucí *Divinus perfectionis magister* z 25. ledna 1983, zveřejněnou v *Acta Apostolicae Sedis* Vol. LXXV (1983, 349–355), a *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in Causis Sanctorum* ze 7. února téhož roku, v *Acta Apostolicae Sedis* Vol. LXXV (1983, 396–403), s výjimkou toho, co následuje.

ČLÁNEK 4

Positio ohledně oběti života musí odpovědět na otázku (*dubium*), zda jde o hrdinské obětování života vedoucí ke smrti z lásky, jakož i o křesťanské ctnosti, aspoň v běžném stupni, v daném případě a s daným účinkem (*An constet de heroica oblatione vitae usque ad mortem propter caritatem necnon de virtutibus christianis, saltem in gradu ordinario, in casu et ad effectum de quo agitur*).

ČLÁNEK 5

Následující články výše uvedené Apoštolské konstituce jsou pozměněny takto:

Čl. 1:

*„Diecézním biskupům a eparchům a těm, kdo jsou jim podle práva postaveni na roveň v rámci jejich jurisdikce, ať z titulu úřadu, či na žádost jednotlivých věřících nebo zákonných sdružení a jejich zástupců, přísluší právo provádět šetření ohledně života, ctností, **obětování života** či mučednictví a pověsti svatosti, **obětování života** nebo*

mučednictví ohledně domnělých zázraků a případně ohledně dávné úcty služebníka Božího, jehož kanonizace se žádá.“

Čl. 2,5:

*„Šetření o domnělých zázracích se koná odděleně od šetření o ctnostech, o **obětování života** nebo o mučednictví.“*

Čl 7,1:

*„studovat kauzy jim svěřené spolu s externími spolupracovníky a připravit Positio o ctnostech, o **obětování života** či o mučednictví“.*

Čl. 13,2:

*„Jestliže Kongres rozhodne, že kauza byla prošetřena v souladu se zákony, stanoví, aby byla svěřena jednomu z relátorů; relátor pak za pomoci externího spolupracovníka sepiše Positio o ctnostech, o **obětování života** nebo o mučednictví, podle pravidel hagiografické kritiky.“*

ČLÁNEK 6

Následující články výše uvedeného předpisu *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in Causis Sanctorum* jsou pozměněny takto:

Čl. 7:

*„Kauza může být současná nebo historická; současná je taková, kdy mučednictví, ctnosti či **obětování života** služebníka Božího mohou být prokázány ústními výpověďmi očitých svědků; historická je ta, kdy příslušné důkazy vztahující se k mučednictví nebo ctnostem nebo **obětování života** mohou být získány pouze z písemných pramenů.“*

Čl. 10,1:

„v kauzách, ať už současných nebo historických, životopis určité historické hodnoty o služebníku Božím, pokud existuje, a pokud ne, tak podrobnou chronologickou zprávu o životě a činnosti služebníka

*Božího, o ctnostech, o **obětování života** či o mučednictví, o pověsti svatosti a zázraků, aniž by se vynechalo to, co se zdá být v rozporu nebo méně příznivé pro kauzu samotnou.“*

Čl. 10,3:

*„jen v současných kauzách, seznam osob, které mohou přispět k nalezení pravdy o ctnostech, **obětování života** či mučednictví služebníka Božího, stejně jako o pověsti svatosti a zázraků, nebo to popřít“.*

Čl. 15, a:

*„Po obdržení zprávy, biskup předá ochránci spravedlnosti nebo jinému právnímu znalci všechno, co bylo do této chvíle získáno, aby mohl připravit výslechy, za účelem vyšetřit a objasnit pravdu o životě, ctnostech, **obětování života** nebo mučednictví, pověst svatosti, **obětování života** či mučednictví služebníka Božího.“*

Čl. 15, b:

*„V historických kauzách se otázky týkají pouze dosud přítomné pověsti svatosti, **obětování života** nebo mučednictví, případně úcty, která byla služebníku Božímu prokazována v nedávné době.“*

Čl. 19:

*„K dokázání mučednictví, života ctností nebo **obětování života** a pověsti zázraků služebníka Božího, který byl členem některého institutu zasvěceného života, musí být významná část svědků mimo tento institut; ledaže by to bylo nemožné kvůli specifickému způsobu života služebníka Božího.“*

Čl. 32:

*„Šetření o zázracích musí být konáno odděleně od šetření o ctnostech nebo **obětování života** či mučednictví a koná se podle předpisů, které následují.“*

Čl. 36:

*„Je zakázáno konat v kostelích jakékoli obřady nebo oslavné řeči ohledně služebníků Božích, jejichž svatost života je dosud předmětem zákonného zkoumání. Rovněž mimo kostel je třeba se zdržet takových jednání, která by mohla neprávem uvést věřící v mylné domnění, že šetření biskupa o životě a ctnostech, mučednictví nebo **obětování života** služebníka Božího zahrnuje v sobě jistotu budoucí kanonizace tohoto služebníka Božího.“*

Všechno, co jsem rozhodl tímto apoštolským listem ve formě *motu proprio*, nařizuji, aby bylo dodržováno ve všech jeho částech, a to bez ohledu na jakékoli opačné ustanovení, i kdyby bylo hodno zvláštní zmínky, a stanovuji, aby byl vyhlášen zveřejněním v deníku „*L'Osservatore Romano*“, při čemž vstoupí v platnost dnem vyhlášení; následně ať je začleněn do úředního věstníku *Acta Apostolicae Sedis*.

Dáno v Římě u sv. Petra dne 11. července léta Páně 2017,
v pátém roce mého pontifikátu

FRANTIŠEK

PŘÍLOHA
K APOŠTOLSKÉMU LISTU
MOTU PROPRIO
„MAIOREM HAC DILECTIONEM“
O OBĚTOVÁNÍ ŽIVOTA

OBĚTOVÁNÍ ŽIVOTA
V KAUZÁCH SVATOŘEČENÍ

S motu proprio „Maiorem hac dilectionem“ o obětování života papež František otevřel cestu k blahorečení těch věřících, kteří puzení láskou, hrdinsky obětovali svůj život pro bližního, když svobodně a dobrovolně přijali jistou a předčasnou smrt s úmyslem následovat Ježíše: *On dal svůj život za nás; a proto také my jsme povinni položit život za své bratry* (1 Jan 3,16).

Jak je známo, po staletí předpisy katolické církve stanoví, že se může přistoupit k blahorečení služebníka Božího podle jednoho ze tří způsobů:

- 1) způsob *mučednictví* je svrchovaným způsobem následování Krista a nejvyšší svědectví lásky. Klasické pojetí mučednictví zahrnuje: a) dobrovolné přijetí násilné smrti z lásky ke Kristu; b) nenávisť (*odium*) pronásledovatele vůči víře, nebo k jiné křesťanské ctnosti; c) mírnost a odpuštění oběti, čímž následují příklad Ježíše, který se na kříži dovolával Otcova milosrdenství pro své vrahy.
- 2) způsob *heroických ctností*, konaných „rychle, pohotově, vlídně, tak, že převyšují obvyklý způsob jednání, z nadpřirozeného důvodu“ (Benedikt XIV) a po patřičnou dobu, to znamená, až se stanou běžným způsobem bytí a jednání v souladu s evangeliem. Jedná se o božské ctnosti (víra, naděje, láska), ctnosti základní (moudrost, spravedlnost, statečnost, mírnost) a ctnosti k nim „připojené“ (chudoba, poslušnost, čistota, pokora).
- 3) a pak je zde třetí způsob, méně známý a méně užívaný, který však vede ke stejnému výsledku jako dva předchozí. Je to způsob zvaný

„výjimečný případ“ (*casus excepti*), nazývaný takto podle Kodexu kanonického práva z roku 1917 (srov. kán. 2125–2135). Jeho uznání vede k potvrzení dávného kultu, to je následujícího po pontifikátu Alexandra III. († 1181) a před rokem 1534, tak jak to ustanovil papež Urban VIII. (1623–1644), velký zákonodárce v kauzách svatořečení. Potvrzení dávného kultu se také nazývá „*rovnocenné blahorečení*“ (*beatificazione equipollente*).

Tyto tři způsoby jsou stále otevřené a schůdné, ale nezdaří se být dostatečné, aby interpretovaly všechny možné případy kanonizovatelné svatosti. Proto si nedávno Kongregace pro svatořečení položila otázku „zda si nezasluhují blahorečení služebníci Boží, kteří inspirovaní Kristovým příkladem, svobodně a dobrovolně nabídli a obětovali svůj život za bratry v úkonu nejvyšší lásky, který byl přímo příčinou jejich smrti, a tak uvedli ve skutek slovo Pánovo: *Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo za své přátele položí svůj život*“ (Jan 15,13).¹

Jedná se o zavedení čtvrtého způsobu, který můžeme nazvat *obětování života*. I když obsahuje některé prvky, které se podobají způsobu *mučednictví*, jakož i způsobu *heroických ctností*, jedná se o nový způsob, jehož cílem je uznat křesťanské hrdinské svědectví, které až dosud nemělo zvláštní řízení, a to proto, že zcela nespadá ani do skutkové podstaty mučednictví, ani do skutkové podstaty heroických ctností.

Způsob *obětování života* se ve skutečnosti částečně podobá *mučednictví*, protože tam jde také o hrdinské sebedarování, a to až do smrti, ale liší se tím, že tam není pronásledovatel, který by chtěl donutit člověka k rozhodnutí proti Kristu. Způsob *obětování života* je podobný způsobu *hrdinských ctností*, ale liší se od něho, protože není vyjádřením dlouhodobého cvičení ctností, ale zejména heroické lásky. Nicméně to však vyžaduje běžné prožívání křesťanského života, které činí možným a pochopitelným svobodné a dobrovolné rozhodnutí člověka darovat svůj život v úkonu nejvyšší křesťanské lásky, která překoná přirozený pud sebezáchovy, a tak napodobí Krista, který se na kříži nabídl Otci jako oběť za svět.

1

Positio peculiaris, 3.

Je proto jasné, že všechny způsoby vedoucí ke kanonizovatelné svatosti, musí mít společného jmenovatele v lásce, která je „svazek dokonalosti“, „plnost zákona“ a „duší svatosti“. Také obětování života proto nemůže odhlížet od dokonalé lásky, která však v tomto případě není výsledkem dlouhodobého, ochotného a radostného opakování ctnostných činů, ale jeden jediný hrdinský čin, který ve své radikalitě, neodvolatelnosti a vytrvalosti až do smrti (*usque ad mortem*) plně vyjadřuje křesťanskou možnost volby. Teologové učí, že na základě „spojitostí“ mezi ctnostmi, tam kde se jedná o hrdinský čin lásky, nemůže chybět odpovídající akt víry, naděje, moudrosti, statečnosti a tak dále. Je třeba také říci, že faktor času, tedy doba trvání obětování, má svůj význam. Pokud by se totiž hrdinský čin obětování protáhl na roky, mohl by nakonec spadnout do skutkové podstaty heroických ctností, které se stanou takovými nejen proto, že jsou výrazem mimořádně dokonalého jednání, ale také proto, že se protáhly na značně dlouhou dobu, což je, jak udává kanonická právní věda, v běžných případech asi deset let jejich praktikování. Aby se omezil tento aspekt, motu proprio mluví velmi vhodně o „smrti v krátkém časovém úseku“, což ovšem neznamená okamžitě, ale také ne tak vzdáleně, aby se hrdinský čin přeměnil v heroické ctnosti. V takovém případě by se změnila skutková podstata. Jestliže dojde k souběhu hrdinského obětování života a heroického života křesťanských ctností, je zřejmé, že právní procedura upřednostní skutkovou podstatu heroických ctností, které ve větší míře vyjadřují osobnost služebníka Božího, jeho svatost a plnost jeho duchovního bohatství. Pokud by bylo možné stanovit pořadí právních procedur pro zjištění kanonizovatelné svatosti, můžeme konstatovat, že na prvním místě je mučednictví, na druhém hrdinské ctnosti a na třetím hrdinský čin obětování života až do smrti. Závěrem našich úvah můžeme s jistotou říci, že ten, kdo zpečetí svůj život hrdinským činem lásky, může být považován za dokonalého učedníka Kristova, a jako takový si zaslouží, aby byl navržen jako vzor křesťanského života, pokud Bůh sám zaručí jeho hodnověrnost a příkladnost prostřednictvím pověsti svatosti, důkazem zázraků a kladným úsudkem nejvyšší autority církve.

Obětování života až do smrti (*usque ad mortem*) dosud nezakládalo skutkovou podstatu samu o sobě, ale pokud se vyskytla, byla jen jako drobnost včleněna do skutkové podstaty hrdinských ctností,

anebo mučednictví. Nyní je jasné, že toto včlenění neučinilo zadost spravedlnosti v jednom pravém, a v mnoha ohledech dojemném, vyjádření svatosti. Již Benedikt XIV., *Učitel*, nevylučoval z pocty oltáře ty, kteří dali svůj život v nejvyšším úkonu lásky, jako například ty, kteří pomáhali obětem moru, sami se nakazili, a to se stalo jistou příčinou jejich smrti.

Celá tato problematika začala být výslovným předmětem úvah Kongregace pro svatořečení, od řádného Kongresu dne 24. ledna 2014. Kardinál prefekt, Angelo Amato, předložil tuto otázku Svatému otci Františkovi na audienci dne 7. února následujícího roku. Papež „schválil a povzbudil“ studium této nové skutkové podstaty, pro niž dikasterium připravilo *Positio peculiaris* s doplňkovými příspěvky pěti odborníků na kauzy svatých: biblisty, profesora dogmatické teologie, specialisty na spirituální teologii, právníka a historika.

Dne 2. června 2016 Kongregace na toto téma uspořádala zvláštní kongres složený z patnácti odborníků (deset konzultorů a pět postulátorů), což byli jiné osoby než autoři *Positio peculiaris*. Zasedání předsedal biskup Mons. Enrico Dal Covolo, a to především jako postulátor. Diskuze se konala na základě pěti otázek, oznámených při svolání kongresu: „1. *Obětování života s následnou smrtí může být posuzováno jako výraz nejvyššího a hrdinského následování Krista?* 2. *Jaké psychologické a teologické charakteristiky by mělo mít obětování života, aby mohlo být považováno za hrdinský čin lásky?* 3. *Nabídka života musí zrát v kontextu pevných zásad křesťanského života, nebo to může být náhlé rozhodnutí bez nějaké vzdálené přípravy?* 4. *Je vhodné, aby obětování života bylo samostatnou skutkovou podstatou odlišnou od mučednictví a heroických ctností?* 5. *Právní postup pro případné blahorečení viam oblationis vitae, kromě diecézního šetření ohledně života (super vita), ctností (virtutibus), obětování života (oblatione vitae), pověsti svatosti (fama sanctitatis) ... musí zahrnovat také důkaz o zázraku?“²*

Každá otázka byla zodpovězena písemně každým z patnácti konzultorů a postulátorů, kteří pak o nich diskutovali na společném zasedání (Kongresu). Jak je známo, závěry zvláštního kongresu Kongregace pro svatořečení jsou vždy důležité, protože vyjadřují odůvodněné

stanovisko znalců a odborníků, kteří problém důkladně prostudovali. Nicméně, jejich hlas není rozhodující a závazný. V našem případě rozsáhlé a poklidné šetření Kongresu vedlo k těmto závěrům: a) obětování života a následná smrt může být posuzována jako výraz nejvyššího a hrdinského následování Krista, jak vyplývá z Nového zákona, z tradice mučedníků a vyznavačů víry, z učení papežů, z druhého vatikánského koncilu a z teologické úvahy, a to zejména pokud jde o lásku; b) obětování života ve velké většině případů zraje v kontextu uskutečňování křesťanských ctností; c) pokud jde o otázku, zda obětování života by mělo být odlišnou skutkovou podstatou od skutkové podstaty mučednictví a hrdinských ctností, většina hlasů podpořila myšlenku vytvořit samostatnou skutkovou podstatu, zatímco menšina to nepovažovala za vhodné; d) pokud jde o právní postup pro případné blahořečení *viam vitae oblationis*, diecézní šetření ohledně života (*super vita*), ctností (*virtutibus*), obětování života (*oblatione vitae*), pověsti svatosti (*fama sanctitatis*), většina poradců a postulátorů považuje za nezbytné pro blahořečení formálně schválený zázrak.

Tyto názory byly dne 27. září 2016 předloženy na plenárním zasedání kardinálů a biskupů, členů Kongregace pro svatořečení. Také zde byly různé aspekty této otázky diskutovány s hloubkou nauky a šíří pastoračních úvah. Na závěr kardinálové a biskupové dali hlas ve prospěch nového způsobu pro blahořečení těch, kdo obětovali svůj život s výslovnou a uznanou křesťanskou motivací. Rovněž bylo zdůrazněno, že je třeba zázrak, formálně schválený, jako Božské potvrzení lidského úsudku o obětování života. Tyto závěry byly Kongregací pro svatořečení předloženy Svatému otci Františkovi v dopise ze dne 28. listopadu 2016 (Prot. Num. VAR 7454/14). Dne 17. ledna letošního roku státní sekretariát informoval kardinála Amata, že Jeho Svatost „dne 10. ledna tohoto roku laskavě schválila návrh, aby se mohlo přistoupit k blahořečení těch Božích služebníků, jejichž svobodné a dobrovolné obětování života bylo příčinou jejich smrti“. Kongregace byla také požádána, aby „připravila text papežského vyhlášení“ a předložila jej ke konečnému schválení Svatému otci. Text výše uvedeného papežského vyhlášení je současné motu proprio „*Maiorem hac dilectionem*“, podepsané papežem Františkem. Tento papežský dokument velmi příhodně v článku 2 stanoví: „Obětování života, aby bylo platné a účinné pro blahořečení služebníka Božího, musí splňovat následující

kritéria: a) svobodné a dobrovolné obětování života a heroické přijetí jisté smrti z lásky (*propter caritatem*) v krátkém časovém úseku; b) spojitost mezi obětováním života a předčasnou smrtí; c) život křesťanských ctností, alespoň v běžném stupni, a to před obětováním života i po něm, až do smrti; d) existence pověsti svatosti a znamení (*fama sanctitatis et signorum*), aspoň po smrti; e) pro blahorečení je nezbytný zázrak, který se stal po smrti služebníka Božího a na jeho přímluvu“. Článek 3 motu proprio dodává, jak postupovat při kanonickém šetření obětování života i při přípravě příslušného spisu (*positio*), který má být předložen teologickým konzultorům a kardinálům: „Proces diecézního či eparchiálního šetření a příslušná *Positio* se řídí Apoštolskou konstitucí *Divinus perfectionis magister* z 25. ledna 1983 (...) a předpisem *Normae servandae* (...) ze 7. února téhož roku“. Tato nová legislativa o obětování života se logicky musí uvést do souladu i s instrukcí „Sanctorum Mater“ ze dne 17. května 2007, jejímž cílem je usnadnit správné uplatňování právních předpisů z roku 1983. A konečně, motu proprio rozhodlo, že *dubium*, tedy předmět šetření kauz o obětování života bude formulováno takto: „An constet de heroica oblatione vitae usque ad mortem propter caritatem necnon de virtutibus christianis, saltem in gradu ordinario, in casu et ad effectum de quo agitur“ (zda jde o hrdinské obětování života vedoucí ke smrti z lásky, jakož i o křesťanské ctnosti, aspoň v běžném stupni, v daném případě a s daným účinkem). Svatý otec také stanovil, že tento jeho zákonodárný dokument bude vyhlášen zveřejněním v „L'Osservatore Romano“, a že vstoupí v platnost v týž den vyhlášení.

Tímto opatřením nauka o křesťanské kanonizovatelné svatosti a tradiční proces blahorečení služebníků Božích nejenže nebyly změněny, ale byly obohaceny o nová hlediska a možnosti k budování Božího lidu, který ve svých svatých vidí tvář Kristovu, Boží přítomnost v dějinách a příkladné uskutečňování evangelia.

Marcello Bartolucci
arcibiskup – sekretář

15. MALÝ SLOVNÍK POJMŮ K *MOTU PROPRIO* „MAIOREM HAC DILECTIONEM“

Služebník Boží (*servus Dei*)

je označení pro zemřelého věřícího, u kterého byl započat kanonizační proces, který dosud nebyl ukončen ani udělením nejnižšího stupně („ctihodný – *venerabilis*“).

Pověst svatosti (*fama sanctitatis*)

je mínění, které se rozšířilo mezi věřícími, o čistotě a bezúhonnosti života kandidáta, a o tom, že žil heroickým způsobem všechny křesťanské ctnosti. Spočívá v existenci zbožné úcty ke služebníkovi Božím a v důvěře věřících, kteří se spoléhají na jeho přímluvu. Je to jeden z prvků, který dosvědčuje svatost věřícího.

Pověst mučednictví (*fama martyrii*)

je mínění, které se rozšířilo mezi věřícími, že kandidát podstoupil násilnou smrt pro víru nebo pro ctnost s vírou spojenou.

Pověst (zázračných) znamení (*fama signorum*)

je přesvědčení, které se rozšířilo mezi věřícími, o milostech a přízní obdržených od Boha na přímluvu služebníka Božího.

Positio

je kriticky zpracovaná prezentace materiálů k prokázání svatosti služebníka Božího. Je sepisována v tzv. římské fázi procesu u Kongregace pro svatořečení na základě dokumentů shromážděných při diecézním šetření.

Kongres (*congressus*)

je oficiální shromáždění úředníků kongregace; řádný kongres je shromáždění představených (prefekt, arcibiskup-sekretář, podsekretář, ochránce spravedlnosti, generální relátor); účastní se ho též vedoucí úřadu, notář, případně relátor a další úředníci, kteří jsou pověřeni prostudovat určitý spis a navrhnout řešení předložených otázek.

Předkladatel (*actor*)

nastoluje kauzu, která má zkoumat heroické ctnosti anebo mučednictví služebníka Božího, a přebírá za ni ekonomickou a morální zodpovědnost. Může jím být diecézní biskup *ex officio*, ale také jakákoli církevní právnická osoba (diecéze, farnost, institut zasvěceného života nebo společnost apoštolského života, sdružení věřících uznané církevní autoritou, atd.), jakož i fyzická osoba, to znamená kdokoli, kdo patří do Božího lidu a je schopen zaručit postup kauzy v její diecézní i římské části. Právnická nebo fyzická osoba se stává předkladatelem kauzy na základě notářského zápisu potvrzeného biskupem, poté, co byla ověřena její schopnost převzít ekonomickou a morální odpovědnost.

Postulátor (*postulator*)

je fyzická osoba (v civilním právu podobná roli advokáta), která jménem předkladatele kauzy svatořečení tuto kauzu vede před příslušným tribunálem, v diecézní fázi procesu před tribunálem ustanoveným biskupem, poté, v římské fázi procesu před Kongregací pro svatořečení (tento má proto povinnost sídlit v Římě). Postulátor je jmenován předkladatelem kauzy a musí být schválen biskupem, nebo v případě římské fáze procesu řádným kongresem kongregace. Postulátor má právo a povinnost jménem předkladatele kauzy sledovat postup kauzy a informovat jej o něm. Postulátor má také právo v kterékoli fázi procesu se obracet na kongregaci; on také během procesu podává na kongregaci příslušné úřední žádosti, jak jsou v průběhu kauzy požadovány, a sleduje průběh procesu.

Relátor (*relator*)

je úředník kongregace, pod jehož vedením postulátor sepisuje *Positio* kauzy. Při sestavování *Positio* může postulátorovi pomáhat externí spolupracovník. Relátor rovněž informuje řádný kongres o důležitých problémech, které se v kauze vyskytnou.

Externí spolupracovník (*cooperatore externo*)

není úředník kongregace, avšak spolupracuje s postulátorem pod vedením relátora na přípravě *Positio* kauzy služebníka Božího. Externí spolupracovníci jsou navrženi postulátorem příslušné kauzy a schválení řádným kongresem, po předchozím souhlasu relátora.

Administrátor (*administrator*)

je správce fondu, který je určen pro beatifikaci a kanonizaci služebníka Božího. Je jmenován předkladatelem kauzy se souhlasem biskupa na začátku kauzy, při vytvoření majetkového fondu; u kauz probíhající v římské fázi sdělí postulátor jméno správce Kongregaci pro svatořečení. K povinnostem administrátora patří zejména každoroční předkládání rozpočtu kauzy, zpracování účetní uzávěrky a řádná správa fondu při zachování úmyslu dárce.

16. **SPOLEČNÉ POSELSTVÍ PAPEŽE FRANTIŠKA A EKUMENICKÉHO PATRIARCHY BARTOLOMĚJE K OSLAVĚ 3. SVĚTOVÉHO DNE MODLITEB ZA PÉČI O STVOŘENÍ**

Příběh stvoření nám předkládá panoramatický pohled na svět. Písmo svaté odhaluje, že „na počátku“ Bůh chtěl, aby lidstvo spolupracovalo při uchování a ochraně přírodního prostředí. Nejprve, jak čteme v Knize Genesis, „ještě nebylo na zemi ani polní křoví, ani ještě nevyrostla žádná polní tráva, protože Hospodin Bůh neseslal déšť na zem a nebyl člověk, který by obdělával půdu“ (2,5). Země nám byla svěřena jako nádherný dar a dědictví, za které jsme všichni společně zodpovědní – a to až do chvíle, kdy „nakonec“ bude všechno na nebi i na zemi obnoveno v Kristu (srov. Ef 1,10). Naše lidská důstojnost a blahobyt jsou do hloubky provázány s péčí, kterou máme věnovat celému stvoření.

„V mezičase“ nicméně světové dějiny předkládají docela jinou situaci. Ukazují výjev postupného mravního rozkladu, v němž zmíněné povolání za Boží spolupracovníky zastihují naše postoje a chování vůči tvorstvu. Sklon narušovat jemnou rovnováhu světových ekosystémů, neukojitelná touha ovládat omezené zdroje planety a manipulovat s nimi i chamtivost po neomezeném zisku na trzích, to vše nás odcizuje od původního cíle stvoření. Nerespektujeme už přírodu jako společný dar, ale považujeme ji za soukromé vlastnictví. Nevztahujeme se už k přírodě, abychom ji udržovali, ale panujeme nad ní, aby sloužila našim vlastním výtvorům.

Důsledky tohoto alternativního pohledu na svět jsou tragické a trvalé. Lidské prostředí i prostředí životní se společně zhoršují a tento úpadek planety nejvíce dopadá na ty nejzranitelnější. Důsledky klimatických změn v první řadě postihují ty, kdo kdekoli na světě žijí v chudobě. Součástí naší povinnosti využívat zdroje planety zodpovědně je také uznání a respekt pro všechny lidi a veškeré živé tvorstvo.

Naléhavé volání a výzva pečovat o stvoření jsou pro celé lidstvo pozvánkou, aby usilovalo o udržitelný a integrální rozvoj.

Spojení toutéž starostlivostí o Boží stvoření a vědomí si toho, že země je naším společným dobrem, proto naléhavě vybízíme všechny lidi dobré vůle, aby 1. září věnovali čas modlitbě za životní prostředí. Při této příležitosti chceme děkovat milujícímu Stvořiteli za vznešený dar stvoření a zavázat se k tomu, že o ně budeme v zájmu budoucích generací pečovat a chránit ho. Víme ostatně, že se lopotíme marně, jestliže při nás nestojí Pán (srov. Žl 126[127]), jestliže ve středu našich úvah a oslav není modlitba. Předmětem naší modlitby je skutečně změnit to, jak na svět nahlížíme, abychom pak změnili i to, jak se ke světu chováme. Cílem toho, k čemu se slibem zavazujeme, je projevit více odvahy při rozhodnutí, že naše životy má provázet větší prostota a více solidarity.

Naléhavě žádáme všechny, kdo mají zodpovědnost v sociální a ekonomické oblasti i v oblasti politické a kulturní, aby slyšeli nárek země a věnovali se potřebám lidí vytlačovaných na okraj, ale především aby zareagovali na prosby milionů lidí a podpořili shodu celého světa směřující k uzdravení zraněného tvorstva. Jsme přesvědčeni, že řešení ekologické krize a klimatických změn nemůže být upřímné a trvalé, pokud tato reakce není vyjednaná ve vzájemné shodě a prováděná kolektivně, pokud se na odpovědnosti nepodílejí všichni, pokud nedáme přednost solidaritě a službě.

Vatikán / Fanar 1. září 2017

papež František a ekumenický patriarcha Bartoloměj

POZNÁMKA
K APOŠTOLSKÉMU LISTU
MOTU PROPRIO *MAGNUM PRINCIPIUM*
PAPEŽE FRANTIŠKA

Papež František datoval 3. září 2017 apoštolský list (formou *motu proprio*, z vlastní iniciativy) nazvaný *Důležitý princip* [*Magnum principium*]. Ačkoliv se týká upřesnění formulace jednoho kánonu *Kodexu kanonického práva*, jeho tématem je postup při přípravě překladů jazyků do moderních vernakulárních jazyků.

Motu proprio mění některá ustanovení v kánonu 838 *Kodexu kanonického práva* (CIC), který se zabývá kompetencemi a úkoly při přípravě liturgických textů. S odvoláním na konstituci II. vatikánského koncilu *Sacrosanctum concilium* (č. 36), instrukce k práci na překladech vydávané po koncilu i dosavadní právní úpravu se papež rozhodl vyjasnit terminologii týkající se úkolů Apoštolského stolce i jednotlivých biskupských konferencí. Základní postup při práci na překladech liturgických textů a kritéria, která se přitom uplatňují, zůstávají beze změny – úprava se týká vlastně až procesu schvalování textů. Podle nové úpravy je úkolem biskupské konference organizovat přípravu (*parare*) věrného překladu textů podle latinských typických knih, případně úpravu textů (*aptatio*) v mezích, které jsou určeny normami (*Všeobecné pokyny k Římskému misálu, praenotanda* dalších liturgických knih), a dále výsledky té práce schvalovat (*approbare*). Jsou-li dodrženy normy, připojuje Apoštolský stolec v případě překladu ke schválení příslušné biskupské konference své potvrzení (*confirmatio*) a biskupská konference je po jeho udělení oprávněna příslušnou liturgickou knihu pro území, na kterém působí, vydat. V případě dovolených úprav v jednotlivých liturgických knihách si Apoštolský stolec ponechává právo přezkoumat (*recognoscere*) texty. Aby byl jasný detailní dopad rozhodnutí na praktický postup při přípravě liturgických knih, bude třeba znát modifikované vnitřní směrnice («Regolamento») Kongregace pro bohoslužbu a svátosti – motu proprio obsahuje pokyn, aby byly ve smyslu nové úpravy CIC pozměněny. Nové znění kán. 838 CIC začíná platit 1. října 2017.

Změnu znění CIC a papežské motu proprio doprovodil komentářem a detailnější poznámkou sekretář Kongregace pro bohoslužbu a svátosti arcibiskup Arthur Roche. Poukázal na to, že pravidla a kritéria pro přípravu textů, jak byla v různých fázích pokoncilní práce uváděna v instrukcích pro překladatele, zůstávají v platnosti. Podrobněji popsal podstatu *recognitio* (přezkoumání, revize, kontrola) úprav textů v zákonných mezích. U termínu *confirmatio* (potvrzení) podtrhl, že nejde o alternativní překladatelskou činnost, ale o autoritativní ratifikaci ze strany Apoštolského stolce. Uvedl příklady textů větší důležitosti, u nichž je velmi důležitá věrnost latinské typické knize: »svátostné formule, eucharistické modlitby, modlitby při svěcení, mešní řád atd.«

*(poznámku zpracovala liturgická komise ČBK,
formulace zpřesněna 26. října 2017)*

18. APOŠTOLSKÝ LIST MOTU PROPRIO *MAGNUM PRINCIPIUM,* KTERÝM SE MĚNÍ NĚKTERÁ USTANOVENÍ V KÁNONU 838 KODEXU *KANONICKÉHO PRÁVA*

Důležitý princip [Magnum principium] potvrzený II. ekumenickým vatikánským koncilem – aby bylo liturgické modlitbě, přizpůsobené chápání lidu, možné rozumět – přinesl závažný požadavek, který byl svěřen biskupům: zavést do liturgie vernakulární jazyk a opatřit a schválit překlady liturgických knih.

I když si latinská církev byla vědoma, že hrozí částečná ztráta vlastního liturgického jazyka, který se staletí užíval po celém světě, ochotně otevřela dveře tomu, aby se překlady, jako součásti samotných obřadů, staly společně s latinským jazykem hlasem církve slavící božská tajemství.

Zvláště s ohledem na různé názory o užívání vernakulárního jazyka, které výmluvně vyjádřili otcové koncilu, si byla církev zároveň vědoma obtíží, které při této práci mohou nastat. Na jednu stranu bylo zapotřebí uvést dobro věřících každého věku a kultury i jejich právo účastnit se vědomě a aktivně liturgických slavení do souladu s podstatnou jednotou římského ritu; na stranu druhou se vernakulární jazyky mohly často teprve postupně stávat jazyky liturgickými, které by stejně jako liturgická latina nepostrádaly jazykový lesk a důstojnost při vyjadřování myšlenek, aby živily víru.

Tímto směrem mířily některé liturgické zákony, instrukce, okružní listy, lineamenta a potvrzení liturgických knih ve vernakulárních jazycích, které Apoštolský stolec vydával už od doby koncilu, ať to bylo před zavedením zákonů *Kodexu kanonického práva*, nebo po něm. V dokumentech uvedené principy byly užitečné a zpravidla i zůstávají užitečné, a jak je to jen možné, liturgické komise je použijí jako vhodné nástroje, aby i při velmi bohaté různosti jazyků mohlo liturgické společenství získat vhodné roucho vyjadřovacího stylu, které by

bylo přiměřené jednotlivým částem liturgie; přitom se zachová neporušenost a přesná věrnost zvláště při překladu některých textů, které mají v každé jednotlivé liturgické knize větší důležitost.

Liturgický text je jako rituální znamení prostředkem ústní komunikace. Pro věřící, kteří slaví posvátné obřady, je však i slovo tajemstvím: vždyť slovy, která jsou pronášena, zvláště když se čte Písmo svaté, mluví k lidem Bůh, v evangeliu sám Kristus mluví k svému lidu a ten, buď sám, nebo prostřednictvím celebranta, odpovídá Pánu v Duchu Svatém modlitbou.

Cílem překládání textů, ať liturgických, nebo biblických pro bohoslužbu slova, je hlásat věřícím slovo spásy v poslušnosti víře a dávat výraz modlitbě církve k Pánu. K dosažení tohoto cíle je zapotřebí sdělovat konkrétnímu lidu v jeho jazyce to, co chtěla církev sdělit ostatnímu lidu v jazyce latinském. Věrnost nelze vždycky posuzovat na základě jednotlivých slov, ale spíše v kontextu na základě celého komunikačního aktu a podle vlastního literárního druhu; ale jistá zvláštní slova je přesto zapotřebí posuzovat také na základě celé katolické víry, protože každý překlad liturgických textů má být v souladu se zdravou naukou.

Není divu, že na této dlouhé a namáhavé cestě nastaly mezi biskupskými konferencemi a tímto Apoštolským stolcem některé obtíže. Aby předpisy koncilu o užívání vernakulárních jazyků v liturgii platily i v budoucnosti, je svrchovaně nezbytná trvalá spolupráce – naplněná vzájemnou důvěrou, bdělá a kreativní – mezi biskupskými konferencemi a dikasteriem Apoštolského stolce, jehož úkolem je pečovat o posvátnou liturgii, totiž Kongregací pro bohoslužbu a svátosti. Aby obnova celého liturgického života správně pokračovala, zdá se proto vhodné, aby byly některé principy tradované od koncilu jasněji znova potvrzeny a užívány v praxi.

Je samozřejmě nutné mít na zřeteli užitek a dobro věřících a nesmí se zapomínat ani na právo a úkol biskupských konferencí. Ty mají spolu s biskupskými konferencemi zemí užívajících týž jazyk a spolu s Apoštolským stolcem působit a zajistit, aby byl při zachování vlastního charakteru každého jazyka tlumočen plně a věrně smysl původního textu a aby přeložené liturgické knihy, i když projdou úpravami, stále vyzařovaly jednotu římského ritu.

Aby byla spolupráce mezi Apoštolským stolcem a biskupskými konferencemi jednodušší a plodnější a aby při plnění tohoto úkolu pro věřící rostla, po vyslechnutí námi ustanovené komise biskupů a odborníků a na základě autority, která nám byla svěřena, rozhodujeme, že má být vyjasněno dosud platné kanonické ustanovení kán. 838 CIC. Podle záměru konstituce *Sacrosanctum concilium*, vyjádřeného zvláště v č. 36, §§ 3–4, 40 a 63, a podle záměru apoštolského listu motu proprio *Sacram liturgiam*, č. IX, má být jasněji zřejmá kompetence Apoštolského stolce ve věci překladů liturgických knih a pronikavějších úprav (mezi ně lze počítat také některé nové texty vkládané do liturgických knih), o kterých rozhodují a které schvalují biskupské konference.

V tom smyslu bude kán. 838 dále znít takto:

§ 1. *Sacrae liturgiae moderatio ab Ecclesiae auctoritate unice pendet: quae quidem est penes Apostolicam Sedem et, ad normam iuris, penes Episcopum dioecesanum.*

[Řízení posvátné liturgie je vyhrazeno pouze církevním představeným, a to Apoštolskému stolci a podle norem práva diecéznímu biskupovi.]

§ 2. *Apostolicae Sedis est sacram liturgiam Ecclesiae universae ordinare, libros liturgicos edere, aptationes, ad normam iuris a Conferentia Episcoporum approbatas, recognoscere, necnon advigilare ut ordinationes liturgicae ubique fideliter observentur.*

[Apoštolskému stolci přísluší řízení posvátné liturgie v celé církvi, vydávání liturgických knih, **přezkoumávání úprav, které podle norem práva schválila biskupská konference**, a dozor nad tím aby byly liturgické předpisy všude věrně zachovávány.]

§ 3. *Ad Episcoporum Conferentias spectat versiones librorum liturgicorum in linguas vernaculas fideliter et convenienter intra limites definitos accommodatas parare et approbare atque libros liturgicos, pro regionibus ad quas pertinent, post confirmationem Apostolicae Sedis, edere.*

[Biskupským konferencím přísluší opatřovat a **schvalovat** překlady liturgických textů do vernakulárních jazyků, které jsou provedeny **věrně** a jsou ve stanovených mezích vhodně **přizpůsobeny**, a **po potvrzení Apoštolským stolicem vydávat liturgické knihy pro země jejich příslušnosti.**]

§ 4. Ad Episcopum dioecesanum in Ecclesia sibi commissa pertinet, intra limites suae competentiae, normas de re liturgica dare, quibus omnes tenentur.

[Diecéznímu biskupovi přísluší v jemu svěřené diecézi vydávat v mezích své působnosti normy v liturgických věcech, závazné pro všechny.]

Obdobně je zapotřebí vykládat jak č. 64 § 3 apoštolské konstituce *Pastor bonus*, tak jiné zákony, zvláště ty, které jsou obsaženy v liturgických knihách a týkají se jejich překládání. Týmž způsobem určujeme, aby Kongregace pro bohuslužbu a svátosti upravila ve smyslu nového ustanovení své »Regolamento« (vnitřní směrnice) a aby pomáhala biskupským konferencím plnit jejich úkol a stále více se snažila pečovat o liturgický život latinské církve.

Přikazujeme, aby všechno, o čem jsme v tomto apoštolském listě motu proprio rozhodli, bylo pevné a právoplatné – bez ohledu na všechna ustanovení, která jsou s těmito v rozporu, i když jsou hodna zvláštní zmínky –, a rozhodujeme, aby to bylo vyhlášeno vydáním v deníku *L'Osservatore Romano* a nabylo platnosti dne 1. října roku 2017 a poté vydáno ve věstníku *Acta Apostolicae Sedis*.

V Římě u svatého Petra dne 3. září léta Páně 2017,
v pátém roce našeho pontifikátu.

FRANTIŠEK, PAPEŽ

19. KOMENTÁŘ SEKRETÁŘE KONGREGACE PRO BOHOSLUŽBU A SVÁTOSTI, K APOŠTOLSKÉMU LISTU MOTU PROPRIO *MAGNUM PRINCIPIUM*, PAPEŽE FRANTIŠKA

Mění se formulace některých norem *Kodexu kanonického práva*, které se týkají vydávání liturgických knih v dnešních jazycích. V motu proprio *Magnum principium*, datovaném 3. září 2017 a platném od následujícího 1. října, zavedl papež František změny do textu kánonu 838. V tomtéž papežském dokumentu je uvedeno vysvětlení motivů pro změny – dokument připomíná a vykládá principy, na kterých stojí překládání typických liturgických textů vydaných v latinském jazyce, a instance zapojené do této citlivé práce. Protože je liturgie modlitbou církve, řídí ji církevní představení.

Jde o významnou věc, a proto už Otcové II. vatikánského koncilu jmenovali jako odpovědné v této oblasti jak Apoštolský stolec, tak biskupské konference (srov. *Sacrosanctum concilium*, č. 36, 40 a 63). Obtížný úkol připravit liturgické překlady se řídil normami a zvláštěními instrukcemi příslušného dikasteria, zejména instrukcí *Comme le prévoit* (25. ledna 1969) a po vydání *Kodexu kanonického práva* z roku 1983 instrukcí *Liturgiam authenticam* (28. března 2001). Obě tyto instrukce byly publikovány – každá v různé fázi vývoje – aby odpovídaly na konkrétní problémy, které se během času ukazovaly a vznikaly při komplexní práci na překladech liturgických textů. Látka v oblasti inkulturace byla regulována instrukcí *Varietates legitimae* (25. ledna 1994).

Když se teď zváží zkušenost z těchto let, »zdá se vhodné«, píše papež, »aby byly některé principy tradované od koncilu jasněji znova potvrzeny a užívány v praxi«. Papež vzal v úvahu, jakou cestu jsme ušli, a s pohledem do budoucnosti, na základě liturgické konstituce II. vatikánského koncilu *Sacrosanctum concilium*, pojal úmysl upřesnit platné ustanovení obměnami kánonu 838 *Kodexu kanonického práva*.

Cílem úpravy je lépe definovat roli Apoštolského stolce a biskupských konferencí, povolaných pracovat ve vzájemném dialogu, při zachování respektu ke svým kompetencím, které jsou odlišné a komplementární, na překladu latinských typických knih a také na případných úpravách, které se mohou týkat textů i obřadů – a to ve službě liturgické modlitbě Božího lidu.

V nové formulaci zmíněného kánonu se zejména adekvátněji rozlišuje, co se týče role Apoštolského stolce, jaká je vlastní oblast *recognitio* a čeho se týká *confirmatio*, při zachování respektu k tomu, co je v kompetenci biskupských konferencí, a s ohledem na jejich pastorální a doktrinální odpovědnost i na meze, v kterých smějí jednat.

Recognitio [přezkoumání], zmíněná v § 2 kánonu 838, zahrnuje proces přezkoumání zákonných liturgických úprav [*aptationes*] ze strany Apoštolského stolce, včetně úprav »pronikavějších« [Sacrosanctum concilium, č. 40], které mohou v dovolených mezích ustanovit a schválit pro své území biskupské konference. V tomto prostoru, kde se setkávají liturgie a kultura, je Apoštolský stolec povolán takovéto úpravy *recognoscere* [přezkoumat], to znamená zrevidovat a posoudit, aby ochránil podstatnou jednotu římského ritu: u této látky se odkazuje na č. 39–40 konstituce *Sacrosanctum concilium* a její aplikace – způsoby případně uvedenými v liturgických knihách – je regulována instrukcí *Varietates legitimae*.

Termín *confirmatio* [potvrzení] – použitý už v motu proprio *Sacram liturgiam* (25. ledna 1964), č. IX – se týká překladů textů, jejichž opatrování a schvalování přísluší na základě konstituce *Sacrosanctum concilium* (č. 36 § 4) biskupským konferencím; § 3 kánonu 838 upřesňuje, že překlady musejí být vyhotoveny *fideliter* [věrně] podle původních textů; berou tak v potaz hlavní starost instrukce *Liturgiam authenticam*. Když motu proprio zmiňuje právo i břímě překládání, které je svěřeno biskupským konferencím, připomíná také, že tyto konference mají »působit a zajistit, aby byl při zachování vlastního charakteru každého jazyka tlumočen plně a věrně smysl původního textu«.

Confirmatio Apoštolského stolce tedy nepředstavuje alternativní zasahování do překladu, ale je autoritativním aktem, kterým příslušné dikasterium ratifikuje schválení, které udělili biskupové. Samozřejmě se předpokládá kladné posouzení věrnosti a shody výsledných textů

ve srovnání s typickým vydáním, na němž se zakládá jednota ritu, a především se musejí brát v úvahu texty větší důležitosti, zvláště svátostné formule, eucharistické modlitby, modlitby při svěcení, mešní řád atd.

Úprava *Kodexu kanonické práva* s sebou přirozeně nese úpravu č. 64 § 3 apoštolské konstituce *Pastor bonus* a také norem týkajících se překládání. To znamená, že je nezbytné například pozměnit některá čísla *Všeobecných pokynů k Římskému misálu* a úvodů (*Praenotanda*) k liturgickým knihám. Tam, kde instrukce *Liturgiam authenticam* (je třeba ocenit ji pro odůvodněnou pozornost, kterou této komplikované práci a jejím důsledkům věnuje) žádá o *recognitio*, bude třeba ji interpretovat ve světle nové formulace kánonu 838. A nakonec motu proprio určuje, aby i Kongregace pro bohoslužbu a svátosti upravila »ve smyslu nového ustanovení své „Regolamento“ (vnitřní směrnice) a aby pomáhala biskupským konferencím plnit jejich úkol«.

✠ Arthur Roche
arcibiskup sekretář
Kongregace pro bohoslužbu a svátosti

20. NOTA K APOŠTOLSKÉMU LISTU MOTU PROPRIO *MAGNUM PRINCIPIUM*, PAPEŽE FRANTIŠKA

U příležitosti vydání motu proprio *Magnum principium*, kterým papež František ustanovuje změny v § 2 a v § 3 kán. 838 *Kodexu kanonického práva*, nabízí sekretář Kongregace pro bohoslužbu a svátosti v následující poznámce komentář k pramenům, které tvoří základ těchto paragrafů; bere přitom v úvahu formulaci dosud platnou i tu novou.

Dnes platný text

Až dosud znějí dva následující paragrafy kán. 838 takto:

§ 2. Apostolicae Sedis est sacram liturgiam Ecclesiae universae ordinare, libros liturgicos edere eorumque versiones in linguas vernaculas recognoscere, necnon advigilare ut ordinationes liturgicae ubique fideliter observentur.

[Apoštolskému stolci přísluší řízení posvátné liturgie v celé církvi, vydávání liturgických knih, přezkoumání jejich překladů do jiných jazyků a dozor nad tím, aby byly liturgické předpisy všude věrně zachovávány.]

§ 3. Ad Episcoporum conferentias spectat versiones librorum liturgicorum in linguas vernaculas, convenienter intra limites in ipsis libris liturgicis definitos aptatas, parare, easque edere, praevia recognitione Sanctae Sedis.

[Biskupským konferencím přísluší opatřovat překlady liturgických textů do jiných jazyků, včetně jejich vhodných úprav v mezích v těchto knihách stanovených a jejich vydávání po předchozím přezkoumání Apoštolským stolcem.]

V případě § 2 se odkazuje na instrukci *Inter Oecumenici* (26. září 1964), č. 21, a na kán 1257 CIC 1917.

V případě § 3 na *Sacrosanctum Concilium*, č. 22 § 2 a č. 36 §§ 3–4; S. Congregatio pro Sacramentis et Cultu Divino, epistula *Decem iam*

annos (5. června 1976); S. Congregatio pro Doctrina Fidei, *Ecclesiae pastorum* (19. března 1975), čl. 3.

I když mají prameny jen orientační význam a nejsou vyčerpávající, je možné učinit k nim několik poznámek.

Platí to zvláště o § 2 kán. 838. Číslo 21 instrukce se nachází v její I. kapitole, v šestém oddílu, nesoucím název *De competenti auctoritate in re liturgica* (ad Const. art. 22); zní takto: »Apostolicae Sedis est tum libros liturgicos generales instaurare atque approbare, tum sacram Liturgiam in iis quae universam Ecclesiam respiciunt ordinare, tum Acta et deliberationes auctoritatis territorialis probare seu confirmare, tum eiusdem auctoritatis territorialis propositiones et petitiones accipere.« [Apoštolskému stolci přísluší jak obnova a schvalování obecných liturgických knih, tak řízení posvátné liturgie v těch věcech, které se týkají celé církve, schvalování nebo potvrzování aktů a rozhodnutí místně příslušné územní autority a přijímání návrhů a žádostí téže územní autority.] Jasně se tu ukazuje předpokládaná ekvivalence mezi slovesem »recognoscere« v § 2 kán. 838 a výrazem »probare seu confirmare« v instrukci *Inter Oecumenici*. Liturgická komise II. vatikánského koncilu chtěla tento výraz použít, aby nahradila termín odvozený ze slovesa »recognoscere« (»actis recognitis«), s odkazem na kán. 250 § 4 (srov. kán. 304 § 2) *Kodexu kanonického práva* z roku 1917. Koncilním otcům to bylo vysvětleno v *relatio* a jimi pak odhlasováno v podobě »actis ab Apostolica Sede probatis seu confirmatis« v SC 36 § 3. Ještě je možné poznamenat, že *Inter Oecumenici* 21 se týká všech aktů územních autorit, zatímco *Kodex* ho aplikuje specificky na »interpretationes textuum liturgicorum«; o této látce pojednává *Inter Oecumenici* výslovně v č. 40.

Pro § 3 kán. 838 je důležitý odkaz na SC 22 § 2. Pokud jde o SC 36 § 3–4 (§ 3 říká: »de usu et modo linguae vernaculae statuere, actis ab Apostolica Sede probatis seu confirmatis« [rozhodovat o tom, zdali a jak může být uplatněn národní/vernakulární jazyk; Apoštolský stolec taková rozhodnutí zkoumá neboli potvrdí];¹ a § 4: »conversio textus latini in linguam vernaculam in Liturgia adhibenda, a competenti auctoritate ecclesiastica territoriali, de qua supra, approbari debet« [Překlad textu určeného pro liturgii z latiny do národního/vernakulárního

1

Vydaný český překlad SC: »přezkoumá, tj. potvrdí«.

jazyka musí schválit příslušná územní církevní autorita, uvedená výše]), je jasné, že pro překlad se nežádá ani *probatio seu confirmatio*, ani *recognitio* v úzkém právním smyslu podle kán. 455 § 2.

Zdá se, že nebylo adekvátně vztato v úvahu, co se stalo s pasáží motu proprio *Sacram liturgiam* (25. ledna 1964), č. IX, která se na základě reakce koncilních otců objevila v *Acta Apostolicae Sedis* v upravené podobě. Když vyšla 29. ledna 1964 v *Osservatore Romano*, zněla tato pasáž *Sacram liturgiam* takto: »... populares interpretationes, a competente auctoritate ecclesiastica territoriali propositas,² ab Apostolica Sede esse rite recognoscendas³ atque probandas« [... lidové překlady, předložené příslušnou místní církevní autoritou, má náležitě přezkoumat a schválit Apoštolský stolec]. V *Acta Apostolicae Sedis* však byla převzata koncilní terminologie: »...populares interpretationes, a competente auctoritate ecclesiastica territoriali confi-ciendas et approbandas esse, ad normam art. 36, §§ 3 et 4; acta vero huius auctoritatis, ad normam eiusdem art. 36, § 3, ab Apostolica Sede esse rite probanda seu confirmanda«⁴ [... lidové překlady má poří-dit a schválit příslušná místní církevní autorita podle norem čl. 36, §§ 3 a 4; Apoštolský stolec má taková rozhodnutí náležitě zkoumat a potvrdit]. Motu proprio *Sacram liturgiam* tedy rozlišovalo schvá-lení [*approbatio*] překladů jako takových dekretem územní autority, který je činil závaznými, a skutečnost, že tento akt musel být »pro-batus seu confirmatus« [zkoumán a potvrzen] Apoštolským stolcem. Je nutné ještě poznamenat, že *Sacram liturgiam* dodává: » Quod ut semper servetur praescribimus, quoties liturgicus quidam textus latinus a legitima, quam diximus, auctoritate in linguam vernaculam convertetur«⁵ [Předepisujeme, aby se to zachovávalo vždycky, když bude zmíněná legitimní autorita překládat nějaký liturgický text do vernakulárního jazyka]. Nařízení se týká obou odlišných momentů – jak *conficere et approbare*, pořízení a schválení překladu, tak aktu, kterým se překlad činí závazný vydáním knihy, která ho obsahuje.

2 SC 36 § 4 používá sloveso »approbare«.

3 SC 36 § 3: »actis ab Apostolica Sede probatis seu confirmatis«.

4 Srov. *Acta Apostolicae Sedis*, 1964, roč. 56, s. 143.

5 Srov. tamtéž.

Odkaz na list kongregace pro liturgii (S. Congregatio pro Sacramentis et Cultu Divino) *Decem iam annos* je důležitý, je však nutno poznamenat, že list nikdy nepoužívá termínu »recognoscere«, ale jen »probare, confirmare, confirmatio«.

Pokud jde o *Ecclesiae pastorum* Kongregace pro nauku víry (S. Congregatio pro Doctrina Fidei), čl. 3 (sestává ze tří čísel), týká se našeho předmětu jen číslo první; zní: »1. Libri liturgici itemque eorum versiones in linguam vernaculam eorumve partes ne edantur nisi de mandato Episcoporum Conferentiae atque sub eiusdem vigilantia, praevia confirmatione Apostolicae Sedis« [1. Liturgické knihy i jejich překlady do vernakulárního jazyka nebo jejich části ať se vydávají výhradně z pověření biskupské konference a pod jejím dozorem, po předchozím potvrzení Apoštolského stolce.]. Číslo 2 se týká reedici a číslo 3 modlitebních knih. Ale je nutno poznamenat, že biskupským konferencím se připisuje dozor [*vigilantia*] a pověřování [*mandatum*], zatímco Apoštolskému stolci »praevia confirmatio« [předchozí potvrzení] knihy, která se vydává, a ne vysloveně »recognitio« překladu, jak čteme v kán. 838.

Nový text

Po změnách, o kterých bylo rozhodnuto v motu proprio *Magnum principium*, znějí §§ 2 a 3 kán. 838 takto:

§ 2. Apostolicae Sedis est sacram liturgiam Ecclesiae universae ordinare, libros liturgicos edere, **aptationes, ad normam iuris a Conferentia Episcoporum approbatas, recognoscere**, necnon advigilare ut ordinationes liturgicae ubique fideliter observentur.

[Apoštolskému stolci přísluší řízení posvátné liturgie v celé církvi, vydávání liturgických knih, **přezkoumávání úprav, které podle norm práva schválila biskupská konference**, a dozor nad tím, aby byly liturgické předpisy všude věrně zachovávány.]

§ 3. Ad Episcoporum Conferentias spectat versiones librorum liturgicorum in linguas vernaculas **fideliter** et convenienter intra limites definitos **accommodatas** parare **et approbare atque libros**

liturgicos, pro regionibus ad quas pertinent, post confirmationem Apostolicae Sedis, edere.

[Biskupským konferencím přísluší opatřovat a **schvalovat** překlady liturgických textů do vernakulárních jazyků, které jsou provedeny **věrně** a jsou ve stanovených mezích vhodně **přízpůsobeny**, a **po potvrzení Apoštolským stolcem vydávat liturgické knihy pro země jejich příslušnosti.**]

§ 2 se nyní týká »aptationes« [úprav] (neuvádějí se už »versiones«, které jsou předmětem § 3), totiž textů a prvků, které se neobjevují v latinské *editio typica*, stejně jako »profundiores aptationes« [pronikavějších úprav], které předpokládalo SC 40 a které se řídí instrukcí o římské liturgii a inkulturaci *Varietates legitimae* (25. ledna 1994); »aptationes« musejí mít po schválení biskupskou konferencí »recognitio« Apoštolského stolce. Odkazuje se na SC 36 § 3. Změněný § 2 uchovává mezi svými prameny kán. 1257 CIC 1917 a přidává odkaz na instrukci *Varietates legitimae*, která pojednává o aplikacích SC 39 a 40, pro které se požaduje opravdová a vlastní »recognitio«.

§ 3 se týká »versiones« [překlady] liturgických textů – lépe specifikuje, že musejí být provedeny »fideliter« [věrně] a schváleny biskupskými konferencemi. Odkazuje se na SC 36 § 4 a kromě toho je tu analogie s kán. 825 § 1, který se týká překladů Písma svatého. Tyto překlady jsou vydány v liturgických knihách poté, co obdrží od Apoštolského stolce »confirmatio«, jak je uvedeno v motu proprio *Sacram liturgiam*, č. IX.

Předešlá formulace § 3 kán. 838 – »intra limites in ipsis libris liturgicis definitos aptatas« [včetně jejich ... úprav v mezích v těchto knihách stanovených] – vycházela z SC 39 (»Intra limites in editionibus typicis librorum liturgicorum statutos ... aptationes definire« [určit přízpůsobující úpravy ... v mezích, které stanoví »typová« vydání liturgických knih]), týkajícího se »aptationes« a ne »versiones«, o nichž tento paragraf pojednává nyní; je proto nahrazena výrazem »intra limites definitos accommodatas«; terminologii čerpá z *Institutio Generalis Missalis Romani (Všeobecných pokynů k Římskému misálu)*, č. 392; to umožňuje vhodně rozlišit překlady od »aptationes« zmíněných v § 2.

Upravený § 3 proto i nadále vychází z SC 22 § 2, SC 36 § 3–4, S. Congregatio pro Sacramentis et Cultu Divino, epistula *Decem iam*

annos (5. června 1976); S. Congregatio pro Doctrina Fidei, *Ecclesiae pastorum* (19. března 1975), čl. 3, s doplněním odkazu na č. 391 a 392 *Institutio Generalis Missalis Romani* (*Všeobecných pokynů k Římskému misálu*, editio typica tertia). Vyhýbá se však termínu »recognoscere, recognitis«, takže se nemůže klást rovnítko mezi akt Apoštolského stolce týkající se překladů, které opatřily biskupské konference se zvláštní věrností ke smyslu latinského textu (srov. doplnění »fideliter«), a ustanovením kán. 455, ale znovu je to součást »confirmatio« (jak je to vyjádřeno jak v *Decem iam annos*, tak v *Ecclesiae pastorum*, čl. 3).

»Confirmatio« je autoritativní akt, kterým Kongregace pro bohoslužbu a svátosti ratifikuje schválení biskupů. Odpovědnost za překlad, o kterém předpokládá, že je věrný, ponechává jako dogmatické a pastorační *munus* biskupské konferenci. Stručně řečeno, »confirmatio«, obvykle uskutečňovaná cestou důvěry, předpokládá kladné posouzení věrnosti a shody výsledných textů ve srovnání s typickým latinským textem; pozornost se musí věnovat především textům větší důležitosti (jako jsou např. svátostné formule, které vyžadují schválení Svatého otce, mešní řád, eucharistické modlitby a modlitby při svěcení, které vyžadují pečlivou kontrolu).

Jak připomíná samotné motu proprio *Magnum principium*, má úprava kán. 838 §§ 2 a 3 dopad na č. 64 § 3 apoštolské konstituce *Pastor bonus* a také na *Institutio Generalis Missalis Romani* (*Všeobecné pokyny k Římskému misálu*) a úvodu (*Praenotanda*) k liturgickým knihám v místech, které se týkají překladů a úprav.

9. září 2017

Odkazy na latinské texty zmíněných dokumentů (chronologicky):

- Constitutio Sacrosanctum Concilium (4. 12. 1963):
http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19631204_sacrosanctum-concilium_lt.html
- Paulus VI, motu proprio Sacram liturgiam (25. ledna 1964):
http://w2.vatican.va/content/paul-vi/la/motu_proprio/documents/hf_p-vi_motu-proprio_19640125_sacram-liturgiam.html
- Instructio Inter Oecumenici (26. září 1964): <http://www.vatican.va/archive/aas/documents/AAS-56-1964-ocr.pdf>
- Decretum Ecclesiae pastorum (19. března 1975):
http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_19750319_ecclesiae-pastorum_lt.html
- Epistula Decem iam annos (5. června 1976): *Notitiae*, 1976, roč. 12, s. 300–302; http://www.chiesaecomunicazione.com/doc/lettera-a_decem-iam-annosa_1976.php
- Codex iuris canonici: http://www.vatican.va/latin/latin_codex.html
- Instructio Varietates legitimae (25. ledna 1994):
<http://www.vatican.va/archive/aas/documents/AAS-87-1995-ocr.pdf>
- Ioannes Paulus II, constitutio apostolica Pastor bonus (28. června 1988):
http://w2.vatican.va/content/john-paul-ii/la/apost_constitutions/documents/hf_jp-ii_apc_19880628_pastor-bonus.html
- Institutio Generalis Missalis Romani (editio typica tertia, 2002): <http://www.liturgie.de/liturgie/index.php?bereich=publikationen&datei=pub/op/dok/InstGenMissRomani2002>

21. **APOŠTOLSKÝ LIST
VE FORMĚ MOTU PROPRIO
„SUMMA FAMILIAE CURA“,
KTERÝM SE ZŘIZUJE
PAPEŽSKÝ TEOLOGICKÝ
INSTITUT JANA PAVLA II.
PRO VĚDNÍ OBORY ZABÝVAJÍCÍ SE
MANŽELSTVÍM A RODINOU**

Apoštolský list Summa familiae cura

Svatý Jan Pavel II., inspirovaný větší péčí o rodinu a v návaznosti na biskupskou synodu o rodině, která se konala v roce 1980, a na postsynodální apoštolskou exhortaci z roku 1981, přiřkl apoštolskou konstitucí *Magnum Matrimonii sacramentum* trvalou právní formu Papežskému institutu Jana Pavla II. pro studium manželství a rodiny, působícímu při Papežské lateránské univerzitě.

Nedávno církev završila další synodální cestu tím, že do centra pozornosti znovu postavila skutečnost manželství a rodiny, především na mimořádném shromáždění v roce 2014, věnovaném „Pastoračním výzvám rodiny v kontextu evangelizace“, a následně na řádném shromáždění [konaném] v roce 2015 [s tématem] „Povolání a poslání rodiny v církvi a ve světě“. Završením této náročné cesty byla postsynodální apoštolská exhortace *Amoris laetitia* uveřejněná 19. března 2016.

Toto synodální období přivedlo církev k tomu, že si znovu uvědomila evangelium rodiny a nové pastorační výzvy, které vybízí křesťanské společenství k odpovědi. Zásadní charakter rodiny na cestách „pastoračního obrácení“¹ našich společenství a „misijní proměny církve“² vyžaduje, aby – také na akademické úrovni – v úvahách o manželství

1 Srov. apoštolská exhortace *Evangelii gaudium*, 26-32.

2 Srov. *ibid.*, hlava I.

a rodině nikdy nechyběla pastorační perspektiva a pozornost vůči zraněným lidstva. Pokud plodné prohloubení pastorační teologie nemůže být uskutečněno, tím, že se opomíjí zvláštní ekleziologický profil rodiny³, však téže pastorační citlivosti církve neuniká drahocenný přínos myšlenek a úvah, které hlubším a přísnějším způsobem zkoumají pravdu zjevení a moudrost tradice víry s ohledem na lepší možnosti poznání v současné době. «Dobro rodiny je rozhodující pro budoucnost světa a církve. [...] Je zdravé věnovat pozornost konkrétní realitě, protože požadavky a výzvy Ducha Svatého jsou patrné také z událostí dějin, jimiž může být církev přivedena k hlubšímu poznání nevyčerpateľného tajemství manželství a rodiny».⁴

Antropologicko-kulturní proměna, která ovlivňuje všechny aspekty života a vyžaduje analytický a diverzifikovaný přístup, nám nedovoluje, abychom se v pastorační a misijní působení omezili na praktiky, které zohledňují formy a modely doby minulé. Musíme být pečlivými a nadšenými interprety moudrosti víry v podmínkách, v nichž se jednotlivci mohou ve svém citovém a rodinném životě méně než v minulosti opírat o sociální strukturu. S jasným záměrem zůstat věrni Kristovu učení se tedy musíme s vědomím lásky a zdravého realismu dívat na skutečnosti rodiny, dnes, v celé její komplexnosti, s jejími světly i stinnými stránkami.⁵

Z těchto důvodů považuji za vhodné dát novou právní podobu Institutu Jana Pavla II., aby «prozírává intuice svatého Jana Pavla II., který si tuto akademickou instituci velmi přál, [mohla] dnes dojít ještě většího uznání a ocenění pro svou plodnou práci a aktuálnost».⁶ Proto jsem rozhodl zřídit Teologický institut pro vědní obory zabývající se manželstvím a rodinou, čímž se rozšířila oblast zájmu jak ve smyslu nových dimenzí pastoračních úkolů a poslání církve, tak ve vztahu k rozvoji humanitních věd a kulturní antropologie v oblasti tak zásadní pro kulturu života.

3 Srov. II. ekumenický vatikánský koncil, dogmatická konstituce *Lumen gentium*, 11.

4 Postsynodální apoštolská exhortace *Amoris laetitia*, 31; srov. Jan Pavel II., postsynodální apoštolská exhortace *Familiaris consortio*, 4.

5 Srov. postsynodální apoštolská exhortace *Amoris laetitia*, 32.

6 *Projev akademické obci Papežského institutu Jana Pavla II. pro studium manželství a rodiny*, 27. října 2016: *L'Osservatore Romano*, 28. října 2016, s. 8.

Článek 1

Tímto *motu proprio* zřizují Papežský teologický institut Jana Pavla II. pro vědní obory zabývající se manželstvím a rodinou, který je pro svou vazbu na Papežskou lateránskou univerzitu nástupcem Papežského institutu Jana Pavla II. pro studium manželství a rodiny, a tento institut, zřízený apoštolskou konstitucí *Magnum Matrimonii sacramentum*, nahrazuje, a proto tento zaniká. Nicméně bude nezbytné, aby původní myšlenka, která stála u zrodu zaniklého Institutu pro studium manželství a rodiny, zůstala nadále plodnou v široké sféře zájmu nového Teologického institutu, a tak Teologický institut efektivně přispíval k tomu, aby plně odpovídal dnešním požadavkům pastoračního poslání církve.

Článek 2

Nový Institut bude v oblasti papežských institucí představovat akademické centrum, které bude sloužit poslání univerzální církve v oblasti vědních oborů týkajících se manželství a rodiny a témat spojených se základním svazkem mezi mužem a ženou [určeném] k péči o [lidské] pokolení a stvoření.

Článek 3

Zvláštní vztah nového Teologického institutu k službě a učení Svatého stolce bude navíc posílen výhradní vazbou, která tento vztah založí, a to formami, které budou vzájemně dohodnuty s Kongregací pro katolickou výchovu, s Dikasteriem pro laiky, rodinu a život a s Papežskou akademií pro život.

Článek 4

- § 1. Takto obnovený Papežský teologický institut přizpůsobí své vlastní struktury a bude disponovat potřebnými nástroji – katedrami, docenty, programy, administrativním personálem – aby [mohl] uskutečňovat vědecké a církevní poslání, které mu bylo určeno.
- § 2. Akademičtí představitelé Teologického institutu jsou velký kancleř, předseda a rada Institutu.

§ 3. Teologický institut má oprávnění udělovat *iure proprio* svým studentům následující akademické stupně: doktorát ve vědních oborech zabývajících se manželstvím a rodinou; licenciát ve vědních oborech zabývajících se manželstvím a rodinou; diplom ve vědních oborech zabývajících se manželstvím a rodinou.

Článek 5

To, co je stanoveno tímto *motu proprio*, bude prohloubeno a definováno ve vlastních stanovách schválených Svatým stolcem. Zvláště bude zajištěno, aby byly určeny nejvhodnější způsoby, které přispějí ke spolupráci a debatě v oblasti didaktiky a výzkumu mezi představiteli Teologického institutu a Papežské lateránské univerzity.

Článek 6

Až do schválení nových stanov se Teologický institut bude dočasně řídit statutárními normami, které byly dosud platné pro Institut Jana Pavla II. pro studium manželství a rodiny, včetně v nich obsaženého členění do sekcí a související normy do té míry, do níž neprotiřečí tomuto *motu proprio*.

Nařizuji, aby všechno to, co jsem rozhodl tímto apoštolským listem ve formě *motu proprio*, bylo ve všech částech dodržováno, nehledě na jakoukoli rozporuplnou záležitost, ač je hodna zvláštní zmínky, a stanovuji, že vše bude vyhlášeno uveřejněním v deníku *L'Osservatore Romano*, a vstoupí v účinnost dnem vyhlášení a následně bude začleněno do *Acta Apostolicae Sedis*.

Dáno v Římě u svatého Petra 8. září 2017,
o svátku Narození blahoslavené Panny Marie,
v pátém roku našeho pontifikátu

FRANTIŠEK

II.

DOKUMENTY STÁTNÍHO SEKRETARIÁTU VATIKÁNU, KONGREGACÍ A PAPEŽSKÝCH RAD

1. POSELSTVÍ PREFEKTA DIKASTERIA PRO PODPORU INTEGRÁLNÍHO LIDSKÉHO ROZVOJE U PŘÍLEŽITOSTI MEZINÁRODNÍHO DNE PROTI ZNEUŽÍVÁNÍ DROG A PROTI NEZÁKONNÉMU OBCHODOVÁNÍ S NIMI

Mezinárodní den proti zneužívání drog a proti nezákonnému obchodování s nimi, ustanovený Spojenými národy, je důležitou příležitostí pro to, abychom upoutali pozornost svého svědomí na skutečnost, že se omamné látky i nadále „šíří v nepředstavitelných formách a rozměrech“.¹ Tento jev je živěn – nikoli bez ústupků a kompromisů různých institucí – „ostudným trhem, který překračuje hranice zemí i kontinentů“² a je propleten s organizovaným zločinem a obchodem s narkotiky.

Dnes se ocitáme v situaci, kdy se závislosti v porovnání s nedávnou minulostí hluboce proměňují;³ drogy se staly spotřebním výrobkem slučitelným s každodenním životem, se zábavními aktivitami, a dokonce i s hledáním pohody.

Vedle spotřeby kokainu se stále více šíří heroin, který „dosud představuje největší procento (80 %) nové poptávky v obchodu s opiáty v Evropě“.⁴ Kromě toho nové psychoaktivní intoxikační látky – anonymně dosažitelné za nízkou cenu prostřednictvím internetu – pronikají i do vězeňských prostor a mobilizují k prodejním činnostem mnoho lidí naverbovaných v problematických perifériích, kde rovněž nacházejí nové spotřebitele.

1 Papež František, Projev k účastníkům 31. mezinárodní *Drug Enforcement Conference*, 20. června 2014.

2 Tamtéž.

3 Protidrogové politické oddělení, Výroční zpráva pro parlament o užívání omamných látek a o drogových závislostech v Itálii za rok 2016.

4 Evropské centrum pro sledování drog a drogových závislostí, Zpráva o drogách v Evropě, 2017.

Primát ve spotřebě však patří konopí, o němž probíhá horlivá debata na mezinárodní úrovni. Její tendence přehlížet etický úsudek o této látce, jenž je sám o sobě negativní jako u každé jiné drogy,⁵ vychází z ohledu na možnosti jejího terapeutického využití, což je oblast, u níž se očekávají doložená vědecká data z období monitoringu, jak tomu má být u každého experimentování zasluhujícího si veřejnou pozornost.

Ještě dříve než vyslovíme úsudek o těchto otázkách, počínaje předsudky různého druhu, je třeba lépe pochopit tendence v užívání konopí, s ním spojené škody a důsledky regulačních politik v různých zemích, které nutí ilegální trh, aby vyvíjel produkty se zamýšleným vlivem na modely spotřeby a zdůrazňoval primát touhy, která se nevyhnutelně uspokojuje drogou.

Rovněž patologické hraní neboli závislost na hrách představuje od určité doby šířící se metlu, která závislosti ještě více diversifikuje. Legalizace hazardních her, i když je podporována úmyslem demaskovat jejich kriminální řízení, zvyšuje exponenciálním způsobem počet patologických hráčů. Kromě toho je třeba považovat daně získané státem za eticky nepřijatelné a neslučitelné s oblastí prevence. Je vysoce žádoucí stanovit intervenční modely a odpovídající způsoby monitoringu, společně s poskytováním fondů, aby bylo možné tomuto jevu čelit.

Zatímco panoráma závislostí se diversifikuje, lhostejnost a mnohdy i nepřímá spolupůlna na tomto jevu pomáhají odvracet pozornost veřejného mínění a vlád, které se soustřeďují na jiné naléhavé potřeby. Avšak tváří v tvář překvapujícím událostem našich dní, jež vyžadují síly, zdroje a nepředvídané odpovědi, často nabývá vrchu krizové řešení nad seriózní kulturou prevence, která je schopná vybavit se cíli, nástroji a zdroji zaručujícími stálost a trvalost řešení daných problémů.

To, že v mnoha zemích selhaly programové snahy, instituční služby a zdroje, jen potvrzuje tento stav. Co se po desetiletí nabízelo jako obrana proti šíření závislostí, bylo v mnoha případech omezeno na marginální záštitu, jejímž úkolem bylo osaměle brzdit pustošení vyvolané dlouhotrvajícím nedostatkem pozornosti.

5 Vyslovit „ne drogám všeho druhu“ opakoval papež František vícekrát. Srov. např. generální audience ze 7. května 2014.

Dnešní stav závislosti v mnoha případech ukazuje na mezery v plánovitosti, v politickém a perspektivním přístupu k problému. Signalizuje těžkopádný a neadekvátní postup vůči soutěživému a pružnému trhu s drogami, který respektuje poptávku a vždy je otevřen novým nabídkám, například nedávno vytvořeným syntetickým opiátům extáze a amfetaminu. Právě nedávné rozšíření spotřeby extáze může svědčit o tom, že používání nedovolených omamných látek už zasáhlo veškerá místa a že být závislý na drogách už neznamená jen závislost na heroinu, ale že se vytváří nový profil mnohostranného uživatele, který se uchyluje k různým omamným látkám a současně i k alkoholu.

V důsledku toho nemohou mít zásahové strategie pouze specializovaný charakter anebo směřovat jen ke snížení škody a ani nemohou dále považovat drogy za fenomén nahrávající jen sociálním útrapám a deviaci. Snižování škody musí nutně zahrnovat jak toxikologickou péči, tak i podporu personalizovaných terapeutických programů psychosociálního charakteru, aniž by poskytovaly příležitost chroničnosti, která poškozuje člověka a je eticky zavrženíhodná. Snižování rizika se naopak zaměřuje na vyvarování se doprovodných škod ze závislosti, je výrazem požadavků spíše epidemiologických než terapeutických a utváří se jako strategie sociální kontroly a hygienické ochrany. Skutečným rizikem je, že způsobem více sterilním a méně viditelným se může dospívat k psychologické a sociální smrti drogově závislého a oddalovat jeho smrt fyzickou.

Považovat člověka za nenapravitelného znamená kapitulovat, čímž se popírá psychologická dynamika schopná změny a poskytuje se alibi pro nečinnost drogově závislého i institucí, jejichž úkolem je vytvářet prevenci a léčit. Řečeno jinými slovy, nelze se smířit s tím, že společnost bude přijímat užívání drog jako chronický rys doby, podobně jako alkoholismus a nikotinismus, a ustoupí od ostré konfrontace o mezích svobody státu a občana tváří v tvář užívání omamných látek.

Obdobně nelze minimalizovat ty závislosti, které se rodí a rozvíjejí se ve své složitosti v souvislosti s předchozím klinickým sledováním anebo následkem užívání psychoaktivních látek; to je případ takzvané „dvojí diagnózy“, oblast psychické poruchy, která ve fázi léčby vyžaduje velké nasazení.

„Je zřejmé, že neexistuje jediná příčina, která vede k závislosti na drogách, ale vstupuje sem mnoho faktorů, k nimž patří chybějící

rodina, sociální tlak, propaganda prodejců nebo touha prožít nové zkušenosti. Každý drogově závislý si s sebou nese jinou osobní historii, již je třeba naslouchat, pochopit ji, milovat, a nakolik je to možné, uzdravit a očistit. Nemůžeme upadnout do nespravedlivého třídění drogově závislého jako předmětu anebo porouchaného mechanismu; každého člověka je třeba oceňovat a vážit si ho v jeho důstojnosti, aby se mohl uzdravit.“⁶

„Dobré praktiky“, které směřují proti rezignující normalizaci anebo proti delegování úkolů na několik lidí s dobrou vůlí, nám připomínají povinnost prevence a zároveň nás vedou k tomu, abychom se zaměřili na „pečování“ ve smyslu co nejširší a nejkompletnější starosti o zdraví. Procesy a strategiemi širokého záběru, primárně založenými na prevenci, počínaje povinností vzdělávání, se mají nutně zabývat všichni účastníci sociální sféry.

Dnešní scénář, s nímž se musíme vyrovnávat, je poznamenám ztrátou tradičního primátu, který zaujímala rodina rodinou a škola, vyprázdňením autority dospělých i těžkostmi v oblasti rodičovství. Ukazuje se tak, že není čas na snahu po sebezprosažení, ale spíše na vytváření „sítí“ schopných znovu aktivizovat výchovné sociální synapse, překonávat zbytečnou soutěživost a různé formy zbavování se zodpovědnosti. Abychom se vyhnuli tomu, že mladí budou vyrůstat „bez péče“, že budou spíše „chování“ než vychovávání a přitahování „výchovnými protézami“, za něž mohou dobře posloužit drogy, musí být každý účastník sociální sféry ve styku s druhými a s velkou pozorností sdílet nezbytné základní výchovné hodnoty, orientované na integrální formaci člověka. Zde je třeba zaznamenat nasazení a vytrvalost odborníků a dobrovolníků soukromého sociálního sektoru, kteří už od chvíle, kdy se problém drog objevil, přinášeli první odpovědi. Jejich často málo hodnocená práce si zasluhuje konkrétní podporu a patřičnou pozornost. Ostatně z terapeutických komunit přicházejí signály změny o vysoké výchovné hodnotě, které jsou užitečné pro průběh rehabilitace a ještě více v oblasti prevence.

6 Papež František, Projev k účastníkům setkání organizovaného „Papežskou akademií věd“ o narkoticích: *Problems and Solutions of this Global Issue*, 24. listopadu 2016.

Výchovný aspekt je důležitý především ve zranitelném a nezavršeném období dospívání, kdy se střídají intenzivní chvíle objevování a zvědavosti, ale také deprese, apatie a stavy, které symbolicky nebo skutečně ohrožují život. Tyto záměrně provokativní způsoby chování usilují překonat bolesti způsobené pocitem nepřekonatelné zdi před sebou v nekonečné přítomnosti či v nedohledné budoucnosti. To jsou výzvy k životu, ale také výzvy k pomoci a k podpoře adresované dospělým, kteří dokážou předávat chuť do života a vědomí o jeho hodnotě.⁷

Jak řekl papež František, mladí „hledají mnoha způsoby ‚opojení‘, které jim dává pocit, že jsou živí. Tak jim ho dejme! Stimulujme všechno to, co jim pomáhá proměňovat jejich sny v plány, aby mohli objevovat, že veškerý potenciál, který v sobě mají, je mostem a přechodem k povolání (v tom nejširším a nejkrásnějším slova smyslu). Navrhujeme jim rozsáhlé cíle a velké výzvy a pomáhejme jim k jejich uskutečňování a k dosahování jejich cílů. Nenechávejme je samotné. Dávejme jim výzvy větší, než si oni dávají sami sobě. Nedopusťme, aby ono ‚opojení‘ dostávali od jiných, kteří nedělají nic jiného, než že uvádějí jejich život v nebezpečí, ale dávejme jim ho my. Ale to správné ‚opojení‘, které uspokojí jejich touhu hýbat se a jít dopředu.“⁸

Jako protiklad k pomíjivému štěstí ze závislosti slouží kreativní láska a dospělí, kteří dokážou vyučovat a praktikovat zdravou péči o sebe. Duchovní vize života promítnutá do hledání smyslu a otevřená pro setkání s druhými představuje to největší výchovné dědictví, které si generace musejí odevzdávat dnes více než kdy jindy.

Jinak závislosti přispějí k zabití lidstva, protože víme dobře, že ten, kdo nemiluje sebe, není schopen milovat ani svého bližního.

Vatikánský městský stát 26. června 2017

*kardinál Peter Kodwo Appiah Turkson
prefekt Dikasterie pro službu integrálnímu lidskému rozvoji*

7 Srov. David Le Breton, *Cambiare pelle. Adolescenti e condotte a rischio*, Bologna, EDB, 2016.

8 Papež František, Projev na diecézním pastoračním setkání na téma *Nenechávejme je samotné! Doprovázet rodiče při výchově dospívajících dětí*, 19. června 2017.

2. OKRUŽNÍ LIST BISKUPŮM OHLEDNĚ CHLEBA A VÍNA PRO SLAVENÍ EUCHARISTIE

1. Kongregace pro bohoslužbu a svátosti se z pověření Svatého otce Františka obrací na diecézní biskupy (a osoby jim právně postavené naroveň), aby připomenula, že především jim přísluší důstojně se postarat o to, co je třeba pro slavení večeře Páně (srov. Lk 22,8.13). Biskupovi jakožto prvnímu správci Božích tajemství, organizátorovi a strážci liturgického života církve jemu svěřené (srov. CIC kán. 835 §1) přináleží dozor nad kvalitou chleba a vína určených pro eucharistii, a tedy i nad těmi, kdo je připravují. Chceme tomu být nápomocní, a proto připomínáme platné dispozice a navrhuje některé praktické podněty.

2. Zatímco dříve o výrobu chleba a vína pro slavení eucharistie obvykle pečovala některá řeholní společenství, dnes se prodávají i v supermarketech a v některých obchodech i přes internet. Proti vzniku pochybností o materii pro platné slavení eucharistie navrhuje naše dikasterium ordinářům, aby v této věci poskytli usměrnění, např. tím, že materie pro slavení eucharistie bude opatřena příslušným certifikátem.

Ordinář je povinen připomínat kněžím, zvláště farářům a rektorům kostelů, že zodpovídají za kontrolu toho, kdo poskytuje chléb a víno pro slavení eucharistie a zda se jedná o vhodnou materii.

Kromě toho přísluší ordinářovi, aby informoval výrobce chleba a vína pro slavení eucharistie o normách a vyzýval je k jejich naprostému dodržování.

3. Normy pro eucharistickou materii, uvedené v kán. 924 CIC a v článcích 319–323 *Institutio generalis Missalis Romani*, již byly uvedeny ve známost instrukcí *Redemptionis Sacramentum* vydané naší kongregací (25. března 2004):

a) „Chléb použitý ke slavení eucharistické oběti musí být nekvašený, čistě pšeničný a čerstvě upečený, aby nebylo žádné nebezpečí

zkažení. Z toho plyne, že chléb připravený z jiných surovin, třebaže obilných, nebo ten, do něhož byla přimíchána jiná surovina než mouka v takovém množství, že podle obecného mínění nejde o pšeničný chléb, není platnou materií ke slavení oběti a svátosti eucharistie. Je vážným přestupkem přidávat při zhotovování eucharistického chleba další látky jako ovoce, cukr nebo med. Je samozřejmé, že hostie musí připravovat lidé, kteří vynikají nejen svou poctivostí, ale též zkušeností v jejich přípravě a kteří jsou vybaveni potřebnými nástroji“ (č. 48).

- b) „Vino použité při slavení eucharistické oběti musí být přírodní, z vinné révy, čisté, nepozměněné, nesmíchané s jinými přísadami. Při vlastním slavení mše svaté je k němu přimícháno nepatrné množství vody. S největší péčí ať je dbáno na to, aby víno připravené k eucharistii bylo uchováno v dokonalém stavu a nezoctovatělo. Je naprosto zakázáno používat víno, u něhož jsou pochyby o jeho pravosti a složení. Církev totiž požaduje jistotu pro podmínky nutné k platnosti svátostí. Není přípustná žádná záminka pro použití jiných nápojů jakéhokoliv typu, které nejsou platnou materií“ (č. 50).

4. Kongregace pro nauku víry v *Okružním listě předsedům biskupských konferencí ohledně užívání chleba se sníženým množstvím lepku a moštu jako materie eucharistie* (z 24. července 2003, č. j. 89/78 – 17498) vyhlásila normy týkající se osob, které z různých závažných důvodů nemohou přijímat běžným způsobem připravený chléb nebo víno přírodně kvašené.

- a) „Hostie, které neobsahují žádný lepek, jsou pro eucharistii neplatnou materií. Platnou materií jsou hostie *částecně* zbavené lepku a takové, v nichž je přítomno takové množství lepku, které je dostatečné pro přípravu chleba bez přidávání cizích substancí a bez používání takových postupů, jež by zbavily chleba jeho přirozeného charakteru“ (A. 1–2).
- b) „Stejně tak čerstvá nebo i konzervovaná hroznová šťáva, jejíž kvašení bylo přerušeno postupy, které nemění její charakter (jako např. zmrazení), je pro eucharistii platnou látkou“ (A. 3).
- c) „Ordináři jsou oprávněni udělit povolení používat chléb s nízkým obsahem lepku nebo mošt jako eucharistické materie jednotlivým

věřícím nebo kněžím. Povolení se obvykle uděluje na dobu, po níž trvá situace, která ho odůvodnila“ (C. 1).

5. Tatáž kongregace kromě toho rozhodla, že eucharistickou materií vyrobenou z organismů geneticky modifikovaných lze považovat za materií platnou (srov. dopis prefekta Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, 9. prosince 2013, č. j. 89/78 – 44897).

6. Ti, kdo vyrábějí chléb a produkují víno pro slavení, si ve svém svědomí musí uvědomovat, že jejich dílo směřuje k eucharistické oběti, což od nich vyžaduje poctivost, zodpovědnost a odbornost.

7. Pro dodržování všeobecných norem je užitečné, aby se ordináři na úrovni biskupské konference dohodli na vydání konkrétních směrnic. S ohledem na komplexnost situací a okolností a stejně tak i na klesající úctu k oblasti posvátného, se ukazuje jako prakticky potřebné, aby byl stanoven někdo, kdo z pověření kompetentní autority zaručí skutečnou pravost eucharistické materie ze strany výrobců, jakož i její vhodnou distribuci a prodej.

Doporučuje se například to, aby biskupská konference pověřila jednu či více řeholních kongregací nebo vhodnou instituci prováděním potřebné kontroly výroby, uchovávání a prodeje chleba a vína pro eucharistii v dané zemi a v zemích, kam se vyvážejí. Rovněž se doporučuje, aby se s chlebem a vínem určenými pro eucharistii patřičně zacházelo i v místech jejich prodeje.

Ze sídla Kongregace pro bohoslužbu a svátosti 15. června 2017,
slavnost Těla a Krve Páně

Robert kardinál Sarah
prefekt

+ Arthur Roche
arcibiskup sekretář

3. POSELSTVÍ DIKASTERIA PRO SLUŽBU INTEGRÁLNÍMU LIDSKÉMU ROZVOJI KE SVĚTOVÉMU DNI TURISTIKY 2017

Uveřejňujeme poselství Dikasteria pro službu integrálnímu lidskému rozvoji u příležitosti Světového dne turistiky, který se jako obvykle bude slavit 27. září, tentokrát na téma: „Udržitelná turistika – nástroj pro rozvoj“.

„Udržitelná turistika – nástroj pro rozvoj“

1. U příležitosti Světového dne turistiky, který se jako každý rok slaví 27. září, se církev připojuje k občanské společnosti s přesvědčením, že každá ryze lidská aktivita by měla nacházet své místo v srdci Kristových učedníků.¹

Nové Dikasterium pro službu integrálnímu lidskému rozvoji poprvé zveřejňuje toto poselství jako součást poslání, jež je mu vlastní.

Generální shromáždění OSN vyhlásilo rok 2017 „Mezinárodním rokem rozvojově udržitelné turistiky“. Světová organizace cestovního ruchu (*World Tourism Organization, UNWTO*) proto považovala za vhodné přijmout titul „Udržitelná turistika – nástroj pro rozvoj“ za motto Světového dne roku 2017.

2. Když hovoříme o turistice, máme na mysli velice důležitý jev nejen z důvodu množství lidí, kterých se týká (cestující i pracovníci), a četných dobrodiní, která může přinést (nejen ekonomických, ale i kulturních a společenských), ale i z důvodu různých rizik a nebezpečí, jež se v mnoha sférách mohou vyskytovat.

1 Druhý vatikánský koncil, pastorační konstituce *Gaudium et spes*, 7. prosince 1965, č. 1.

Podle poslední statistiky Světové organizace cestovního ruchu týkající se roku 2016 dosahuje počet mezinárodních turistických cest 1.235 milionů. Tento sektor představuje na světové úrovni 10 % hrubého domácího produktu (HDP) a 7 % celkového vývozu, přičemž jedno z jedenácti pracovních míst se nachází v oblasti turistického ruchu. Turistika tedy zaujímá důležité místo v ekonomikách jednotlivých států a v politikách usilujících o inkluzivní rozvoj a udržitelnost životního prostředí na globální úrovni.

3. Turistika může být důležitým nástrojem pro růst a pro boj proti chudobě. Podle sociální nauky církve se však skutečný rozvoj „*neomezuje na pouhý ekonomický růst*“. Aby byl rozvoj autentický, „*musí být vskutku integrální*“, to znamená „*zaměřený na růst každého člověka a na celého člověka*“, jak zdůrazňuje encyklika *Populorum progressio*.² Proto Pavel VI. v tomto ohledu zdůrazňoval potřebu prosazovat „*planetární humanismus*“, který zahrnuje hmotné i duchovní potřeby pro dozrávání každého člověka v jeho důstojnosti.³ Dvacet let poté, v roce 1987, zavedla OSN pojem udržitelného rozvoje jako „*rozvoje uspokojujícího současné potřeby, aniž by ohrožoval možnosti budoucích generací pro uspokojování jejich potřeb*“.⁴ V pojmu „integrální“, pokud je spojen s výrazem „lidský rozvoj“, nachází církev myšlenku oné udržitelnosti, o níž hovoří Spojené národy a která obsahuje všechny aspekty života: sociální, ekonomický, politický, kulturní i duchovní; ty se stávají součástí jediného celku, jímž je lidská osoba.

UNWTO aplikovala tyto myšlenky na podporu rozvoje „udržitelné turistiky“.⁵ To znamená, že turistika má být zodpovědná, a nikoli ničivá nebo škodlivá vůči životnímu prostředí i vůči prostředí společensko-kulturnímu, na které má vliv; zvláště ohleduplná má být vůči obyvatelstvu a jeho dědictví a má směřovat k obraně osobní dů-

2 Pavel VI., encyklika *Populorum progressio*, 26. března 1967, č. 14.

3 Tamtéž, č. 42.

4 Světová komise pro životní prostředí a rozvoj, *Our Common Future* (text známý rovněž pod názvem *Brundtlandova zpráva*), 4. srpna 1987. Tuto komisi vytvořilo generální shromáždění Organizace spojených národů v roce 1983.

5 Světová organizace cestovního ruchu, *Haagské prohlášení o turistice*, 10.–14. dubna 1989, princip III.

stojnosti a pracovních práv a v neposlední řadě má být pozorná vůči lidem nejvíce znevýhodněným a zranitelným. Čas prázdnin se totiž nemůže stát záminkou pro nezodpovědné chování nebo pro vykořisťování; je naopak vzácným obdobím, v němž každý může přidat další hodnotu k vlastnímu životu i k životu druhých. Udržitelný cestovní ruch je rovněž nástrojem pro rozvoj ekonomik poznamenaných těžkostmi, stane-li se prostředkem přinášejícím nové možnosti, a nikoli zdrojem problémů.

V rezoluci z roku 2017 Spojené národy uznávají, že udržitelná turistika je „*pozitivním nástrojem pro boj proti chudobě, pro ochranu životního prostředí, pro zlepšení kvality života a pro dosažení ekonomické soběstačnosti žen a mladých; stejně tak je samotná turistika příspěvkem ke třem dimenzím udržitelného rozvoje, zvláště v rozvojových zemích*“.⁶ V tomto smyslu se podporuje „ekologická“ udržitelnost, která pečuje o neměnnost ekologických systémů; dále udržitelnost „sociální“, která se rozvíjí v souladu s hostitelským společenstvím; a udržitelnost „ekonomická“, která podporuje inklusivní růst. V souvislosti s „Agendou 2030“ se letošní Mezinárodní rok nabízí jako možnost povzbudit vlády, aby prosazovaly vhodnou politiku, podnítit firmy tohoto odvětví, aby přijaly vhodné postupy, a zvyšovat povědomí spotřebitelů a místního obyvatelstva s tím, že se zdůrazní, jak integrální pojem turistiky může přispívat ke skutečnému udržitelnému rozvoji.

4. S vědomím toho, že „*celým svým bytím a konáním je církev povolána k tomu, aby se zasazovala o integrální rozvoj člověka ve světle evangelia*“⁷, chceme my křesťané přispívat k tomu, aby turistika napomáhala rozvoji národů, zejména těch nejvíce znevýhodňovaných. Proto předkládáme svoji úvahu. Uznáváme Boha jako stvořitele vesmíru a tvůrce všech lidí, který z nás činí navzájem bratry. Do centra stavíme lidskou osobu; uznáváme důstojnost každého a potřebu vzta-

6 Organizace spojených národů, *Rezoluce A/RES/70/193* schválená generálním shromážděním 22. prosince 2015 [neoficiální překlad].

7 František, apoštolský list motu proprio *Humanam progressionem*, jímž se zřizuje Dikasterium pro službu integrálnímu lidskému rozvoji, 17. srpna 2016.

hů mezi lidmi; sdílíme princip společného osudu lidské rodiny a univerzální určení pozemských statků. Lidská bytost se proto nechová jako majitel, ale jako „zodpovědný správce“.⁸ Proto, že se vidíme jako bratři, chápeme „*princip dobročinnosti a logiku daru*“⁹ a svou povinnost solidarity, spravedlnosti a univerzální lásky.¹⁰

Nyní se ptáme: Jakým způsobem se mohou tyto principy při rozvoji turistiky stávat konkrétními? Jaké z toho vyplývají důsledky pro turisty, pro podnikatele, pro pracovníky, pro politiky a pro místní společenství? Tato úvaha zůstává otevřená. Zveme všechny zainteresované, aby se snažili o seriózní rozlišování a prosazovali opatření, která vycházejí z těchto úvah a jsou doprovázena postoji a změnami životního stylu tak, aby se nastoloval nový způsob vztahů s druhými.

Církev nabízí svůj příspěvek a uvádí do života iniciativy, jež skutečně staví turistikou do služby integrálního lidského rozvoje. Proto se hovoří o „turistice s lidskou tváří“, která je založena na projektech „komunitní turistiky“, „turistiky kooperace“ a „solidární turistiky“ a také v docenování velkého uměleckého dědictví, které je pravou a skutečnou „*cestou krásy*“.¹¹

Při svém projevu ve Spojených národech papež František prohlásil: „*Společný dům všech lidí musí i nadále vyrůstat ze správného chápání univerzálního bratrství a z úcty k posvátnosti každého lidského života, každého muže a každé ženy ... Společný dům všech lidí se musí budovat i na pochopení určité posvátnosti stvořené přírody.*“¹² Kéž můžeme svou snahu žít ve světle těchto slov a těchto úmyslů!

Vatikán 29. června 2017

kardinál Peter Kodwo Appiah Turkson
prefekt

8 František, encyklika *Laudato si'*, 24. května 2015, č. 116.

9 Benedikt XVI., encyklika *Caritas in veritate*, 29. června 2009, č. 36.

10 Pavel VI., encyklika *Populorum progressio*, 26. března 1967, č. 44.

11 Papež František, apoštolská exhortace *Evangelii gaudium*, 24. listopadu 2013, č. 167.

12 Papež František, *Projev na setkání členů generálního shromáždění Organizace spojených národů*, 25. září 2015.

III.

DOKUMENTY A SDĚLENÍ ČBK

1. HOMILIE PŘI MŠI SV. U PŘÍLEŽITOSTI 75. VÝROČÍ LIDICKÉ TRAGÉDIE

*bazilika sv. Kříže v Jeruzalémě
31. května 2017*

Pane kardinále,
spolubratři v biskupské a kněžské službě,
pane velvyslanče,
vážené authority,
bratři a sestry v Pánu,

dnes večer se nacházíme ve významné bazilice sv. Kříže v Jeruzalémě, která střeží relikvie utrpení našeho Pána, nalezené císařovnou Helenou v blízkosti Kalvárie. Na tomto místě rozjímáme o krutých utrpeních Spravedlivého, které přijal svobodně a z lásky k lidem a pro jejich spásu, a zároveň si připomínáme strašné události, jež před pětasedmdesáti lety postihly české vesnice Lidice a Ležáky.

Chybějí nám slova pro to, abychom vylíčili, co se tam 10. června 1942 stalo: všichni muži z vesnice včetně faráře P. Josefa Štemberky, který nechtěl své farníky opustit, byli zavražděni, ženy deportovány do koncentračních táborů, v nichž mnohé z nich na následky strádání zemřely, a děti za nepředstavitelného násilí odděleny od svých rodin. Ze 105 dětí se jich na konci války do Lidic vrátilo jen 17, zatímco 6 jich umřelo v sirotčincích a 82 jich bylo ve věku od jednoho roku do patnácti let zavražděno v plynových komorách ve vyhlazovacím táboře v Chelmně. Pachatelé tohoto masakru se nezastavili ani před mrtvými: na hřbitově dokonce exhumovali i mrtvolky, aby je okradli a spálili. S úmyslem vymazat jakoukoli stopu po vesnici založili požár, obec zcela zničili a nechali ji úplně zmizet ze zeměpisných map. O dva týdny později byl podobný osud připraven i malé vesničce Ležáky. Trpíme už jen při představě o rozsahu zla, které se rozpoutalo proti těmto dvěma malebným českým vesnicím, a naše srdce se otřásá

při pomýšlení na ukrutnou bolest a slzy obětí, jež byly zbaveny svého majetku, svých blízkých, a dokonce i svého života.

Lidice, Martabotto, Sant'Anna di Stazzema, Oradour-sur-Glane, Telvåg: tato litanie jmen udržuje živou paměť na ukrutnosti způsobe-
né během druhé světové války nacistickým běsněním v různých ob-
lastech Evropy. Tato místa budou navždy symbolizovat všechny oběti
tohoto hrozného konfliktu, včetně milionů dětí zabitých a zmizelých
během války.

Při vzpomínce na vyhlazení Lidic a Ležáků se chceme modlit za
oběti a především za děti dnešní i každé doby, které trpí z důvodu
válek a vnitřních konfliktů, jež i nadále trýzní naši planetu. Lidice se
staly symbolem hrozivých válečných utrpení, ale představují rovněž
protest proti násilí a symbol naděje. Nepochybně s tímto vědomím
věnovala sochařka Marie Uchytlová dvě desetiletí svého života – až
do své smrti v roce 1989 – práci na sugestivním památníku dětských
obětí války, který se dnes nachází na lidické pláni. Podle jejího zámě-
ru sochy 82 dětí, které krutě přišly o život, symbolizují všechny děti
trpící z důvodu lidského násilí.

Bohužel ani dnes násilí proti dětem neustalo. Pomysleme na děti
jako oběti ozbrojených konfliktů, zabitě, naverbované jako vojáci
a nucené být svědky nebo vykonavateli lidsky nepředstavitelného
a bezostyšného násilí. Pomysleme na děti jako oběti kupčení, otroc-
tví, sexuálního násilí, prostituce a jiných forem vykořisťování. V mi-
nulém roce se v 80 zemích samostatně přemísťovalo na tři sta tisíc
dětských uprchlíků a migrantů. Nikdo je nedoprovázel a všichni byli
odděleni od rodiny. Jedná se o číslo čtyřikrát vyšší v porovnání s ro-
kem 2010. Tyto děti, trpící fyzicky i psychicky, vyžadují ochranu, péči
a opětovný kontakt se svými blízkými. Jedná se o naléhavou výzvu
pro mezinárodní společenství, které nesmí šetřit námahou ani pro-
středky k řešení tohoto strašného humanitárního dramatu.

Naše připomínka připadá na den radostné slavnosti Navštívení
Panny Marie. Ta nám ukazuje láskyplnou starostlivost Panny Marie
o její sestřenici Alžbětu, její přijetí Boha a jeho plánu do svého života
a také úlohu dvou dětí, Ježíše a Jana Křtitele, v dějinách spásy. A při-
pomíná nám, že Bůh stále navštěvuje svůj lid, který má zapotřebí jeho
pomoci a podpory.

Maria vychází ze sebe, aby šla vstříc potřebám druhého. Mariina blízkost její starší sestřenici ve chvíli, kdy to potřebovala, nás učí, že Maria je stále nablízku i nám ve všech okamžicích našeho života, ale především v těch nejtemnějších a nejtragičtějších chvílích. Ona nás bere za ruku a vede nás po našich často křivolakých a temných cestách. Ona nám poskytuje nutnou pomoc ve chvíli, kdy ji potřebujeme, vzbuzuje naději v našich srdcích a ukazuje nám cíl. Ona nás uvádí do svého Neposkvrněného srdce, vtiskuje do nás své citění a dává nám poznat jistou cestu, abychom došli k jejímu tolik milovanému Synu.

Mariina cesta z Nazareta do Alžbětina domova v judských horách se často přirovnávala k putování archy úmluvy před vybudováním jeruzalémského chrámu. Tak jako archa byla považována za příbytek Boha, tak i lůno Mariino se stalo výsostným místem Boží přítomnosti. Maria přijala ve svém lůně vůli Boží a souhlasila s tím, že se stane Ježíšovou matkou. Když rozjímáme o Panně Marii, která bezvýhradně přijala Boží záměr, můžeme se ptát: Přijímáme my Boží přítomnost ve svém životě? Přijímáme skutečně jeho vůli? Dokážeme z Božího podnětu vycházet ze sebe samých, abychom šli vstříc potřebám bližního?

Nacistický režim, který způsobil během války tolik hrůz, také věto úvahy vylučoval, protože vyloučil Boha. Jen Bůh nás vede na travnaté pastviny života, jen on nám dává naději; když je vyloučen, cesta vede pouze k zoufalství a k smrti.

Před tragickými událostmi roku 1942 se v centru Lidic nacházel pěkný farní kostel svatého Martina, z dálky viditelný jako hmatatelné znamení Boží přítomnosti. Po válce byly Lidice znovu vybudovány. Ovšem stavba kostela, plánovaného podle původního projektu rekonstrukce, nebyla kvůli diktátorskému režimu, který se dostal k moci v roce 1948, bohužel realizována. Jako by šlo o způsob, jak znovu vyloučit Boha ze života lidí. Kde však můžeme bez Boha nacházet onu naději, jež nám dovolí pozvednout hlavu? Kde najdeme smysl svého života, nasazení pro lepší život a cestu, po níž můžeme jít, aniž bychom pozbývali odvahy a ztráceli ze svého zřetele cíl?

Lidice během války ztratily téměř všechny své děti. V příběhu o Mariině navštívení slyšíme o dvou dětech ještě v lůně svých matek: o Janu Křtiteli, synu Alžběty, a o Ježíšovi, synu Panny Marie. Oba jsou nositeli radostného poselství uprostřed všech lidských dějinných

osudů. Po narození Jana Křtitele říká jeho otec Zachariáš, že bude nazván prorokem Nejvyššího, protože půjde před Pánem připravit mu cesty (srov. Lk 1,76). Pokud jde o přislíbeného Spasitele, popisuje ho mimo jiné jako toho, kdo „nás zachrání od nepřátel, z rukou všech, kdo nás nenávidí“ (Lk 1,71), a zakončuje: „Z milosrdné lásky našeho Boha, s kterou nás navštívil ten, který vychází z výsosti, aby zazářil těm, kdo žijí v temnotě a v stínu smrti a uvedl naše kroky na cestu pokoje“ (Lk 1,78-79).

I tyto děti se v dospělém věku stanou oběťmi násilí. Po Ježíšově narození nařizuje král Herodes vyvraždění betlémských dětí. Jako dospělí, nejprve Jan a pak Ježíš, podstoupí násilnou a nespravedlivou smrt, i když jsou nevinní. Jako oběti týrání a lidské nenávisti zůstávají nablízku všem, kdo trpí nespravedlností a násilím.

Někdy se zdá, že násilí má navrch. Avšak evangelium nás učí naději: zlo nebude mít poslední slovo. Obětovaný Beránek zvítězí. Maria, Ježíšova Matka, již předjímá vítězství svého Syna. Ve zpěvu Magnificat Maria chválí Všemohoucího, že učinil veliké věci: rozptýlil pyšné, mocné sesadil z trůnu, povýšil ponížené, hladové nasýtil dobrými věcmi, ujal se svého služebníka Izraele.

Dnešní slavnost nám tedy dává možnost, abychom si připomínali dramatické události z minulosti a dívali se na současný svět ve světle, aniž bychom ztráceli ze zřetele konečné vítězství. Ať obraz lidické Madony, který byl dnes ráno představen Svatému otci, je nám výzvou odevzdávat se Panně Marii jako naší útěše v soužení a s důvěrou se nasazovat pro růst Božího království, království lásky a míru, v srdcích i ve světě.

Maria, Útěcho zarmoucených, oroduj za nás.

Maria, Královno míru, oroduj za nás.

2. PASTÝŘSKÝ LIST BISKUPŮ K VÝROČÍ ZJEVENÍ PANNY MARIE VE FATIMĚ

(čteno během bohoslužeb v neděli 3. září 2017)

Milí bratři a sestry, spolubratři kněží, jáhni, osoby zasvěceného života,

v tomto roce se soustřeďuje pozornost velké části věřících celého světa na malé údolí Cova d'Iria, které je součástí obce Fatima, kde se před sto lety zjevila třem malým pasáčkům – sv. Hyacintě, sv. Františkovi Marto a Lucii dos Santos – Matka Boží Panna Maria.

Je až obdivuhodné, jak jsou lidské dějiny „*protkány zjeveními a nadpřirozenými znameními, která přímo vstupují do lidského života, provázejí putování světa a překvapují věřící i nevěřící. Tyto úkazy, které nemohou být v rozporu s obsahem víry, musí směřovat k ústřednímu bodu Kristovy zvěsti: k lásce Otce, která vede lidi k obrácení a dává jim milost, aby se mu zcela oddali se synovskou důvěrou.*“¹

Výjimečnost těchto zjevení však spočívá v tom, že pokaždé představují určitý zlomový moment, při kterém byl potřebný mimořádný zásah. Například zjevení Panny Marie v Guadalupe v Mexiku nastolilo otázku svobody a důstojnosti jihoamerických indiánů. V Lurdech se zjevuje Panna Maria jako Neposkvrněné početí, nikoli jako Madona, tedy jako matka s dítětem, a tak liberální společnost 19. století je tím přiváděna k plnohodnotnému pohledu na ženu a její úlohu ve společnosti.

Fatimské zjevení obsahuje nejenom výzvu a poselství portugalským věřícím, kteří prožívají perzekuci církve obdobnou našim padesátým letům minulého století, ale je zároveň úkazem nejvíce prorockým, jak píše kardinál Ratzinger v dokumentu o fatimském zjevení: „*První a druhá část tajemství se týká především úděsného vidění pekla, úcty k Neposkvrněnému Srdci Panny Marie, druhé světové války*

1

Texty kurzivou převzaty z dokumentu Kongregace pro nauku víry „Fatimské poselství“ (vydal sekretariát ČBK v Praze v roce 2000).

a pak předpovědi nesmírných škod, které sovětské Rusko způsobí lidstvu svým odpadem od křesťanské víry a přilnutím ke komunistickému totalitarismu.“ Třetí část tajemství je symbolické zjevení, které přibližuje druhou světovou válku a diktatury nacismu a komunismu a končí viděním atentátu na Kristova náměstka. Naplnění tohoto proctví v dějinách spatřujeme v atentátu na papeže sv. Jana Pavla II. 13. května 1981.

Byl to právě svatý Jan Pavel II., který se v reakci na atentát a na dramatické a kruté události 20. století rozhodl naplnit výzvu Panny Marie a znovu zasvětit lidstvo jejímu Neposkvrněnému Srdci. K úkonu odevzdání a zasvěcení došlo 25. března 1984 na Svatopetrském náměstí v Římě a sám papež pro tuto příležitost připravil modlitbu. Jsme přesvědčeni, že i naplněním této Mariiny výzvy obsažené ve fatimském zjevení přispěl papež k pádu totalitních režimů v zemích východní Evropy. Na přelomu tisíciletí byla z rozhodnutí sv. Jana Pavla zveřejněna také třetí část fatimského tajemství spolu s nutným výkladem.

Tak jako knihy Božího zjevení (Bible) vyžadují exegetický výklad, tak je tomu i v případě textů fatimského poselství, jež se obrací na malé pastýře v portugalské vesnici, aby předali toto poselství církvi, která je má ochraňovat a zvěstovat.

Panna Maria vyzvala k pokání za neúctu, rouhání a lhostejnost, kterými je Bůh ve světě urážen. Znovu tak zdůrazňuje slova, jimiž Kristus začal své veřejné působení: „Obráťte se a věřte evangeliu!“ (Mk 1,15). Obrácení není totiž jen počátkem naší víry, ale neustálou potřebou a žitou formou víry. Jen když se budeme neustále odvracet od hříchu, jehož přitažlivost na tomto světě trvá a vyžaduje stále úsilí se mu vzpírat – a to skutky lásky a milosrdenství – máme šanci proměnit svět.

Fatimské poselství nás vyzývá, abychom měli odvahu měnit svět k lepšímu podle Kristova příkladu. Je to také naše výzva, výzva vašich pastýřů – biskupů vám všem: dětem a mládeži na začátku školního roku, rodinám, farnostem. Mějme odvahu měnit svět k lepšímu!

Naše pouť do Fatimy, které se mnozí zúčastníte a při které nám ve výroční den zjevení 13. září bude předána socha Panny Marie Fatimské, jakož i putování této milostné sochy po našich katedrálách ať jsou velkým poděkováním za dar svobody, zároveň však i novým

rozhodnutím uskutečňovat tuto výzvu: Mějme odvahu měnit svět k lepšímu!

Těmito řádky našeho poselství vás zveme k účasti na národní pouti do Fatimy, nebo alespoň k modlitebnímu spojení s ní. Vy, kteří se nebudete pouti účastnit, připojte se k nám například zmíněnou modlitbou sv. Jana Pavla II. z roku 1984, kterou mají duchovní správcí k dispozici. Rovněž tak zveme k účasti na pokračování této pouti díky, jímž bude putování sochy Panny Marie Fatimské po diecézích a poutních místech naší vlasti. Organizaci svěřujeme Českomoravské Fatimě a vás prosíme o podporu jak při duchovní přípravě, tak při vlastním organizování jednotlivých poutí. Slavení jubilea Fatimy v České republice bude zakončeno o svátku Panny Marie Růžencové v Českomoravské Fatimě v Koclířově odevzdáním se Neposkvrněnému Srdci Panny Marie.

Matko lidu a národů, Ty, která znáš všechno lidské utrpení a všechny lidské naděje, Ty, která s mateřskou láskou vnímáš všechny boje mezi dobrem a zlem, světem a tmou, které otřásají současným světem, přijmi naše volání, jímž se silou Ducha Svatého obracíme přímo k Tvému Srdci.

Ze srdce vám všem žehnáme.

Vaši čeští a moravští biskupové

3. **KAM KRÁČÍ EKUMENA?** **Dnešní vývoj a výzvy v ekumenické situaci¹**

Kurt kardinál Koch

1. Ohlédnutí ve vděčnosti a pohled vpřed v realistické naději

Kde stojí ekumena padesát let po ukončení Druhého vatikánského koncilu? Za touto otázkou, která se na první pohled nejeví nijak záladně, se povětšinou skrývá podezření, byť nevyslovené, že ekumena dnes nezaznamenává žádný posun, nýbrž stojí na místě. Proto se často hovoří o pozastavení, či dokonce o zimním období v ekumeně. Tuto diagnózu nesdílím, naopak jsem přesvědčen, že ekumena postupuje, neboť žije. To platí zejména tehdy, pokud pohlížíme na celosvětovou ekumenu. Přitom se ovšem jedná o pleonasmus. Neboť „ekumena“ znamená v původním smyslu slova „zahrnující celý svět“. Ekumena se zajisté odehrává v prvé řadě na konkrétních místech, kde žijí křesťané, a probíhá v podobě rozhovoru s jednotlivými ekumenickými partnery. Konkrétní ekumena na určitém místě však může pouze získat, pokud obrátí svou pozornost i ke komplexnějším ekumenickým procesům. Neboť ekumena je od svého počátku celosvětovým hnutím.

To platí v každém případě pro katolickou církev, která před půlstoletím přijala základní záležitosti ekumenického hnutí za své a oficiálně a definitivně do něj vstoupila poté, co byl po Druhém vatikánském koncilu dne 21. listopadu 1964 účastníky koncilu přijat dekret o ekumenismu „Unitatis Redintegratio“ 2137 souhlasnými hlasy proti pouhým 11 nesouhlasným a promulgován blahoslaveným papežem Pavlem VI. K nejvýznamnějším plodům tohoto rozhodnutí můžeme v souvislosti se svatým papežem Janem Pavlem II. bezpochyby počítat „znovuobjevené bratrství“ mezi křesťany a křesťanskými společenstvími². Díky početným hnutím, vzájemným návštěvám a různým

1 Přednáška v rámci zasedání kněží a jáhnů v essenské diecézi dne 9. ledna 2017.

2 Jan Pavel II., *Ut unum sint*, č. 41 a 42.

rozhovorům vznikla síť sourozeneckých vztahů, která tvoří nosné základy i pro ekumenické dialogy. Takové dialogy již vedla katolická církev téměř se všemi křesťanskými církvemi a církevními společenstvími a dále v nich pokračuje: počínaje asyrskou církví Východu a starobylými východními církvemi, jako např. Kopty, Syřany a Armény, přes pravoslavné církve byzantské a slovanské tradice, církve a společenství vzešlá z reformace, jako jsou luteráni a reformované církve, mennonité, baptisté či společenství anglikánských církví, starokatolíky a různé svobodné církve až po evangelikální a pentekostální společenství, která se výrazně rozrostla především během 20. a na počátku 21. století.

Navzdory všem těmto pozitivním výsledkům však nelze zamlčet, že se dosud nepodařilo dosáhnout vlastního cíle ekumenického hnutí, kterým je znovunabytí viditelné jednoty církve, popř. úplného církevního společenství, a že na jeho dosažení bude zřejmě třeba mnohem více času, než se před padesáti lety předpokládalo. V tom však dekret o ekumenismu spatřuje cíl veškerých ekumenických snah a zdůvodňuje to základním teologickým přesvědčením, že Kristus chtěl „jednu a jedinou církev“.³ Toto přesvědčení víry je pak konfrontováno s historickou a i dnes empiricky hmatatelnou skutečností, že de facto existuje celá řada církví a církevních společenství, přičemž se všechna před lidmi vydávají za „pravé dědictví Ježíše Krista“. Jelikož tím může vzniknout fatální dojem, „jako by Kristus sám byl rozdělen“, dospívá koncil k úsudku, že rozdělení církve „zřejmě odporuje Kristově vůli“, je „pohoršením světu“ a „poškozuje svatou věc hlásání evangelia všemu stvoření“.

Druhý vatikánský koncil tímto přesvědčením prohlásil ekumenické úsilí za vážnou povinnost katolické církve, jelikož se v případě ekumeny jedná o záležitost, která patří do středu církve. O tom byl přesvědčen už svatý papež Jan XXIII. Dvěma hlavními tématy, která ho přiměla ke svolání koncilu, byla obnova katolické církve a obnova jednoty křesťanů. Tento pohled odpovídá i základnímu přesvědčení velkého koncilního papeže Pavla VI.⁴, který již na začátku druhého zasedacího

3 Unitatis redintegratio, č. 1.

4 H. J. Pottmeyer, Die Öffnung der römisch-katholischen Kirche für die Ökumenische Bewegung und die ekklesiologische Reform des 2. Vatikan-

období koncilu ve svém úvodním projevu zdůraznil, že ekumenické sblížení mezi rozdělenými křesťany a církvemi je jedním z ústředních cílů, v určitém smyslu duchovním dramatem, kvůli kterému byl Druhý vatikánský koncil svolán.⁵ Při promulgaci dekretu o ekumenismu na konci třetího zasedacího období papež Pavel VI. výslovně konstatoval, že tento dekret vysvětluje a doplňuje dogmatickou konstituci o církvích: „ea doctrina explicationibus completa“⁶.

2. Překonání velkých církevních roztržek

Těmito jednoznačnými perspektivami koncil citlivě vystihl hluboce abnormální situaci křesťanství, kdy křesťané, kteří jsou pokřtěni do jednoho těla Kristova, nadále žijí v oddělených církvích, a identifikoval církevní roztržky jako rozdělení toho, co je ve své podstatě nedílné, totiž jednoty těla Kristova. Nadšená práce na překonání roztržek proto musí pokračovat, zvláště s přihlédnutím k tomu, že jich během dvoutisíciletých dějin nastalo mnoho. Lze je shrnout do dvou základních typů, podobně jako už Druhý vatikánský koncil rozlišil „dvě hlavní kategorie roztržek“, „které postihly nesešivané roucho Kristovo“⁷, tj. na jedné straně velké církevní schisma mezi Západem a Východem, přesněji mezi Římem a východními patriarcháty, v 11. století, a na straně druhé velkou církevní roztržku v rámci západní církve v 16. století, která vedla ke stále dalším rozkolům.⁸ Tyto roztržky se přitom zásadně liší a k jejich zpracování musí docházet v různých ekumenických dialogích. Zvláštní zamyšlení nad každou z nich přitom může přispět k poznatku, jak daleko ekumenické porozumění postoupilo a které problémy přetrvávají.

nums. Ein wechselseitiger Einfluss, in: Paolo VI e l'Ecumenismo. Colloquio Internazionale di Studio Brescia 1998 (Brescia-Roma 2001) 98-117.

5 Ench. Vat. Vol 1 Documenti del Concilio Vaticano II, 104 a násl.

6 Tamtéž. 178 a násl.

7 Unitatis redintegratio, č. 13.

8 K tomuto rozlišení dvou různých typů církevních roztržek viz J. Ratzinger, Die ökumenische Situation – Orthodoxie, Katholizismus und Reformation, in: tentýž, Theologische Prinzipienlehre. Bausteine zur Fundamentaltheologie (München 1982) 203-214.

a) První církevní roztržka po Chalcedonském koncilu

Pokud jde nejprve o překonání církevního schismatu mezi Západem a Východem, je na tomto místě třeba připomenout, že již před velkým církevním rozkolem v 11. století došlo k prvním roztržkám v dějinách křesťanství na Východě ve 4. a 5. století, jelikož jednotlivá církevní společenství nepřijala věroučná rozhodnutí Efezského a Chalcedonského koncilu v roce 451, a tudíž se odštěpila od říšské církve. Proto rozlišujeme chalcedonské a nechalcedonské církve. Poslední jmenované se dnes označují jako starobylé východní církve, k nimž patří Arméni, Etiopané, Koptové a Syřané. Tyto církve se dnes stále více dostávají do veřejného povědomí kvůli dalšímu rozšíření i v západním světě, a především kvůli konfliktnímu vývoji v arabských zemích.

Teologickým základem roztržky byl především spor o adekvátní formulaci vyznání Krista. Zatímco Chalcedonský koncil se rozhodl pro definici, podle níž je Ježíš Kristus pravý člověk a pravý Bůh, a tedy jednou osobou ve dvojí přirozenosti, držely se předchalcedonské církve přesvědčení, které vyjádřil především Cyril Alexandrijský formulací, že se jediná božská přirozenost vtělila v Ježíše z Nazaretu. Jelikož při této církevní roztržce šlo o vyznání Krista, a tudíž samotné jádro křesťanské víry, je nasnadě, že v ekumenickém dialogu se starobylými východními církvemi bylo třeba řešit v prvé řadě christologické otázky. Ekumenické dialogy přitom vedly k potěšujícímu výsledku, neboť se při tomto sporu jednalo zejména o jazykový problém: příslušníci na obou stranách chtěli vyznávat stejnou víru v Krista, vyjadřovali ji však jiným teologickým jazykem. Tento poznatek vedl v roce 1984 ke společnému prohlášení mezi patriarchou syrsko-pravoslavné církve Ignácem Zakkou I. Iwasem a svatým papežem Janem Pavlem II., v němž byl tento základní christologický konsens jednomyslně konstatován a na jehož základě byla podepsána pastorální dohoda o udílení svátostí věřícím jiných církví ve zvláštních situacích.⁹

Toto společné prohlášení ovšem ještě v žádném případě neumožňovalo eucharistické společenství. Na pozadí tohoto potěšujícího

9 Srov. J. Oeldemann (Hrsg.), *Gemeinsamer Glaube und pastorale Zusammenarbeit. 25 Jahre Weggemeinschaft zwischen der Syrisch-Orthodoxen Kirche und der Römisch-katholischen Kirche* (Freiburg / Schweiz 2011).

vývoje však v roce 2003 mohla započít práci teologická komise mezi katolickou církví a starobylými východními církvemi, která již v roce 2009 předložila společný dokument s názvem „Povaha, konstituce a poslání církve“¹⁰. Poté, co se komise v následujících letech věnovala tematice církve jako *communio* a *communicatio* církví v prvních pěti stoletích církevních dějin, v nové fázi započaté v tomto roce se bude zabývat otázkami učení o svátostech, zejména se zaměřením na iniciální svátosti. Nebude se jednat o snadný úkol, neboť různé východní církve stále ještě praktikují překřtívání.

Popsaný ekumenický vývoj byl možný mimo jiné proto, že v obou církevních společenstvích zůstala zachována základní ekleziologická struktura, která vznikala od druhého století a je označována jako *successio apostolica*, tedy sakramentálně-eucharistická a episkopální základní struktura církve v tom smyslu, že obě církve považují jednotu v eucharistii a biskupský úřad za konstituční prvky existence církve.¹¹ Analogické konstatování je možné učinit i s ohledem na roztržku v církvi mezi Východem a Západem v 11. století, neboť obě církve si zachovaly společné základy ve víře, ve svátostech a v biskupském uspořádání církve.

b) Roztržka mezi Východem a Západem

Velké schisma v církvi mezi Východem a Západem se většinou spojuje s rokem 1054, kdy byla vyslovena vzájemná exkomunikace. Přitom se ovšem jedná o datum, které je spíše symbolické než historické. Neboť v západním a východním křesťanství bylo evangelium od počátku přijímáno různým způsobem a prožíváno a předáváno v různých kulturních podobách a politických kontextech. S těmito rozdíly žilo východní a západní křesťanství v prvním tisíciletí v jedné církvi, oba proudy se však stále více vzájemně odcizovaly a nacházely stále méně

10 Dokumentováno in: J. Oeldemann- F. Nüssel / U. Swarat / A. Vletsis (Hrsg.), *Dokumente wachsender Übereinstimmung. Sämtliche Berichte und Konsentexte Interkonfessioneller Gespräche auf Weltebene. Band 4: 2001-2010* (Paderborn – Leipzig 2012) 849-868.

11 Srov. K. Koch, *Die apostolische Dimension der Kirche im ökumenischen Gespräch*, in: *Communio. Internationale katholische Zeitschrift* 40 (2011) 234-252.

porozumění. Vlastní příčinu pozdější roztržky je proto nutné spatřovat v tomto vzájemném odcizení.¹² Při tomto rostoucím odcizení byly zajisté ve hře i vážné teologické otázky; z celkového pohledu se však můžeme připojit k úsudku kardinála Waltera Kaspera: „Křesťanství se nerozdělilo primárně prostřednictvím diskusí a různých věroučných formulí, ale odcizilo se různým způsobem života.“¹³

Vzhledem k tomuto silícímu procesu odcizení, k jehož dalšímu výraznému prohloubení došlo po rozkolu ve druhém tisíciletí, lze považovat za velký krok, že ve druhé polovině uplynulého století obě církve vyvinuly velké úsilí o porozumění a usmíření. Jejich vyvrcholením byla bezpochyby velkolepá událost ze 7. prosince 1965, kdy bylo bezprostředně před zakončením Druhého vatikánského koncilu v konstantinopolské katedrále ve Phanaru a v bazilice sv. Petra v Římě předneseno společné prohlášení nejvyšších představitelů obou církví, kterým byla „odstraněna z paměti a ze středu církve“ oboustranná anathémata z roku 1054, „aby již nemohla představovat překážku pro opětovné sblížení v lásce“¹⁴. Tímto aktem byl z organismu církve vytažen jed exkomunikace a „symbol roztržky“ byl nahrazen „symbolem lásky“¹⁵; zároveň se jednalo o východisko pro ekumenický dialog lásky a pravdy.

Jelikož katolická církev sdílí s pravoslavnými církvemi velký společný základ náboženských přesvědčení, je nasnadě, že bylo možné soustředit ekumenický dialog nejprve na konsolidaci společných základů víry¹⁶. To platí zvláště pro první dekádu v letech 1980 až 1990,

12 Srov. Y. Congar, *Zerrissene Christenheit. Wo trennten sich Ost und West?* (Wien 1959).

13 W. kardinál Kasper, *Wege der Einheit. Perspektiven für die Ökumene* (Freiburg i. Br. 2005) 208.

14 Tomos Agapis, č. 127.

15 J. kardinál Ratzinger, *Rom und die Kirchen des Ostens nach der Aufhebung der Exkommunikationen von 1054*, in: tentýž, *Theologische Prinzipienlehre. Bausteine zur Fundamentaltheologie* (München 1982) 214-230, cit. 229.

16 Srov. G. Martzelos, *Der theologische Dialog zwischen der Orthodoxen und der Römisch-katholischen Kirche: Chronik – Bewertung – Aussichten*, in: K. Nikolakopoulos (Hrsg.), *Benedikt XVI. und die Orthodoxe Kirche. Bestandsaufnahmen, Erwartungen, Perspektiven* (St. Ottilien 2008) 289-327; J. Marte (Hrsg.), *Herausforderung sichtbare Einheit. Beiträge*

kdy bylo možné zaznamenat rozsáhlé sblížení mezi pravoslavnou a římskokatolickou teologií ohledně témat svátostí, tajemství církve, a zejména eucharistie, vztahu víry, svátosti a církve a svátosti kněžského úřadu. Ve druhé dekádě v letech 1990 až 2000 byly ekumenické rozhovory stále obtížnější. Podstatným důvodem byla nová situace, která nastala po velkém politickém převratu v roce 1989. Politické změny ve východní Evropě vedly k tomu, že především na Ukrajině, v Sedmihradsku a v Rumunsku se vrátily z katakomb do veřejného života východní katolické církve, které byly v době Stalínovy diktatury brutálně pronásledovány a nuceně začleněny do pravoslavné církve. V důsledku tohoto vývoje na pravoslavné straně znovu vzplály staré polemiky o uniatismu a proselytismu, což vedlo k dramatickému zhoršení atmosféry dialogu. Ekumenický dialog se proto stále více zaměřoval na tyto problémy, následkem čehož byla v roce 2000 práce komise ukončena.

K velkým ekumenickým zásluhám papeže Benedikta XVI. patří skutečnost, že krátce po zahájení jeho pontifikátu obnovila Mezinárodní smíšená komise pro teologický dialog mezi katolickou církví a pravoslavnými církvemi svou práci a na valném shromáždění v Ravenně v roce 2007 přijala dokument „Ekleziologické a kanonické důsledky svátostné povahy církve: církevní společenství, konciliarita a autorita v církvi“¹⁷. Tento dokument obsahuje teologické vysvětlení pojmů „konciliarity“, popř. „synodalita“ a „autority“ a osvětluje, že synodalita a primát jsou na všech rovinách života církve vzájemně závislé v tom smyslu, že na primát je třeba vždy pohlížet v kontextu konciliarity a na konciliaritu v kontextu primátu. Od té doby stojí otázka vztahu mezi synodalitou a primátem a v tomto kontextu otázka významu a poslání primátu římského biskupa pro budoucí církevní společenství ve středu ekumenických dialogů.

V současnosti sice ještě nelze odhadnout, kdy může být u této otázky dosaženo dalšího konsenzu, zejména s ohledem na to, že po

zu den Dokumenten des katholisch-orthodoxen Dialogs = Das Östliche Christentum. Neue Folge, Band 60 (Würzburg 2014).

17 Dokumentováno in: J. Oeldemann – F. Nüssel – U. Swarat – A. Vletsis (Hrsg.), Dokumente wachsender Übereinstimmung. Sämtliche Berichte und Konsentexte Interkonfessioneller Gespräche auf Weltebene. Band 4: 2001-2010 (Paderborn – Leipzig 2012) 833-848.

všepřavoslavném koncilu na Krétě v červnu loňského roku se ekumenická situace nijak nezjednodušila. Ze šesti dokumentů, o nichž se na tomto concilu rokovalo, se o dokumentu o ekumeně diskutovalo nejdéle a nejintenzivněji. Projevily se tak velmi rozdílné proudy v rámci pravoslavných církví. Zatímco jeden proud je o ekumenických záležitostech přesvědčen, jiný vyslovuje vůči ekumeně řadu výhrad, a dokonce se použití tohoto výrazu vyhýbá. Lze však s vděčností konstatovat, že všepřavoslavný concil přijal i dokument o ekumeně, a tím potvrdil dosud vedené ekumenické dialogy a projevil ochotu v nich pokračovat. Jedná se o nadějný signál. Pravoslavní a katolíci si jsou ze všech křesťanských církví vzájemně nejbližší, a proto mají i zvláštní závazek obnovovat jednu a nedílnou církev na Východě a Západě a posilovat ji v eucharistickém společenství.

c) Roztržka v západní církvi

Postup ekumenického dialogu s pravoslavnými církvemi bude mít důležité důsledky i pro dialog s církvemi a církevními společenstvími vzešlými z reformace, a tudíž i pro překonání velké církevní roztržky v západní církvi v 16. století. Tuto roztržku lze totiž zevrubně pochopit pouze na pozadí roztržky v církvi mezi Západem a Východem. Byla podstatnou příčinou skutečnosti, že se latinské křesťanství vyvíjelo poměrně jednostranně a vyvolalo těžkou krizi církve v pozdním středověku, která nakonec vedla i k tragickému rozkolu západního křesťanství.

I u závažného konfliktu, který započal reformací, šlo nejen o teologické otázky, ale také o rozdílnou spiritualitu a rozpoložení daná zbožností. Zajisté nebylo náhodou, že se konflikt nejprve rozhořel kolem tehdy běžné odpustkové zbožnosti, s níž nemohl Martin Luther skloubit vlastní duchovní zkušenost, která se opírala o evangelium a vycházela z ospravedlnění pouze milostí a přijetím evangelia ve víře. Otázka Boha, konkrétně milostivého Boha zjevovaného v evangeliu, byla hybnou silou jeho celého života a působení. A protože hermeneutickým klíčem pro výklad Písma svatého bylo pro Luthera „was Christum treibet“ („co vede ke Kristu“), byla jeho spiritualita zaměřena zcela kristocentricky.

V ekumenickém dialogu s církvemi a církevními společenstvími vzešly z reformace bylo v uplynulých desetiletích dosaženo slibných pokroků. Milníkem na této cestě bylo zajisté „Společné prohlášení k učení o ospravedlnění“ podepsané 31. října 1999 v Augsburgu mezi Světovým luterským svazem a Papežskou radou pro jednotu křesťanů. Tímto prohlášením bylo dosaženo významného konsenzu u zřejmě nejzásadnější otázky, která v 16. století vedla k reformaci a posléze k církevní roztržce. Prohlášení ovšem také uvádí, že tímto ještě v žádném případě nebyly vyjasněny ekzeziologické důsledky tohoto „diferencovaného konsenzu“. To konkrétně znamená, že nyní musí k hlavním tématům ekumenického dialogu patřit vyjasnění pojetí církve, jelikož z reformace a následné církevní roztržky vznikla nová forma církevní existence, takřka nový typ církve. Toto vyjasnění by mohlo – analogicky ke Společnému prohlášení k učení o ospravedlnění – připravit budoucí Společné prohlášení o církvi, eucharistii a úřadu, jež by bylo rozhodujícím krokem směrem k viditelnému církevnímu společenství.

Ekumenické vyjasnění pojetí církve se nabízí i s ohledem na nadcházející výročí reformace v roce 2017, které bude prvním výročím v ekumenické době, a proto by se také mělo připomínat v ekumenickém společenství. Má-li připomínání tohoto výročí proběhnout v upřímné atmosféře, budou si katolíci i protestanti muset položit otázku, jak dnes každý z obou ekumenických partnerů a zároveň oba společně vnímají reformaci. Stále stejně, jak to bylo obvyklé v minulosti, tedy jako přerušeni dosavadní křesťanské tradice, které znamenalo počátek něčeho nového, nebo v přetrvávající kontinuitě s celkovou tradicí univerzální církve. Jedná se zde o onu otázku, kterou církevním společenstvím vzešlým z reformace v souvislosti s výročím reformace již před lety položil můj předchůdce na pozici předsedy Papežské rady pro jednotu křesťanů, Walter kardinál Kasper, a sice zda reformaci vnímají jako „nové paradigma“, „které se vymezuje trvalým základním rozdílem <protestantského> od katolického“, či zda ji chápou v ekumenickém smyslu jako „reformu a obrodu univerzální církve“.¹⁸

Způsob, jakým se my katolíci můžeme podílet na připomínce výročí reformace, souvisí právě se zodpovězením této otázky. Výročí reformace bychom měli chápat jako vítanou příležitost k přehodnocení naší současné ekumenické situace a podniknout odvážné kroky do budoucna. Výročí reformace může být pro ekumenu šancí, budou-li naplněny ony tři hlavní body, které jsou základem dokumentu s příznačným názvem „Od konfliktu ke společenství“, vypracovaného v souvislosti s výročím reformace Lutersko-katolickou komisí pro jednotu.

Zmíněný název nás zavazuje zaprvé k tomu, abychom ke „společenství“ nepřecházeli příliš rychle, ale vyrovnali se rovněž s „konfliktem“. Máme k tomu pádné důvody, uvážíme-li, že po reformaci došlo k rozdělení církve a v 16. a 17. století následně ke krvavým náboženským válkám, zejména k válce třicetileté, která proměnila tehdejší Evropu v rudé moře krve. Vzdáleným dopadem tohoto závažného konfliktu byl následně vznik pevně nábožensky vymezených sekulárních národních států, jež je třeba hodnotit jako velké břemeno přetrvávající z doby reformace. Katolíci a protestanti mají společný důvod vznášet stížnosti a činit pokání za nedorozumění, zlovůli a zranění, které jsme si za uplynulých pět set let vzájemně způsobili. Tento veřejný akt pokání rozhodně musí být – také a především s ohledem na katolíky – prvním krokem při myšlence na společnou připomínku výročí reformace.

Významnou cestou k překlenutí podobně bolestného historického rozkolu je jeho společné sepsání. K tomu došlo v dokumentu „Od konfliktu ke společenství“, který lze na straně katolíků považovat za výsledek boje za historicky adekvátnější a teologicky přiměřenější obraz reformátorů a na straně protestantů za výsledek zesílené snahy o dosažení skutečnějšího obrazu středověku a katolické církve tehdejší doby. Tento diferencovaný pohled na historii je třeba ocenit jako zralý plod ekumenického dialogu uplynulých desetiletí. Díky němu patří ke společné připomínce výročí reformace zadruhé vděčnost a radost ze vzájemného přiblížení ve víře a v životě, ke kterému došlo v minulých

zur Gotteslehre. Festschrift für Eberhard Jüngel zum 70. Geburtstag (Tübingen 2004) 291-302, cit. 302.

padesáti letech i s ohledem na dlouhé a společné dějiny před reformací a rozdělením církve.

Na pokání z utrpení, které bylo v historii způsobeno, a na radost z dosud dosaženého ekumenického společenství zatřetí navazuje naděje, že nám společná připomínka výročí reformace poskytne možnost učinit další kroky k vytoužené jednotě, v níž doufáme, a nezůstat jen u toho, čeho již bylo dosaženo. K tomu významným způsobem přispívá ekumenický dokument „Od konfliktu ke společenství“, neboť se zaměřuje na ony aspekty křesťanské víry, které jsou pro nás společné, a zároveň připomíná, že viditelná jednota církve by měla být cílem našeho ekumenického úsilí.

Rok 2017 se tak stane pro ekumenu šancí, nebude-li koncem, ale novým začátkem ekumenických snah o plné společenství mezi církevními společenstvími vzešlými z reformace a katolickou církví, a sice při trojzvuku pokání, vděčnosti a naděje, z něhož se nic nesmí vytratit, máme-li všechny tři vnímat jako symfonický trojzvuk. Na tomto trojzvuku byla současně založena ekumenická slavnost, která se konala 31. října 2016 ve švédském Lundu a v jejímž čele stáli prezident a generální tajemník Světového luterského svazu a papež František.

3. Nedávný vývoj v ekumenické situaci

Připomínka reformace je jakousi zastávkou, na níž se máme utvrdit v tom, jakým způsobem lze utvářet dosavadní ekumenické dialogy, aby byly do budoucna plodné. Další kroky směrem k jednotě jsou totiž možné pouze tehdy, uvážíme-li, čeho bylo dosud dosaženo a kde se dnes nacházíme. Předpokladem podobného skládání účtů je také zaměření naší pozornosti na ony významné změny, které nastaly v ekumenické situaci v uplynulých letech a desetiletích.

a) Rozporuplnost ekumenického cíle

Hned v úvodu se nabízí názor, že je cíl ekumenického hnutí v průběhu času stále nejasnější a téměř nedochází ke konsenzu v tom, jak kýžžené znovunabytí jednoty církve chápat. Různé koncepce církevní jednoty v zásadě stále nesmířitelně stojí proti sobě: katolická i pravoslavná církev jednotu církve chápou jako viditelnou jednotu ve víře,

ve svátostném životě a v církevních úřadech. Naproti tomu se nemálo církví a církevních společenství vzešlých z reformace této původně společné představy jednoty do velké míry vzdalo ve prospěch požadavku vzájemného uznání různých stávajících církevních realit za církve, a tím za součásti jedné církve Ježíše Krista.

Významný důvod skutečnosti, že zatím nemohlo být dosaženo skutečně nosné shody, co se týče ekumenického cíle, spočívá v tom, že každé křesťanské společenství má jasnou představu o své církevní existenci a její jednotě a tu následně přenáší i na úroveň ekumenického cíle. V podstatě tedy existuje tolik představ ekumenického cíle, kolik je ekleziologií jednotlivých konfesí. To znamená, že nedostatečnou shodu v pohledu na cíl ekumenického hnutí nikoli nevýznamně odůvodňuje chybějící ekumenická shoda v názoru na podstatu církve a její jednotu. Příмым důsledkem je tedy nevyhnutelná potřeba, aby se ústředním bodem budoucího ekumenického dialogu stalo ekumenické vyjasnění pojetí církve a její jednoty. Užitečnou cestou se v tomto ohledu ukazuje být studie Komise pro víru a řád Ekumenické rady církví s názvem „Církev: na cestě ke společné vizi“. Usiluje o „globální, mnohostrannou, ekumenickou vizi povahy, účelu a poslání církve“ a lze ji hodnotit jako cenné ekleziologické „prohlášení in via“ (na cestě). Přesto se ani této studii kromě formulace otázek, které i nadále zůstávají otevřené, nedaří dosáhnout u většiny dosud kontroverzních ekleziologických témat teologické shody.

Základní problém a hlavní rozporuplnost v dnešní ekumenické situaci proto musíme definovat s ohledem na dvojí skutečnost, a sice že se na jedné straně v dosavadních fázích ekumenického hnutí u mnoha jednotlivých otázek pojetí víry podařilo dosáhnout významných a potěšitelných konvergencí a konsenzů, avšak na straně druhé je většina přetrvávajících rozdílných bodů spojena s pojetím ekumenické jednoty církve, které je i nadále velmi rozdílné a závislé na konkrétním vyznání. Ovšem toto nejzávažnější dezideratum v dnešní situaci je třeba naléhavě vyřešit. Hrozí totiž nebezpečí, že se různé církve vydají odlišnými cestami a potom budou nuceny čelit zjištění, že se od sebe vzdálily ještě více než doposud. Proto by bylo vhodné se společně zamyslet nad tím, jak by se ekumenické hnutí mělo dále vyvíjet. Totiž pouze je-li stanovena společná vize ekumenického cíle, je možné smysluplně diskutovat o dalších krocích.

b) Postmoderní zpochybňování myšlenky jednoty

Další problém spočívá ve skutečnosti, že je ekumenické úsilí o dosažení jednoty církve v dnešním světě, ve kterém se stal pluralismus a relativismus do velké míry samozřejmostí, vystaveno silnému protitlaku. Jeho výchozím předpokladem je teze, že nemůžeme a nesmíme v myšlenkách zacházet za pluralitní vnímání skutečnosti, nechceme-li být vystaveni podezření z totalitního uvažování, a že naopak pluralita je jediný způsob zprostředkování celku, pokud vůbec nějaký existuje¹⁹. Zásadní opuštění myšlenky jednoty je proto charakteristické pro postmodernismus, který neznamená „pouze přijetí a toleranci plurality, ale je základní možností pluralismu“²⁰.

Postmoderní mentalita má dnes vliv i na ekumenickou situaci, v níž se ekleziologický pluralismus stal do velké míry přijatelným, a jakékoli hledání jednoty se proto zdá být podezřelé. Jednota je na nejvyšší ještě vnímána jako tolerantní uznání mnohosti a rozmanitosti, pomocí kterého se nahlíží na již existující usmířenou rozdílnost. Pokud se hledání jednoty v souvislosti s tím jeví nejen jako nerealistické, nýbrž zároveň jako nežádoucí, je v dnešní ekumenické situaci obzvlášť lákavé se hledání jednoty vzdát.

Této základní výzvě může křesťanská ekumena čelit pouze tím, že se postmodernímu paradigmatu sama nepřizpůsobí, ale bude i v dnešní době s laskavou tvrdošijností udržovat otázku jednoty při životě. Neboť bez hledání jednoty by křesťanská víra vzdávala sama sebe, jak jasně vyjadřuje List Efezským: „Jedno tělo a jeden Duch, k jedné naději jste byli povoláni; jeden je Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech, který je nade všemi, skrze všechny působí a je všech.“ (Ef: 4, 4-6). Vzhledem k tomu, že jednota je a zůstává základní kategorií křesťanské víry, musí v sobě křesťané najít odvahu a zároveň pokoru podívat se do očí stále přetrvávajícím nepřijemnostem spojeným s rozdělením křesťanstva. Neboť tam, kde rozdělení

19 Srov. W. Welsch, *Unsere postmoderne Moderne* (Weinheim 1987).

20 Srov. W. Kasper, *Die Kirche angesichts der Herausforderungen der Postmoderne*, in: tentýž, *Theologie und Kirche*, Band 2 (Mainz 1999) 249-264, zejm. 252-255: *Absage an das Einheitspostulat: Der pluralistische Grundzug der Postmoderne*, cit. 253.

jednoho Kristova těla už není vnímáno jako nepřijemné a zraňující, je sama ekumena nakonec zbytečná.

c) Ekumenické kontroverze v etice

Třetí podstatná změna v ekumenické situaci spočívá v tom, že se v uplynulých desetiletích objevilo obrovské napětí a divergence v oblasti etiky, a sice zejména v problematice bioetiky, sociální etiky a u otázek manželství, rodiny a sexuality s ohledem na gender mainstreaming. Zatímco heslem dřívější fáze ekumenického hnutí bylo „Věra rozděluje – činy spojují“, dnešní situaci mnohem více vystihuje spíše opak původní myšlenky, že rozdělující je především etika. Zatímco se v minulosti částečně podařilo překlenout staré věroučné rozpory jednotlivých konfesí nebo alespoň vycházet vstříc sblíživání, vyskytují se dnes velké rozdíly zejména v etických otázkách.

Tento vývoj je dnes pro křesťanskou ekumenu velkou výzvou. Pokud se totiž křesťanské církve a církevní společenství nedokážou vyjadřovat k zásadním etickým otázkám dnešní doby jednohlasně, bude hlas křesťanů v dnešních sekularizovaných společnostech oslabovat, což uškodí věrohodnosti ekumenického záměru v dnešní veřejné společnosti. Vzhledem k tomu, že za těmito etickými problémy jsou většinou otázky týkající se obrazu člověka, mohlo by být velkým úkolem ekumeny sestavení společné ekumenické křesťanské antropologie.²¹

d) Noví ekumeničtí partneři

Čtvrtá, a pravděpodobně nejpodstatnější změna na ekumenické scéně spočívá v nových partnerech, kteří se účastní dialogu. Důvodem této změny je zejména skutečnost, že v souvislosti s roztržkami v západní církvi stojíme před velkým množstvím církví a církevních společenství vzešlých z reformace, které inspirovaly katolického teologa Ericha Przywaru již v době Druhého vatikánského koncilu

21 Srov. K. Koch, Der Mensch als ökumenische Frage: Gibt es (noch) eine gemeinchristliche Anthropologie? in: B. Stubenrauch / M. Seewald (Hrsg.), Das Menschenbild der Konfessionen - Achillesferse der Ökumene? (Freiburg i. Br. 2015) 18-32.

k označení „reformační pluriversum“.²² V mezidobí se v tomto již téměř nepřehledném pluriversu církevních společenství na celém světě objevily snahy usilující o větší vzájemnou jednotu pouze okrajově; naopak je třeba konstatovat, že stále čteněji dochází k fragmentaci světového protestantského hnutí, kterou je třeba považovat za bezprostřední následek jednak relativně volného vnímání církevní jednoty, a jednak velkého růstu novějších evangelikálních a charismatických uskupení.

V důsledku tohoto vývoje se situace v oblasti ekumenického dialogu zásadně změnila. Ekumenických setkání se dnes účastní nejen velké historické církve, nýbrž v rostoucí míře i takzvané svobodné církve, které předjímalý onu budoucnost, do níž se čím dál více budou dostávat i historické církve, totiž konec křesťanství jako konstantinského „dědictví“ a svobodu a nezávislost na státu.²³ Obzvlášť velký význam má přitom rapidní nárůst autochtonních svobodných církví, evangelikálních a charismatických uskupení, a zejména pentekostálních společenství a hnutí. Zmíněná společenství čítají přibližně 400 miliónů přívrženců a z hlediska počtu tvoří po římskokatolické církvi v současnosti největší křesťanské společenství a jsou na celosvětové úrovni novou společnou výzvou pro všechny historické církve a církevní společenství. Jedná se přitom o fenomén, který se rozšiřuje do té míry, že je třeba hovořit o současné „pentekostalizaci křesťanství“²⁴ a lze připustit, že je v něm možné vnímat novou, „čtvrtou základní podobu křesťanství“, tedy vedle pravoslavných církví a starobylých východních církví, katolické církve a církví a církevních společenství vzešlých z reformace.²⁵

22 E. Przywara, Römische Katolizität – All-christliche Ökumenizität, in: J. B. Metz u. a. (Hrsg.), Gott in Welt. Festschrift für Karl Rahner. Band II (Freiburg i. Br. 1964) 524-528.

23 Srov. H. Mühlen, Kirche wächst von innen. Weg zu einer glaubensgeschichtlich neuen Gestalt der Kirche (Paderborn 1996).

24 B. Farrell, Der Päpstliche Rat zur Förderung der Einheit der Christen im Jahre 2003, in: Catholica 58 (2004) 81-104, cit. 97.

25 M. Eckholt, Pentekostalismus: Eine neue „Grundform“ des Christseins. Eine theologische Orientierung zum Verhältnis von Spiritualität und Gesellschaft, in: T. Kessler / A.-P. Rethmann (Hrsg.), Pentekostalismus. Die Pfingstbewegung als Anfrage an Theologie und Kirche = Weltkirche und Mission. Band 1 (Regensburg 2012) 202-225, cit. 202.

Fenomén pentekostalismu v neposlední řadě odhaluje skutečnost, že ohlédneme-li se za padesátiletou historií ekumenického hnutí v katolické církvi, jsme nuceni konstatovat, že se geografické rozložení křesťanství po celém světě v mezidobí dalekosáhle změnilo, ekumenická situace je méně přehledná a rozhodně ne snazší. Mimoto je pochopitelné, že ekumenický dialog s těmito novějšími hnutími upřednostňuje jiná témata než dialog s velkými historickými církvemi.

4. Ekumenismus mučedníků jako případ existenciální krize

Tak by bylo možné alespoň stručně popsat nejdůležitější změny, které se udály v posledních letech a desetiletích. Tyto změny je třeba vnímat jako výzvy, kterým se ekumena musí postavit, a v žádném případě před nimi nesmí rezignovat. K ekumeně totiž neexistuje jiná alternativní možnost. To platí zejména vzhledem k tomu, že v dnešním světě, kdy dochází k většinu pronásledování křesťanů než v prvních stoletích, získala křesťanská ekumena zvláštní existenciální naléhavost. Osmdesát procent všech lidí, kteří jsou dnes pronásledováni pro víru, jsou totiž křesťané. Křesťanská víra je v současném světě nejvíce pronásledovaným náboženstvím.

Přitom všechny křesťanské církve a církevní společenství dnes mají své mučedníky. Křesťané nejsou v dnešní době pronásledováni kvůli své příslušnosti ke katolíkům, pravoslavným, protestantům či pentekostalistům, ale kvůli tomu, že jsou křesťany. Mučednictví je dnes ekumenickou záležitostí a musíme hovořit o skutečném ekumenismu mučedníků, jak naléhavě zdůraznil svatý papež Jan Pavel II. již ve svém apoštolském listě „*Tertio millennio adveniente*“ v roce 1994: „Ke konci druhého tisíciletí se církev opět stala církví mučedníků. Pronásledování věřících – kněží, řeholníků i laiků – způsobilo všude na světě velkou setbu mučedníků. Kdo vydali svědectví Kristu až k prolití krve, jsou pokládáni za společný poklad katolíkům, pravoslavných, anglikánů i protestantů.“²⁶ Ekumenismu mučedníků věnoval papež Jan Pavel celý odstavec ve své vášnivé encyklice o ekumenickém úsilí „*Ut unum sint*“ z roku 1995, v níž zdůrazňuje, že my křesťané máme „z teocentrického pohledu“ již „společnou martyrologii“, kte-

rá nám ukazuje, „jak na nejhlubší úrovni Bůh uchovává společenství mezi pokřtěnými v tomto vrcholném požadavku víry, vyjádřeném v oběti samého života“²⁷. V ekumenismu mučedníků již Jan Pavel II. vnímal základní jednotu mezi křesťany a doufal v to, že tito mučedníci pomohou najít plné společenství. Zatímco společenství nás křesťanů a církví na této zemi je ještě nedokonalé, žijí mučedníci v nebeské nádheře již nyní v úplném a dokonalém společenství. Odvážné „svědectví tolika mučedníků našeho století, náležejících také k jiným církvím a církevním společenstvím, které nejsou v plném společenství s katolickou církví“, jsou pro Jana Pavla II. „nejvýznamnějším důkazem, že každý prvek rozdělení může být překlenut a překonán v úplném darování se pro věc evangelia“.²⁸ U ekumenismu mučedníků nebo, jak říká papež František, u ekumenismu krve, se opět potvrzuje přesvědčení raného křesťanství, které vyjádřil církevní spisovatel Tertullianus, totiž že krev mučedníků je semenem nových křesťanů. I dnes tak smíme doufat, že se jednou ukáže, že bude krev tolika mučedníků naší doby semenem plné ekumenické jednoty těla Kristova.

V ekumenismu mučedníků máme možnost vnímat nejhlubší jádro všech ekumenických snah o jednotu církve, jak ho vyjádřil papež František jednou nezapomenutelnou větou: „Sjednotí-li nás nepřítel ve smrti, jak se potom v životě můžeme rozdělit?“²⁹ Není ve skutečnosti zahanbující, že pronásledovatelé křesťanů mají lepší ekumenickou vizi než my křesťané, protože vědí, že křesťané mají mezi sebou hlubokou jednotu? Vzhledem k tomu, že je utrpení tolika křesťanů v dnešním světě společnou zkušeností, je ekumenismus krve pro papeže Františka dokonce „nejpřesvědčivějším rysem“ současné ekumeny³⁰.

Citlivé vnímání křesťanských mučedníků dnes a ekumenické hledání jednoty křesťanů patří neoddělitelně k sobě: „Mučedníci přísluší ke všem církvím a jejich utrpení je <ekumenismus krve>, který přesahuje historická rozdělení mezi křesťany a vybízí nás

27 Jan Pavel II., *Ut unum sint*, č. 84.

28 Jan Pavel II., *Ut unum sint*, č. 1.

29 Promluva k účastníkům setkání Hnutí charismatické obnovy 3. července 2015.

30 Poselství papeže Františka u příležitosti ekumenického setkání Global Christian Forum z 1. listopadu 2015.

všechny k prosazování viditelné jednoty Kristových učedníků.“³¹
V tom spočívá kairologicky naléhavá ekumenická odpovědnost křesťanů dnes, kterou musíme vnímat s ekumenickou duchapřítomností. Koná-li totiž v ekumenickém hnutí své dílo Duch svatý, jednalo by se o malověrnost, kdybychom mu nedůvěřovali, že dokončí skutky, které se zaslíbením započal – ovšem takovým způsobem a v čase, který sám určí.

31 Společné prohlášení Jeho Svatosti papeže Františka a Jeho Svatosti Karekina II. ve svatém Ečmiadzinu v Arménské republice 26. června 2016.

4. **PROMLUVA PŘI ZAHÁJENÍ PLENÁRNÍHO ZASEDÁNÍ CCEE**

Minsk 28. září – 1. října 2017

kardinál Angelo Bagnasco
arcibiskup janovský
předseda CCEE

Úvodní slovo zahájení plenárního zasedání Rady evropských biskupských konferencí (CCEE), 28. září 2017

Vaše Excellence Mons. Tadeuszi Kondrusiewiczzi,
vážený metropolitó Pavle,
vážení představitelé Běloruské republiky,
Eminence, Excellence, drazí bratři a drahé sestry v Kristu,

hned na začátku tohoto našeho plenárního zasedání bych rád jménem všech účastníků pozdravil Jeho Excelenci Mons. Tadeusze Kondrusiewiczze, arcibiskupa Minsku-Mohilevu a předsedu Běloruské biskupské konference, a současně mu poděkoval za přijetí. Přijeli jsme sem s velkou radostí, zájmem a velkým očekáváním.

Současně zdravím Jeho Eminenci kardinála Marca Ouelleta, prefekta Kongregace pro biskupy. Vaším prostřednictvím, Eminence, stvrzujeme své hluboké společenství s Petrovým nástupcem. Díky Vám je zde určitým způsobem zastoupen.

Zdravím dále Jeho Excelenci Mons. Gábora Pintéra, apoštolského nuncia v Bělorusku, zástupce Svatého otce v této zemi.

S vděčností za přijetí v této zemi dále zdravím Jeho Excelenci pana Vasila Zharka, vicepremiéra Běloruské republiky. Dále děkuji panu Andrei Shoretsovi, starostovi tohoto krásného historického města Minsk. Letos se slaví 950. výročí jeho založení. Jsme rádi, že se můžeme k těmto oslavám připojit a děkujeme za přijetí na této krásné historické radnici.

Dále bych obzvlášť rád pozdravil Jeho Eminenci metropolitu Pavla z Minsku a Zaslavli, patriarchálního exarchu celého Běloruska. Děkujeme nejen za Vaši přítomnost na úvodním zasedání, ale i za oběd, kterým jste účastníky pohostil. Již v roce 2014, u příležitosti IV. katolicko-pravoslavného fóra, mohla CCEE konstatovat dobré vztahy mezi katolickou a pravoslavnou církví v Bělorusku, jsme vděční Pánu, že nyní můžeme tyto vztahy nadále prohlubovat. Vaše přítomnost mezi námi nás vede k tomu, abychom znovu stvrdili naše společné úsilí o šíření a ochranu víry a velkých lidských hodnot, které z ní pro náš kontinent pramení.

Rád také zdravím členy různých vyznání a náboženství přítomných v Bělorusku, kteří nás poctili svou přítomností na tomto našem setkání. Především je to metropolita Filaret, emeritní patriarchální exarcha celého Běloruska, pastor Vladimir Tatarnikov z Luterské církve, rabín Grigory Abramovich a muftí Abu-Bekir Shabanovich.

Zvláštní poděkování patří také všem vám, biskupům Běloruské biskupské konference a archimandritovi Sergeji Gajekovi, apoštolskému vizitátorovi pro řeckokatolíky v Bělorusku, za vaši přítomnost a za vaše přijetí. Odevzdáváme se do vašich modliteb stejně tak, jako vás ujišťujeme o naší modlitbě za církve v Bělorusku.

Draží spolubratři, členové CCEE, všechny vás bratrsky a s radostí vítám, abychom se společně podíleli na programu těchto dní, který jsme pečlivě připravili. Jsme si vědomi důležitosti našeho setkání, ve kterém se budeme hlouběji zabývat otázkami, které nám obzvláště leží na srdci.

Dovolte mi, abych zvláštním způsobem pozdravil ty, kteří se tohoto zasedání účastní poprvé. Jsou to:

Jeho Eminence kardinál Gualtiero Bassetti, předseda Italské biskupské konference; Jeho Excellence, Mons. Johannes van den Hende, předseda biskupské konference v Nizozemsku; Jeho Excellence Mons. Stanislav Zore, předseda Slovinské biskupské konference.

Dále vítám delegáty, kteří zastupují některé předsedy, kteří se z různých důvodů nemohli dostavit. Prosíme vás, abyste jim předali naše srdečné pozdravy jako i všem spolubratřím biskupům ve vašich zemích.

Nechtěl bych zapomenout na naše hosty. Děkuji každému z nich za Vaši přítomnost a za pomoc, kterou přispějete k našim úvahám. Je to:

Mons. Vasyl Hovera, delegát Kazašské biskupské konference, Mons. Paolo Rudelli, stálý pozorovatel Svatého stolce při Radě Evropy, a P. Olivier Poquillon, OP, generální sekretář COMECE.

Úvod

„Sekulární humanismus, který se projevuje ve své hroživé antiklerikální podobě, koncilu svým způsobem přednesl výzvu. Náboženství Boha, který se stal člověkem, se střetlo s náboženstvím (protože tím skutečně je) člověka, který ze sebe dělá Boha.“ Slova, která Pavel VI. pronesl při ukončení II. vatikánského koncilu (7. prosince 1965), zní stále aktuálně a pomáhají nám v začátku našeho pracovního zasedání. Co z onoho setkání, které mohlo vyústit ve srážku, nakonec vzešlo? „Vzorem koncilní spirituality se stal starobylý příběh o Samaritánovi: celým koncilem prostupovala nezměrná náklonnost k člověku,“ odpovídá ve své promluvě blahoslavený papež.

Tento duch evangelní náklonnosti zaznívá také v četných výzvách, jimiž se k Evropě obraceli svatý Jan Pavel II. a Benedikt XVI., a ve svých různých vystoupeních tento pastorační a prorocký pohled nově představil i Svatý otec František, když mluvil o příležitosti „společně se s novým úsilím a odvahou zasazovat o tento milovaný kontinent“. Milovaným kontinentem měl na mysli Evropu a tuto zmínku pronesl ve své promluvě při přebírání Ceny Karla Velikého (6. května 2016). My, kteří zde máme tu čest a zároveň úkol reprezentovat pastýře katolické církve v Evropě, přijímáme tuto příležitost a naději za svou a klademe ji na přední místo ve svých modlitbách, protože víme, že oddělení mezi vírou a životem „je třeba počítat mezi nejzávažnější omyly naší doby“ (II. vatikánský koncil, *Gaudium et spes* 43). Zároveň stvrzujeme každé odhodlání otevřeně hlásat Kristovo evangelium a obnovujeme lásku, kterou každý z nás chová nejen ke svému lidu, ale také ke všem lidem a národům v univerzálním duchu, vlastním Kristovu evangeliu.

Společně s papežem jsme také pevně přesvědčeni, že Evropa „má sílu, kulturu a dějiny, kterými nelze plýtvat“ (papež František, *Tisková konference na palubě letadla cestou z návštěvy Mexika*, 17. února 2016),

že „ke znovuzrození Evropy, která je znavená, ale ještě plná energie a možností, může a musí přispívat církev. Její úkol se shoduje s jejím posláním“ (papež František, *Promluva při přebírání Ceny Karla Velikého*), a stále znovu doceňujeme nepopiratelné bohatství „obou plíc, východní i západní“ (papež František, *Poselství k plenárnímu zasedání 2016*).

Evropa proto nesmí prohýřit sebe samu, své dva tisíce let trvající dějiny, které ji pojí s křesťanstvím a které – navzdory temným stránkám lidstva – přinesly ovoce v podobě civilizace a kultury. Musí sebe samu více milovat a uvěřit ve své možnosti s vědomím, že „tyto dějiny je z velké části teprve třeba napsat“ (papež František, *Promluva ke členům Evropského parlamentu*, 25. listopadu 2014). I když je do jisté míry vyčerpaná a v hloubi duše snad i zklamaná, nikdy se nesmí vzdát, ale znovu se musí vracet k nadšení svých počátků: jistě ne k dřívějšímu pohledu, podle kterého je středem světa, ale k tomu, že může lidstvu nabídnout cosi krásného a jedinečného. Každý region na Zemi může skutečně ostatním dát cosi velkého a jedinečného: každý se musí učit přemýšlet o sobě ve vztahu k jiným místům v rámci dynamiky dávání a přijímání.

1. Plenární zasedání

Jedním ze dvou hlavních témat našeho plenárního zasedání, jak bylo požadováno loni v Monte Carlu, je vztah mezi CCEE a kontinentem: tento vztah známe ve světle našich stanov, je ale užitečné se na něj znovu zaměřit v proudu dějinných změn, abychom dokázali účinně sloužit v duchu Ježíše Krista, který apoštolům umyl nohy. Druhým tématem, na které zaměříme své úvahy a diskuze, se stanou mladí lidé – také s ohledem na synodu, která se uskuteční v příštím roce.

Draží bratři, na začátku prvního plenárního zasedání, kterému mám tu čest předsedat, mi dovolu, abych vám jménem svým i jménem místopředsedů znovu projevil vděčnost za důvěru, kterou jste projevili, když jste nás do těchto pozic zvolili. Můžete si být jisti, že jsme se do práce pustili okamžitě, s nadšením a přesvědčením, abychom tak Radě evropských biskupských konferencí co nejlépe posloužili. Je také namístě směřovat vděčné pozdravy kardinálu Peteru Erdő, který naši organizaci obětavě a zkušeně vedl po dobu deseti let,

a společně s ním pozdravit i naše spolubratry, kteří byli vystřídáni v úřadu místopředsedů.

2. Sekularismus, který izoluje

Vraťme se nyní k Evropě: ze zkušeností pastýřů, kteří mají tu milost, že mohou žít s lidmi, se dozvídáme, jak se postupující sekularismus šíří všemi směry a zakládá přitom „všudypřítomnou kulturu, jediné a nerozdílné myšlení“, o kterém Svätý otec často hovoří a které popisuje jako „ideologickou kolonizaci“. Při synodách minulého desetiletí odhalili Otcové tento jev všude, v jakékoli společnosti a kultuře. Doba a způsoby se mohou měnit, ale úmysl zůstává tentýž: žít bez Boha, často v přesvědčení, že náboženství odporuje lidskému štěstí, svobodě, demokracii a zdravému sekularismu ve státě. Jaký je cíl této ideologie, která se skrývá pod maskou absolutní individuální autonomie, která se zbavuje každého lidského i náboženského vztažného bodu, která ničí veškeré mezilidské, společenské i mezinárodní vztahy? Jaké ovoce plodí tento strom? Jsou snad dnes lidé šťastnější a společnosti lidštější a lepší pro život? Mnozí pozorovatelé ve skutečnosti zdůrazňují, že v lidském srdci panuje zmatek, ne-li dokonce úzkost: „Evropa je unavena z dezorientace,“ prohlašuje papež František (*Promluva k plenárnímu zasedání CCEE*, 3. října 2014). A dějiny nás učí, že tato dezorientace, pokud je všeobecná a trvalá, může sahat velice daleko!

Navzdory tomu jsme si ovšem jako pastýři vědomi i jiné skutečnosti, kterou bychom nazvali „lidová kultura“ nejen v tom smyslu, že náleží lidem, ale proto, že se zdá být v lidském citění do značné míry dominantní: je to základní a prostý pocit, který je ale právě proto nejtěsněji spojen se skutečností a lidstvím. Pokud nás na jednu stranu jistý pohled na věci chce přesvědčit o tom, že všechno je špatně, že není naděje, pak na stranu druhou vidíme, že pouhým obrazem bolesti se zkušenost lidského života nevyčerpává. Pokud totiž odstraníme masku znepokojivého pohledu na věci, zjišťujeme, že pod ní bují život – skutečný život mnoha obyčejných lidí, kteří se den co den snaží žít důstojně, s láskou pečují o svou rodinu a obětují se pro ni, svědomitě se věnují výchově dětí, obdivuhodně pečují o své nemocné a blízké... Pod rozbouřeným povrchem tedy nacházíme obyčejné a všední hrdinství

a jako pastýři chováme k tomuto vznešenému odkazu, který se nedostane do zpráv, ale přesto tvoří dějiny, velikou úctu.

3. Navracet naději

Co můžeme dělat my, pastýři církví přítomných v Evropě? Cestu nám už různými slovy ukázali papežové. Hovořili o „nové evangelizaci“, dnes papež František mluví o „církvi, která vychází ven“. Vášně, zápal a naléhavost tu představují úrodnou půdu, z níž se rodí trvalé a upřímné pozvání, které církev předkládá celému světu.

Zahledíme-li se na náš kontinent, můžeme snad říci, že poslání hlásat evangelium se dnes musí především opírat o naději. Evropa se nesmí utápět v depresi a nejistotě ohledně své duše a být natolik zatěžovaná tragickými vzpomínkami, že bude chtít vymýtit svou minulost a dosáhnout nemožného a smutného znovuzrození, při kterém se snaží nově promyslet a přepsat všechno, včetně lidské abecedy. Křesťanství, které je duší těla, má za úkol oživit evropské kořeny, starobylé kořeny, které ale i dnes mají dost síly, aby vyrašily. Musí vracet naději!

Papež používá osvětlující odkaz na list Diognétovi, aby tak představil evangelní obraz kvasu v těstě, obraz bohatý na podněty a souvislosti. Naší nadějí není jen lidská moudrost, je jí Ježíš Kristus, věčné Boží slovo, které se stalo člověkem, Spasitelem světa. Naděje vždy v dějinách uvolňovala tu nejlepší energii, sílu ideálů, schopnost obětovat se, touhu zkoumat přírodu a dosáhnout technologického pokroku, chuť věnovat se filozofii, literatuře a vědám, zvyšovala kolektivní vědomí, podněcovala k soužití, zasévala semena demokracie a umožnila vznik mistrovských uměleckých děl. Nic z toho ale zároveň nemohlo zabránit stínům a zpoždění, které nikdo nepopírá.

Nyní se zdá, že to všechno už je pryč, za zády kontinentu, který jako by zapomněl, stal se neplodným a neschopným přivádět na svět děti, jež by v sobě navzájem mohly rozpoznat bratry a sestry v „rodině národů“ (papež František, *Promluva ke členům Evropského parlamentu*, 25. listopadu 2014).

4. Mluvit o Ježíši

„Není to konec. Jsem přesvědčen, že Evropa má hodně zdrojů, aby mohla jít dál. [...] Tím největším zdrojem je osoba Ježíše. Evropo, vrať se k Ježíši! Vrať se k onomu Ježíši, o kterém jsi prohlásila, že nepatří ke tvým kořenům! Úkolem pastýřů je právě toto: hlásat Ježíše“ (papež František, *Promluva k plenárnímu zasedání CCEE*, 3. října 2014).

Je uprostřed sekularismu stále možné hlásat, že Ježíš je Pán? Anebo natolik zatemnil a umrtvil svědomí jednotlivců i celých národů, že už nedokážou slyšet ani vidět? Neproměnil se zdravý sekularismus, který potvrzuje také církevní Magisterium, v sekularismus ideologický? Nestojíme tu před něčím osudovým a nezvratným? Některá kultura snad věří, že jde o nezvratný jev, zcela jistě to ale není proces osudový v tom smyslu, že by jej nebylo možné zastavit. Jak tedy lze nechat i v dnešních srdcích zaznít Ježíšovo jméno? A co je třeba udělat, abychom jasně dali najevo, že Bůh je Někdo a že víra se nesmí zaměňovat s dobrými pocity? Že stále existuje něco, pro co stojí za to trpět? Diskuze, které mezi sebou povedeme, budou plodné, a začít lze od slov, která řekl Ježíš apoštolu Pavlovi: „Neboj se! Jen mluv a nemlč, protože já jsem s tebou [...]. Mám totiž v tomto městě mnoho svých lidí“ (Sk 18,9-10).

Ano, drazí bratři, tato slova jsou určena také nám, abychom se nenechali odradit nesnadným posláním a nezapomínali, že když naše slabost křičí k Bohu, pak se on může projevit jako silný. Víme, že naším úkolem není dobývat, ale nechat se dobýt, že jsme poslání do světa, ale nejsme ze světa, že k tomu, abychom mohli svět vidět, je třeba láska, a k tomu, aby nás neovládl, zase svoboda. A také vědomí, že rozhodující pohled na lidstvo je jedinečně pohled Kristův. Právě on nám umožňuje, abychom byli ve světě, ale nepohltila nás světskost.

5. Hodina probuzení

Nejlepším spojencem evangelia nejsou naše organizace, zdroje a programy, ale lidé: muži a ženy všech dob, žijící ve všech situacích, civilizacích a kulturách. Dnešní kultura nerada naslouchá jiným myšlenkám než těm, které jsou jí vlastní, a je přesvědčena, že civilizaci je třeba promyslet zcela nově, že i pro ty nejzákladnější pravdy, jako

je život a smrt, láska a svoboda, musíme najít nové definice. Lidé ale chovají tajnou touhu: doufají v setkání s někým, kdo probudí jejich svědomí a znovu v nich roznítí zásadní otázky týkající se lidské existence, údělu, toho, co bude po smrti, zla, které zraňuje lidstvo, i zla narušujícího život a kosmos: „Záhada lidského údělu nejvíce vystupuje tváří v tvář smrti. [...] Zárodek věčnosti, který v sobě [člověk] nosí a jež nelze převést na pouhou hmotu, povstává proti smrti“ (II. vatikánský koncil, *Gaudium et spes* 18).

I v těch nejkrásnějších okamžicích života, v nešťastnějších zážitcích a nejdražších pocitech má člověk dojem, že mu dvě věci vždycky unikají: „všechno“ a „navždy“. Chtěl by mít plnou radost, která nikdy neskončí. Proto také všechny věci vytvářejí dojem úchvatné, ale nedokončené symfonie, stvoření na hranici času a věčnosti, poznamenaného slabě pocíťovanou nostalgií po „ještě víc“, kterou se vždy nedaří rozpoznat a která není v lidských rukách. Tato nostalgie neznamená prokletí, ale milost!

Lze prohlásit, že západní člověk se zdá být zmatený ohledně vlastní identity i smyslu své existence, ale v tomto zmatku se skrývá také příležitost, je tady stále přítomen malý a trvalý prostor pro – často pomalé a nejisté – probuzení, které ovšem někdy uhodí nečekaně jako blesk. Tento proces už dokonce začal a nikdo ho nedokáže zastavit, protože lidé nemohou žít bez pravdy, v radikální osamocení. Je to probuzení duše! Nemůže toto být *kairos*, rozhodující okamžik současnosti? Nechceme tento zvrat v událostech promeškat a čekáme jako ranní hlídka, ostražitě vyhlízející náznak nového dne.

Snad můžeme postřehnout také jiné znamení svědčící o přítomnosti Ducha: lidé, a zejména ti maličcí, se začínají ptát na nebyvalé věci a zajímají se o otázky z oblasti duchovní, etické, kulturní i společenské, o budoucnost lidstva. Také to je pro nás pastýře znamení a výzva. Svatý otec připomíná, že lidé, kteří přijali svět od Boha, aby nad ním panovali, aby v něm vytvořili „kulturu“, se v jistém okamžiku „začali sami považovat za stvořitele“ své kultury, a to do té míry, že „zaujali místo Boha. Člověk [sám sebe považuje za] soběstačného“, a tak se dospívá k sekularismu, „jaký nám zanechalo osvícenství“ (srov. papež František, *Tisková konference na palubě letadla cestou z návštěvy Švédska*, 1. listopadu 2016). U kořene současné situace jsou podle papeže dvě příčiny: „Soběstačnost člověka jakožto stvořitele

kultury, který překračuje hranice a cítí se Bohem, a také určitá slabost v evangelizaci, která se stává vlažnou, a vlažnost samotných křesťanů“ (tamtéž). Svätý otec proto zdůrazňuje, že je nutné vyjasnit pojem „zdravá autonomie“, o níž hovořil poslední koncil, a také krásu „podřízenosti tvora, který není Bohem“ (tamtéž).

Abychom to shrnuli, jedná se tedy o znovuprobuzení otázek, které dřímají hluboko v duši. Mohou být uspané, ale nemohou zemřít, protože Stvořitel je vepsal do svědomí jako jakési prospěšné souzení, takže člověk se nedokáže spokojit s ničím menším, než je Bůh. K úkolům evangelizace proto patří tyto rozhodující otázky probouzet a hlásat Pána života a naděje.

Naše zasedání se do značné míry zaměří také na mladé lidi. Budeme o nich hovořit v pracovních skupinách i všichni dohromady. Teď proto poznamenejme jen tolik, že mladá generace představuje obzor evropského kontinentu: církev k ní vzhlíží se zvláštní sympatií ne kvůli svým vlastním zájmům, ale pro dobro jejich životů i celé evropské civilizace. Budeme se moci krátce ponořit do fascinujícího světa mladých lidí, o které se jedná a kterým náleží budoucnost.

6. Evropská unie

Také Evropská unie je blízko srdcím nás, pastýřů tohoto kontinentu. A ke všem jejím obyvatelům – ať už je úloha každého z nich jakákoli – se obracíme s respektem. Sen o této jednotě jako „rodině lidských společností“ a „domě národů“ je vždy aktuální, a o to více při pohledu na svět a jeho „staré i nové obry“. Není naším úkolem provádět výpočty hospodářské a obchodní povahy, máme ale povinnost všem připomínat, že Evropa není pouze zeměpisný pojem ani pouhé sdružení národů, ale duchovní a etické dílo, není to organizační schéma, ale živé těleso, společenství života a údělu.

Evropský obraz osoby určuje v té nejhlubší míře právě křesťanství: evangelium bylo podloží, ve kterém se spojily nejrůznější přínosy, které dějiny našeho kontinentu poznaly. Pán Ježíš, který z lidské osoby učinil dítě Boží, udělil lidem jedinečnou hodnotu a jako kritérium svobody jim dal pravdu, takže odstraněním kořene, kterým je Ježíš Kristus, by lidská důstojnost byla ohrožena, protože by přišla o svůj základ. Proto také Svätý otec trvá na „transcendentální důstojnosti“

lidské osoby (papež František, *Promluva ke členům Evropského parlamentu*, 25. listopadu 2014), kdy ono „transcendentno“ vyjadřuje zdroj a nejlepší záruku jedinečné hodnoty každé lidské bytosti a jejich vzájemné vztahovosti jako protikladu ke každé exkluzivistické kultuře.

U počátků Evropy tak nacházíme nejen duchovní rozměr, ale také rozměr specificky křesťanský. Proto také Novalis už v roce 1799 napsal, že „pokud by se Evropa úplně oddělila od Krista, pak by přestala existovat“ (*Křesťanství, nebo Evropa*). A židovský filozof Karl Löwith jednoznačně prohlásil: „Dávný svět, ve kterém bylo možné vytvořit ‚předsudek‘ o tom, že každému, kdo má lidskou tvář, náleží také ‚důstojnost‘ a ‚úděl‘ člověka, není původní svět [...] renaissance, ale svět křesťanství, ve kterém člověk znovuobjevil Bohočlověka – Krista, své místo před sebou samým i svého bližního. [...] S oslabením křesťanství se celé lidství stává problematické“ (*Von Hegel zu Nietzsche*, 1941).

Mohl by evropský David být sám sebou? Jsme přesvědčeni, že ano, pokud se obnoví sen skutečných otců zakladatelů – lidí, kteří byli svobodní v pravdě, a proto měli realistický pohled zbavený předsudků všeho druhu, včetně předsudků vůči náboženství. Jsme o tom přesvědčeni ne proto, že Evropa může přemoci ostatní, ale proto, že díky svým bohatým dějinám má celému společenství národů stále co důležitého nabídnout.

Drazí přátelé, v našich bědných hlasech se odrážejí celá staletí, a právě proto dokážou mluvit k modernímu člověku, který sice žije uprostřed epochálních změn, ale zůstává člověkem všech časů.

Děkuji vám za bratrské naslouchání. Pusťme se nyní do práce s důvěrou a přesvědčením pod dohledem Marie, Matky církve, a svatých patronů tohoto milovaného kontinentu.

5. ZÁVĚREČNÉ POSELSTVÍ PLENÁRNÍHO ZASEDÁNÍ RADY EVROPSKÝCH BISKUPSKÝCH KONFERENCÍ (CCEE)

Minsk 28. září – 1. října 2017

Církev miluje Evropu a věří v její budoucnost: Evropa je nejen územím, ale i duchovní úlohou. Na plenárním zasedání, které se konalo v Minsku v Bělorusku, jsme obnovili své odhodlání s nadšením přispívat k rozvoji tohoto kontinentu, který z hlediska vzájemnosti má mnoho co nabídnout.

Úlohou naší rady je prosazovat společenství mezi pastýři různých národů, nacházet cesty k tomu, aby hlas Pána Ježíše znovu zazníval v srdci Evropana, v kultuře a ve společnosti: kde jinde by mohla být pevněji zakotvena lidská důstojnost než v Ježíši, Božím Synu, který se stal člověkem? To je specifický přínos křesťanství k evropské identitě, jehož živým dokladem jsou dvě tisíciletí dobročinnosti, umění a kultury.

Ochotně bereme za svou prosbu Svatého otce Františka za „nové a odvážné odhodlání pro tento milovaný kontinent“. U tohoto odhodlání nemůžeme chybět, jsme si vědomi, že jsme poslové radostné zvěsti. Poselství, které dlužíme světu, byť nástroje jsou ubohé, je vznešené a silné: evangelium Ježíše Krista je trvalým zdrojem dějin Evropy, její humanistické civilizace, demokracie, lidských práv a povinností. Stejně tak je i jejich nejjistější zárukou!

Navzdory podnětům, které nabádají k izolaci, věříme v jednotu duchovních a etických ideálů, která je odjakživa duší a údělem Evropy. Stejně tak věříme i v neustálý proces smiřování, které je součástí nejen dějin, ale samotného života, a vede k uznání a ocenění různých tradic a náboženství, s výjimkou extremismu.

Otevřenost vůči náboženství, transcendenci, pevnému vztahu, otevřenost ke společenství dostala svou podobu v evangeliu a ukázala jedinečnou lidskou důstojnost; inspirovala ne vždy lehkou cestu

Evropy, na které byly i nedostatky a chyby. I samotný fenomén migrace je tímto duchem osvětlen ve znamení přijetí, začlenění a legality, navzdory potížím a obavám, s vědomím, že se musíme snažit o nezbytnou společnou zodpovědnost.

Povzbuzujeme národy a státy, aby reagovaly také na silný vliv sekularismu, který vede k životu bez Boha, nebo ho odsouvá do výhradně soukromé sféry. Tím je živen individualismus a dochází k osamocení. Je ostatně známo, že otevřenost a úcta k životu v každé jeho fázi a stupeň porodnosti jsou nejlepší známkou zdravé společnosti.

Dalším tématem, kterému jsme věnovali svou společnou pozornost, byla mládež – příští téma církevní synody.

Z evropských biskupských konferencí vychází velký zájem o mládež: zájem, který se odráží v modlitbě, ve větší blízkosti, v touze naslouchat a trpělivě a láskyplně provázet mladé lidi, jako provází matka své děti. Během prací vyvstaly také některé obavy, ke kterým patří i tzv. tekutá kultura, kterou všichni pociťujeme, velmi rozšířená individualistická podrážděnost, která přináší nejistotu a samotu, některé konflikty a nespravedlnost, které stále ještě zraňují velký dar míru. Tyto skutečnosti odůvodňují naši snahu být nablízku mladým lidem, jít s nimi: dát jim zakusit, že evangelium je zvěst velkého „ano“ životu, lásce, svobodě, radosti: znamená říct „ano“ Kristu.

Na této cestě jsou s námi a s našimi kněžími naše komunity, aby-chom byli znamením naděje, svornosti, činnorodé vstřícnosti. Hlubokým a živým kořenem je Kristus, který promlouvá k srdci a rozumu každého člověka i kontinentu, aby člověk kromě politiky a ekonomie znovu našel sebe sama.

Přáli bychom si, aby Ježíšovo slovo zasáhlo srdce Evropy: „Neboj se, já jsem s tebou.“ Neboj se, starobylá Evropo, být sama sebou, znovu se vydej na cestu svých otců, kteří o tobě snili jako o společném domě národů a zemí, o plodné matce dětí a civilizací, o zemi otevřeného a uceleného humanismu. Ano, neboj se, důvěřuj! Církev, odbornice na lidskost, je ti přítelkyní: s pohledem upřeným na Krista, s evangeliem v ruce, spolu s tebou jde vstříc budoucnosti smíření, spravedlnosti a míru.

6. VÝZVA ČESKÉ BISKUPSKÉ KONFERENCE K VOLBÁM DO POSLANECKÉ SNĚMOVNY PARLAMENTU ČR

(čteno v závěru bohoslužeb v neděli 8. října 2017)

Lidé dobré vůle, sestry a bratři v Kristu našem Pánu,

obracíme se na Vás v době blížících se parlamentních voleb, kdy se nás různé politické strany a hnutí snaží přesvědčit, že právě oni a jen oni jsou zárukou prosperity naší země. Neodbytnost kampaní i zklamání z minulosti, kdy jsme zažili rozpor mezi sliby a následnou skutečností, v nás může budit pocit marnosti a vést k rozhodování, zda se voleb vůbec zúčastnit. Jako Vaši pastýři bychom chtěli zdůraznit, že nejtím k volbám není správným křesťanským postojem. **Děkujeme Bohu, že můžeme beze strachu volit** podle svého nejlepšího vědomí a svědomí. **Vyzýváme vás proto, abyste se voleb účastnili!**

A chceme Vám pro Vaše rozhodování nabídnout několik podnětů:

Nebud' me ukvapení a nepodléhejme laciným slibům rychlých změn. Někdy se zdá, že je naší přirozeností doufat v nebe na zemi a být věčně nespokojení. Často voláme po změně a hlasujeme spíš PROTI něčemu než PRO něco. Novinka na trhu a změna za každou cenu není ale vždy výhrou a loď, která mění příliš často kurz, nikam nedopluje a veškerou energii vynakládá na neustálé otáčení ze strany na stranu. Je proto dobré podpořit dlouhodobé snahy lidí, kteří v politice často nezištně a vytrvale něco smysluplného budují.

Hledejme pozitivně formulované cíle. Odmítejme nesnášenlivost. Vypořádání, zúčtování či skoncování s něčím, co je označeno za špatné, není dostatečný politický cíl. Vymýtit les je vždy rychlejší a jednodušší než les vysázet a roky o něj pečovat než vyroste. Hledejme mezi politiky ty, kteří neslibují jen změnu a „kácení“, ale snaží se o kontinuitu a budování tam, kde je to jen trochu možné.

Volme kultivovanost. Slušnost a úcta k druhým je nejen na politické scéně stále častěji nahrazována arogancí a vulgaritou. Braňme se tomu! Při svém rozhodování hledejme ty, kteří jsou slušní, drží se morálních zásad a mají snahu pečovat o naši zemi dlouhodobě.

Podpořme ty, kteří vytvářejí životní prostor pro rodiny a berou vážně utrpení a potřeby druhých lidí u nás doma, v Evropě i v jiných částech světa. Vzájemně si pomáhat je v zájmu nás všech.

A jako **lidé víry**, kteří volají k Bohu, v jehož rukou jsou osudy jednotlivců, ale i národů a celého světa, nezůstaňme jen u přemýšlení koho volit, ale za průběh a výsledek parlamentních voleb **se i modleme.**

Vyzýváme Vás, sestry a bratři, nejen k osobní modlitbě, ale vybízíme i jednotlivé farnosti a řeholní komunity k uspořádání adorace a společné modlitby na tento úmysl. **Osvědčme angažovanost své víry!**

Kéž dobrý Bůh požehná naši zemi i všem, kteří za ni po nastávajících volbách převezmou zodpovědnost.

Vaši biskupové

7. SETKÁNÍ BISKUPŮ STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPY 18. – 19. ŘÍJNA 2017 BUDAPEŠŤ (MAĎARSKO)

Závěrečná zpráva

V Budapešti jsme se setkali jako zástupci biskupských konferencí České republiky, Chorvatska, Polska, Slovenska a Maďarska. Nejprve jsme navštívili historické město Visegrád, místo, kde se zodpovědní za naše národy vícekrát setkávali už od středověku, a v ostříhomské bazilice jsme se pomodlili u oltáře svatého Vojtěcha, mučedníka a pražského biskupa a našeho společného patrona. Potom jsme diskutovali o současných výzvách, jimž naše místní církve musí čelit.

Se zalíbením si bereme za své přání Svatého otce Františka pracovat „pro nový a odvážný vzlet tohoto milovaného světadílu“, Evropy. S radostí se připojujeme k Radě evropských biskupských konferencí (CCEE) a k jejímu prohlášení, že „církve miluje Evropu a věří v její budoucnost; Evropa není pouze územím, ale duchovním úkolem“ (Závěrečné poselství plenárního zasedání CCEE, Minsk, 28. září – 1. října 2017).

Evropská identita je kromě zeměpisných faktorů tvořena především identitou kulturní. Jednou z největších sil inspirujících tuto kulturu bylo a stále je – i navzdory veškeré své sekularizaci – křesťanské náboženství. Charakteristickým rysem evropské identity je přítomnost velkého počtu národů a zemí, které mají svůj jazyk, svou kulturu, svou vlastní historickou zkušenost i svou genialitu při řešení problémů individuálního lidského života i života společenství.

V této různorodosti rozpoznáváme bohatost stvoření a Boží dar; dar, který musíme zachovávat, chránit, rozvíjet a zvyšovat jeho účinnost ve prospěch celého lidstva. Příslušnost k nějakému národu nemůže být důvodem k nepřátelství a ke znevažování druhých, ale spíše

má napomáhat k pochopení a k respektování jiných národů a jiných kultur.

Evropa musí být skutečnou rodinou národů, jejíž členové si cení jeden druhého a snaží se nasazovat pro společné hodnoty. Proto považujeme za potřebné, aby se evropské národy lépe poznávaly a dokázaly se chápat, respektovat, mít se navzájem rády a cítit se jako členové jediné rodiny. Informační technika může otevírat mnoho možností pro toto vzájemné poznávání.

Modlíme se a pracujeme:

- pro Evropu, která by respektovala lidský život od početí až do jeho přirozeného konce a která by byla příznivým místem pro rodiny;
- pro Evropu, která by respektovala individuální i kolektivní náboženskou svobodu, jaká náleží člověku díky jeho důstojnosti;
- pro Evropu, která by rovněž uznávala možnost národů správným způsobem respektovat ta náboženství, která nejvíce přispívala k utváření jejich kultury a identity.
- S přátelským pohledem objevujeme a vidíme tvář samotného Krista ve všech lidských osobách, zvláště v chudých, v trpících, v bezdomovcích a v těch, kdo jsou postiženi válkou a museli opustit svou vlast. Z tohoto důvodu navrhujeme konkrétní aktivitu našich biskupských konferencí pro pomoc uprchlíkům, kteří žijí na Blízkém východě a očekávají možnost návratu do svých vesnic a do svých měst. Zvláště solidární se cítíme být s těmi, kdo trpí násilím a pronásledováním pro svou křesťanskou víru. Jejich svědectví a věrnost je duchovní posilou i pro křesťany našich zemí.

Mučedníci nacistického a komunistického období zabítí v našich zemích nás učí odpuštění, milosrdenství a duchovnímu smíření. Na jejich přímluvu prosíme o mír, o smíření a o autentický rozvoj lidské rodiny.